

T.C.
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI
ANKARA



Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl

Kurmay Yarbay Mustafa Kemal

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2010

ISBN : 978-975-409-568-5

NSN : 7610270480164

YAYIN KURULU BAŞKANI

Korg.Abdullah ATAY

YAYIN KURULU

Kur.Alb.İskender ÖZBAY

Tar.Uzm.Dr.Hülya TOKER

Tar.Uzm.F. Gökçen TOKEŞER

Türkçeye Aktarım

Dr.Öğ.Alb.Ahmet TETİK

Uzm.Müt.Y. Serdar DEMİRTAŞ

Tar.Uzm.Sema DEMİRTAŞ

Düzelti

Red.Uzm.Ceyda YILDIRIM

Grafik - Tasarım

Ceyhan KURHAN

Belge Çekim

Uzm.Erol G. SESİGÜR

Erhan KANDEMİR

Veri Hazırlama

Nuray ÇALIŞKAN

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	v
<i>Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl</i>	3
<i>Zabit ve Kumandan</i>	61

SUNUŞ

Mustafa Kemal ATATÜRK'ü lider yapan en önemli özelliği kuşkusuz “O”nun “entelektüel” olmasıdır. Dünyaya, hayata açık bir subayın kendini geleceğe nasıl hazırladığı “O”nun mevcut notlarından anlaşılmaktadır.

Mustafa Kemal ATATÜRK, Sofya’da bir yıldan fazla bir süre askerî ataşelik yaparken yaklaşan harbin ayak seslerini duyar. 1914 yılı başından itibaren hızlanan askerî, siyasî gelişmeleri yakından takip edip İstanbul’a raporlar gönderirken Balkan Harbi’nde ordunun yüzüne sürülen namus lekesinin silineceği kutlu zamanın gelişini beklediğini açıkça söyler.ⁱ

Balkan Harbi’nin kaybedilmesinde, ordunun yapısal meseleleri ve çözüm yolları üzerinde düşünürken, Mehmet Nuri Conker bu konuları ele alıp tartıştığı *Zabit ve Kumandan*ⁱⁱ adlı eserini yayınlar. Sofya Askerî Ataşesi Kurmay Yarbay Mustafa Kemal; eseri okurken kendi düşüncelerini, değerlendirmelerini kaydeder. İleride yayınlamayı planlar. Nitekim, bu bu düşüncesini hayata geçirir ve *Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl*ⁱⁱⁱ adıyla 1918’de yayımlama imkânını bulur.

ⁱ *Sofya Askerî Ataşesi Mustafa Kemal’in Raporları (Kasım 1913-Kasım 1914)*, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk. Yay., 2007.

ⁱⁱ Mehmet Nuri Conker; *Zabit ve Kumandan*, Der-saâdet [İstanbul], Tanin Matbaası, 1330 [1914].

ⁱⁱⁱ Kur.Yb.Mustafa Kemal; *Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl*, İstanbul, Minber Matbaası, 1334 [1918].

Kurmay Yarbay Mustafa Kemal'in ordu, asker, subay ve kahramanlık gibi kavramlarla ilgili düşüncelerini, özeleştirilerini, hatıralarını, özellikle Trablusgarp ve Balkan Harbi'nde yaşadıkları olaylara dair değerlendirmeleri *Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl* adlı eserinde okunabilmektedir.

Balkan Harbi'yle ilgili olarak Nuri Conker'in "Ordumuzun son Balkan Harbi'ndeki acıklı yenilgisi, acı bir gerçektir. Hayal kırıklığına uğranıldı." (s. 75) tespitini şu cümlelerle onaylar: "Evet, pek acı bir gerçek. Senin de açıkladığın gibi bu uğursuz gerçeğin farkına varanlar da bulunuyordu. Bence, fark etmemek için gafil veya cahil olmak lazımdı." (s. 7). "O"nun dönemin ordusunun içinde bulunduğu duruma ilişkin eleştirisi gerçekçi tespitler içerir:

"Genellikle iyi ordularla iyi komutanların birbirlerinden ayrılmaz biçimde görülmeleri için, vakit harcayacak ortam yoktur. Ordunun kurtuluşunu vicdanen düşünenler, ikiyüzlü olmayan ahlâk sahibi namuslulardır. Mükemmel ahlâka sahip olanlar, barışın ve düzenin bozulmadığı zamanlarda, ilgiyi çekmekten fazlasıyla kaçınacak şekilde "güzel şeyler söylerler..." (s. 13)

Balkan Harbi Mustafa Kemal'in özel hayatında da derin izler bırakmıştır:

"Gerçekten, bir gün Sirenaik muharebe sahasından Balkan yangınına koşarken... Bir gün Afrika kıyısından

vatanıma ulaştıracak yolların kapandığını görürken... Bir gün duydum ki, vatanım Selanik, oradaki anam, kardeşim, bütün akrabalarım -iç yüzlerini anlattığım için vatanımdan kovulduğum kişilerce- düşmana bağışlanmış.” (s. 15)

Kurmay Yarbay Mustafa Kemal'in her zaman için geçerli olan bir başka tespiti, subayın yetişmesine ilişkin olanlardır. Okul ve gerçek hayat ilişkisine dair görüşleri bugüne de ışık tutmaktadır:

“Gerçekten, Harp Okulundaki eğitim düzeyi “subayın asli görevleri”ni öğrencilerin ruhlarına sindirecek derecede tesirli değildi. Okul sıralarında, bu konuda daha ciddi, kapsamlı bir eğitim-öğretim devresi geçirilseydi dahi amacın elde edilemeyeceğini inancındayım. Bana göre, gerçek ilmi verebilecek asıl mektep kıt'adır. Asıl sanat eğitimini verecek gerçek öğrenciler, eğitimciler birbirinden üstün komutanlardır. Harp Okulundan alınan diploma, genç teğmenin, bölük komutanının eğitime hazır olduğunu gösterir. Genç teğmen, sanatın asıl ruhunu, katıldığı bölüğün askerleri önünde, bölüğün önderi yüzbaşından ve daha üstlerinden uygulamalı olarak işleri görürken öğrenecektir. Önce, bir takımın komutanı, sonra da bölüğe komutan olmak üzere hazırlanacaktır. İşte bu şekilde öğrenecek ve ardından öğretecektir.

Ordu uygulamalı eğitiminde, ancak bu şekilde makamını dolduracak bölük, tabur, alay... vb.

komutanlarını yetiştirerek milletin evlatları bir sürü gibi değil, şanlı şerefli insanlar olarak şan ve şerefe yönlendirilebilirler.” (s. 19)

Subayın nitelikleri, nasıl olması gerektiği hususundaki fikirlerinin yanı sıra, taarruz ruhunu anlatırken verdiği örnekler de “O”nun dünyayı takip ettiğinin örneğini oluşturuyor.

Trablusgarp Harbi’nin, henüz tazeliğini koruyan hatıraları “İnisiyatif” başlıklı bölümde canlı tasvirlerle anlatılmaktadır. Kurmay Yarbay Mustafa Kemal’in inisiyatif meselesindeki şu değerlendirmesi bugün için de aynen geçerlidir:

“Görülüyor ki bir kitleye ordu demek için o kitlenin, belirli şekillerinden birinde, parçasında veya başında bir ya da bir kaç hareket ettiricinin bulunması yeterli değildir. Ordudaki bütün emir verenlerin, orduya komuta edenleri çalışkan ve fedakâr birer yardımcı yapan inisiyatifin, bütün alışkanlıklarını kazandırmaları icap eder. Bunun için kullanılacak vasıtaları araştırma ihtiyacı, yönelinen amacın ehemmiyetiyle ortaya çıkmaktadır.” (s. 38)

Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl, Mustafa Kemal’in müsvedde notları ile basılı metin karşılaştırmalı olarak yayıma hazırlanmıştır. Basılı metinde yer almayan kelimeler, cümleler ve paragraflar metin içinde kutular içinde gösterilmiştir.

“Notlar” bölümünde ise metinde geçen isimler, olaylar hakkında arşiv belgelerindeki kayıtlar ve bilgiler verilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Zabıt ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl’in dayandığı, Nuri Conker’in *Zabıt ve Kumandan* adlı eserinin de birlikte yer almasının uygun olacağı doğaldır. Bu nedenle, ikinci bölümde bu eser bulunmaktadır. Her iki eser günümüz Türkçesine aktarılmış ve İngilizce çevirileri yapılmıştır.

Kurmay Yarbay Mustafa Kemal’in, meseleleri derinlemesine ele alan fikrî yönünün çarpıcı bir örneğini okurken aslında on yıl sonra bağımsız Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusunun ayak seslerini bir anlamda duymuş oluyoruz.

Genelkurmay ATASE Başkanlığı, *Zabıt ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl*’in karşılaştırmalı basımını Türkçe yayınlanarak geniş bir okuyucu kitlesine hitap etmeyi amaçlamaktadır.

Abdullah ATAY
Korgeneral
ATASE ve Dent. Başkanı

Zabit ve Kumandan ile Hasb-ı Hâl
Kurmay Yarbay Mustafa Kemal

Yazan: Sofya Askerî Ataşesi
Kurmay Yarbay
Mustafa Kemâl

Kurmay Binbaşı
Mehmet Nuri Bey'e

Zabit ve Kumandan
ile
Hasb-ı Hâl

Minber Matbaası
1334
[1918]

İntikam Bekleyen Facia
Edime'de Sarayıçî'nde
açlıktan öldürülen
kardeşlerimiz

Ahmet Cevad; Kırmızı
Siyah Kitap, Cilt:1,
İstanbul, 1329 [1913],
s. 136-137.



انقام بکھن غایع
جزیره سفالت : ادومده سرای ایچنده آیلدول تولدورولان قاروشلرین

1913 yılı kış aylarında, Birinci Tümendeki subaylara verdiği konferanslardanⁱ oluşan Zabit ve Kumandan kitabını¹ bu yılın (1914) Mayıs ayında ancak okuyabildim.

Bu güzel ve pek değerli eserini, birkaç gün geç okumakla cidden kabahatli sayılabiliyim. Kitap elime geçtikten sonra, birkaç kez okudum. Özellikle bazı bölümlerdeki içten, derin ve etkileyici anlamları zihnime yerleştirirken zevk aldım. Çok yararlandım. Aklıma yeni düşüncelerin gelmesine sebep olduğun için sana hem teşekkür etmeyi hem de takdirlerimi sunmayı kendime borç bildim.²

Sözbaşında, bilimsel haslet ve niteliklerden; askerî karakter ve meziyetlerden; subay ruhunun manevî gücünü besleyecek noktaların, niteliklerin araştırılıp sorgulanacağından; askerlere anlatılacak moral derslerden; “emretme gücü”nün eğitimi ve kazandırılması yöntemlerinden bahsedeceğini anlayınca kitabını sevdim. Hemen düşündüm ki, on yıllık askerlik hayatında yaşadığın çok sayıdaki

ⁱ Nisan 1914’te basılan

olağanüstü olayların³ sana kazandırdığı acı, tatlı tecrübeleri,ⁱⁱ vicdanında ve zihninde olgunluğa erişen, o asil, vatanperver fikirlerini, duygularını, vatandan ayrı kalmanın yarattığı kalp yaralarıyla yoğurarak bizi utandırmak, alnımıza sürülen kara lekeleri silmek üzere gayrete, göreve davet etmek istiyorsun.

Kitabın girişindeki ilk cümlede “Önümüzde acılıklarını gözümüzle gördüğümüz, kalbimizle hissettiğimiz, felaketle sona ermiş bir harp vardır.” diyerek, duygu ve düşüncelerimize bir keder sahası açıyorsun.

Ben, bu düşünce elemi ve vicdanî hüznle girişini okurken harbin, “askerlik sanatının öğrenilebileceği vasıtaların en mükemmeli, en gerçeği” olduğunu; harple ilgili hizmetler kanununun özel bir maddesinde gösterildiği gibi, çeşitli rütbelerdeki komutanların idare etme güç ve kabiliyetini kazanmalarını sağlayan barış dönemi vasıta ve sebepleriyle, bizzat harp ve harbin şartları ve icap eden şeyleri arasında yaptığın karşılaştırmadan sonra ortaya çıkardığın dağlar kadar farkı ben de kabul ettim ve “Ordumuzdaki subayların büyük bir kısmı harpte bulunmuş

ⁱⁱ Sana kazandırdığı, acı, tatlı tecrübeleri ve

olduklarından, ateşi kalbimizi yakan bu son harpten bizim meslekî yönden yararlandığımız” noktasında durdum ve biraz daha fazla düşündüm.

Senin delillerine katılmakta veya katılmamakta, bir fikrî sonuca varmanın tereddüdüyle aciz kaldım. Zihnim,ⁱ anlaşılmaz hükümlerle kararsızlığını giderememişken bakışlarım diğer satırlara doğru kaydı.

Bir ordunun barış zamanında uygulaması gereken ciddi mesaiye; bunun sonucunda güçlenecek bilimsel donanımın, zamanı geldiğinde galibiyete ulaşmak ve elde etmek üzere icrası için askerlik mesleğini seçenlerde bulunması lazım olan duygulara ve manevî meziyetlere dair sözlerin müthiş bir vurguyla sürüyor. “Ordumuzun son Balkan Harbi’ndeki acıklı yenilgisi, acı bir gerçektir. Hayâl kırıklığına uğranıldı.”

Evet pek acı bir gerçek. Senin de açıkladığın gibi bu uğursuz gerçeğin farkına varanlar da bulunuyordu. Bence fark etmemek için gafil veya cahil olmak lazımdı.

Kolordu komutanına, 30 Haziran 1911 günü Selanik’te takdim edilen resmî rapordaki bazı

ⁱ bu

noktaları ders almak, mazideki derin uykulu halimizi, hem şimdi hem de gelecekte sürdürmemek için birlikte bir kez daha gözden geçirelim:

- 1. Bireysel eğitime, bir verim elde edilemeden son verilmiştir.*
- 2. ... ⁱDenetleyeceği bireysel eğitim veriminin ne ve nasıl olması gerektiğini bilmemektedir.*
- 3. ⁱⁱTümen komutanı birliklerin karşısındaki seyirci konumuyla, orada bulunmamasından çok daha fazla olumsuz duygular yaratıyor...ⁱⁱⁱ Görevini de bilmez.^{iv}*
- 4. Alay ve tümen komutanlarının denetlemede ve eleştirideki bilgisizlikleri subaylarda şaşkınlık, eğlenme ve güvensizlik duygularını uyandırıyor.*
- 5. Bu kafada ve nitelikteki alay ve tümen komutanlarının, günümüzdeki askerî gelişmelere uygun şekilde yetiştirilmeleri zorunlu olan birlikleri hazırlayamayacakları, komuta ve gerektiğinde sevk ve idare edemeyecekleri, şüpheyi tereddüde verilemeyecek surette apaçık bir gerçektir. Burada gerçekleri görüp söylememek,*

ⁱ Alay komutanı

ⁱⁱ ettiği

ⁱⁱⁱ 13'üncü

^{iv} cahili olduğu

ordunun hantallığına, itibarsızlığına, harpte vatanı kurtarmak üzere istenecek hayati görevini yapamamasına yürekten rıza göstermek demektir. Buna da ihanet denilir.

6. Bu duruma bir an önce çözüm bulmak üzere harekete geçmek, vicdanlı ve namuslu herkesin görevidir. Emir komuta yetkisi bulunmayanların, bu konuda yapacakları hizmet, gözlemlerini ve incelemelerini, uygulama selahiyeti olanlara arz etmektir. Yetki ve makam sahiplerinin, personele acımak zaafına düşerek ordunun çöküşüne yardımcı olmamaları...”

Raporumu sunduğum makamda, o zamanlar vatanım Selanik’i savaşımadan Yunan ordusuna teslim eden kuvvetin başındaki kişi^{i,4} vardı. Raporun, buradan ⁱⁱOrdu Müffetişliği’ne kadar gittiğini duymuştuk. Hangi gayeyle gitmişti? Haddini bilmezliğin bir örneğini göstermek için...

ⁱⁱⁱOrdu Müffetişliğine verilen bir raporun son satırlarını okuyalım: “... Komutanları o kişiler olduktan sonra, orduda eğitim öğretim, emir, komuta, itaat ve disiplinde aksaksız işleyişin sonucunu aramak, çölde su aramak gibidir.”

Ordumuzda, Goltz'un⁵ öğrencilerinden meşhur olanların çoğunun, onun "İyi bir orduyu meydana getiren çeşitli unsurlardan, şüphesiz ki en etkili başındaki komutanın tesir gücüdür." gerçeğini, anlamamakta, en küçük birlikler için de bu değerlendirmenin geçerliliğini görmekten uzak oldukları görülmüyordu.

Meşrutiyet döneminin, Osmanlı ordusunu, ilk kez herkese gösterdiği, Edirne manevra sahasında,⁶ hayalimizde şöyle bir dolaşalım. Senin, benim ve daha birçok arkadaşın kolundaⁱ beyaz bant vardı ve hakemdik. Bizden daha büyük hakemler de vardı. Ne kararı verilmişti? Söylemeden önce, ne görüldüğünü hatırlayalım. Mesela, mavi kolordunun sağ tarafında hareket hâlindeki bir tümenin komutanından, birliklerine verdiği emri ve tümenin durumunu açıklaması -açıklama isteme yetkisi olan birince- rica edildi. Tümen komutanı, böyle bir soruya muhatap olmamışçasına atının üstünde, sessiz, sakin, suskun duruyordu.

Biraz bekledikten sonra, birinci sorudan vazgeçilerek Kolordu komutanından alınan emirde ne istenildiği soruldu. Yine cevap yok. Sebep? Aldığı emrin içeriğini anlamamıştı.

ⁱ kollarında

SebeP: Verdiği emrin, daha doğrusu imzaladığı emrin neyi kapsadığını bilmiyordu. SebeP: edemezdi...

Peki, ne olduğunu anlamadan verilen emri kabul eden alay komutanları? Evet, bu merakımı gidermek üzere, tümen komutanının yanından ayrılıp, Karıştıran⁷ istikametinde yürüyen alaylara yetiştim. Bir alay komutanına, harekâtları hakkında beni aydınlatmasını rica ettim. “Hemen!” dedi. Ceplerini karıştırdı. Ceketinin iç cebinden buruşuk iki kâğıt çıkardı. “İşte iki emir. Birini gece, diğerini de sabahleyin aldım. Daha ilk emrin gereğini yerine getiremediğimizden, ikincisini uygulamaya geçemedik.” Emirleri inceledim. İkinci emir, birinciye hükümsüz kılıyordu. Alay komutanı ise hâlâ “önce birinci, sonra ikinci” diyordu. Niçin? Çünkü alay komutanı, sırayla icra edeceğini düşündüğü emirlerin, ne ilkinin ne de sonuncusunu anlamıştı. Oysa, alayı yürüyordu. Nereye ve niçin gidiyordu? Alay komutanı ve alayındakilerden hiç kimse bilmiyordu. O hâlde nereye gidiliyordu? Elbetteki felakete, şaşkınlığaⁱ doğru bir gidişti.

Tümenin harekâtını sonuna kadar takip ettim. Geceleyin tümenin maruz kaldığı sefaleti, birliklerinden bazıılarını kaybederek içine düştüğü

ⁱ rezalete

telaşı, ıstırabı, ertesi günü karşı tarafın topçu ve piyade ateşi altındaki perişanlığınıⁱ anlatmak istemiyorum. Yalnız, şunu söylemek istiyorum, bu tümen ve benzeri asker yığınlarının o gidişlerinin mutlaka felakete, ölümeⁱⁱ doğru gidiş olduğuna hükmetmek için keskin muhakeme ve uzak görüşlülüğe ihtiyaç yoktu.

Biz, o zaman kararımızı vermiş, vicdanımızın sesini en üst seviyeden, en büyük kulaklara işittirmeye azmetmiş veⁱⁱⁱ “bazı noktalara dikkat çekerek uyanmalarını söylemeyi, vicdanî vazife sayıyoruz” demiştik. Ayrıca, “Bir birlik, özellikle komuta heyeti sadece iyi örnek olacak kılavuzlarla yetiştirilir.”^{iv} dedik.

Daha başka şeyler de söylemiştik:

^vİnsanların saygı göstermelerinin, itaat ve bağlılıklarının, kendilerinden maddi değil manen yüksek olanlarda görülmesi ruhsal bir yöneliştir... ^{vi}Ordunun hayat damarı olan birçok geleneğe bağlı biçimde gelişen, olgunlaşan disiplin duygularını, bugün Osmanlı ordusundaki subaylarda gerçek hâliyle görmeyi istemek, onların ruhsal

ⁱ rezaletini

^{iv} dedik

ⁱⁱ rezalete

^v insanlık

ⁱⁱⁱ ve dedik ki

^{vi} Ve dedik ki

durumlarınıⁱ bilmemektir... ⁱⁱBugün için yapılacak iş, hiçbir kayda bağlı olmadan ve müsamaha göstermeden niteliğini ve liyakatini ortaya koyanlardan komuta ve subay heyeti meydana getirmek olmalıdır... ⁱⁱⁱYalnız bilgili, iş yapabilen, çalışkan, girişken ve yetkili bir ordu müffetişinin denetlemesinde cahil, ordunun eğitim öğretim amacından habersiz kolordu ve tümen komutanları barınamayacaklar; yeterli niteliklere sahip kolordu komutanlarının kolordularında, dinlenmeye ihtiyacı olup zararlı bir heykel gibi durmaktan başka orduya iyiliği olmayan tümen ve alay komutanları kabul görmeyecek, tembellik yapamayacaklardır...

Çok sert gibi düşünölebilecek bu uygulamalardan doğması muhtemel sonuçların çözümlerini gösterdikten sonra da şunları ifade ettik:

Genellikle iyi ordularla iyi komutanların birbirlerinden ayrılmaz biçimde görölmeleri için, vakit harcayacak ortam yoktur. ^{iv}Ordunun kurtuluşunu vicdanen düşünenler, ikiyüzlü olmayan ahlâk sahibi namuslulardır.

ⁱ beşeri

ⁱⁱ Dedik ki

ⁱⁱⁱ Dedik ki

^{iv} Bildirdik ki

*Kolağası Mustafa Kemal
Trablusgarp Harbi'nde
Trablus vali ve kumandanı ile*



Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	6

Mükemmel ahlâka sahip olanlar, barışın ve düzenin bozulmadığı zamanlarda, ilgiyi çekmekten fazlasıyla kaçınacak şekilde “güzel şeyler söylerler...”

Sonrasında ne olduğunu biliyorsunuz. “Bu yükselen feryadın bir anlamı yoktur.” denildi. Lüzumsuz gayretkeşlik, belki de çılgınlıktır. Hayır... Hayır... O feryat bir çılgınlığın eseri değildi. O feryat, bugünkü felaketi vicdan ve akılla görebilmekten doğan ıstırapların yansımasıydı... ⁱGerçekten, bir gün Sireanik muharebe⁸ sahasından Balkan yangınına koşarken... Bir gün Afrika kıyısından vatanıma ulaştıracak yolların kapandığını görürken... Bir gün duydum ki, vatanım Selanik, oradakiⁱⁱ anam, kardeşim, bütün akrabalarım -iç yüzlerini anlattığım için vatanımdan kovulduğum kişilerce^{iii,9}- düşmana bağışlanmış.¹⁰

Ne garip bir ruh hâli... Dertli insanlar, karşısındakinin derdini dinlemekten çok kendi yaralarını açmaktan zevk alıyorlar. Ben de Nuri, âdeta seni dinlediğimi unutup ne derin yaraları karıştırmaya başladım. Yine de merak etme, kitabına bıraktığım yerden devam ediyorum.

Sen, “harpte bütün işi sadece direniş ve kahramanlığın göreceği fikri anlaşılmasın,” demeyi

ⁱ Ve

ⁱⁱ ki

ⁱⁱⁱ açıklayamadığım bazıları tarafından

lüzumsuz görüyorsun. Bence bunu söylemeyi bizim için yapılması gerekli yükümlülük görüyorum. Birlikte şahit olduğumuz birkaç manzarayı sana hatırlattığımda,ⁱ senin lüzumsuz seviyeden yapılması gerekli düzeyini de atlayarak mutlak yapılması zorunlu olana kadar çıkacağına şüphe etmiyorum. Mesela, senin yaralandığın bir muharebede,¹¹ sağ kanat alaylarından birinin cesur komutanı, düşman topçu ateşi altındayken girdiği huduttan, Doğanarslan sırtlarında, düşman piyadesinin yoğun ateşiyle, alayının geri dönüp kendisini yalnız bıraktığı noktaya dek, hep kılıcı elinde kendi avcı hattının önündeydi. Bu cesaretin hayranıyım, ancak bu cesaret ve kahramanlık alaya zafer sağlayamadığı gibi, perişan olmasını da engelleyemedi.

Ortaya konulan bu hareket tarzına karşılık; Alay, düşman topçu ateşi altında hedefe ve araziye uygun olarak açılıp daha sonra yayılmalıydı. Ardından sorumluluğuna verilen cephedeki taarruzu hücumda komşu birliklerle irtibatla sevk ve idare korunmalı, elde kılıç yerine dürbün olduğu hâlde avcı hattının önünde değil, alay ihtiyatının yakınında durumu görüp hâkim olunacak noktada olmalıydı. İçinde bulunduğu

ⁱ hatırlatırsam

durumda, askerlik sanatının bütün icaplarına, tedbirlerine sakın ve sağlam bir biçimde başvurup, ansızın beliren bir sebep yüzünden alayı geri döndüğü anda, alay komutanı, kılıcını çekip, atını dörtnal sürüp düşmanın şarapnellerini, mermilerini hiçe sayıp, geri dönen avcı hatlarını çiğneyerek alayını tekrar düşmana çevirseydi, işte o zaman alay komutanına yaraşan cesarete dev bir misal gösterilir,ⁱ Osmanlı tarihindeki kahramanlıklara bir altın sayfa daha eklenirdi.ⁱⁱⁱ

Böyle bir cesaretin kurbanı olan alay komutanının adına heykel dikilmesine, Hazreti Peygamber de razı olur, ümmetince “Hiç, bilenle bilmeyen bir olur mu?” sözüne, gerçek bir inançla uyulduğunu görmekten hoşnut olurdu.

“Mertliğin seçkin hasletleri ve fedakârlığın üstün ahlâkıyla taçlanmayacak ilmi bilginin başlı başına amaca ulaştıramayacağını” öne sürüyorsun. Ne kadar haklısın. Senin sözünün aynasında, ben de şunu iddia ediyorum: “Asıl olan, fedakârlık duygusu ve mertlik hasletidir.” Bunlar, yani karakter, teknik ve bilimsel bilgilerle sağlam tutulmadıkça dahi temel kavramdır, ancak her zaman güvenilir sonuçlar vermez.

ⁱ dönen avcı hatlarını çiğneyerek düşmanın şarapnellerini, mermilerini hiçe sayıp alayını durdursa ve tekrar

ⁱⁱ göstermiş

ⁱⁱⁱ getirmiş



*Kur.Bnb.Mustafa Kemal
Trablusgarp Savaşı'nda
Deme Mücahit Kuvvetleri
Komutanı olarak emirlerini
Teğmen Fehmi Efendi'ye
dikte ettiriyor.*

*Kur.Yb.Mustafa Kemal; Zabıt
ve Kumandan ile Hasb-ı Hal,
İstanbul, Minber Matbaası,
1334 [1918], s. 9.*

Talimnamelerin, “harbin subaydan beklediği karakter, ilmî güç ve üstünlüğü” kazandıracak kısımlarının ve maddelerinin, okullarımızda, layık olduğu önemde öğretilip öğrencilere kazandırılmadıklarına ilişkin sözlerine katılıyorum; fakat senin burada sona eren giriş kısmını, birkaç cümle daha ekleyip sürdürdükten sonra, ispatlanmış olan “canını verme” meselesini inceleyeceğim.

Gerçekten, Harp Okulundaki eğitim düzeyi “subayın asli görevleri”ni öğrencilerin ruhlarına sindirecek derecede tesirli değildi. Okul sıralarında, bu konuda daha ciddi, kapsamlı bir eğitim - öğretim devresi geçirilseydi dahi amacın elde edilemeyeceği inancındayım. Bana göre, gerçek ilmi verebilecek asıl mektep kıt’adır. Asıl sanat eğitimi verecek gerçek öğreticiler, eğitimciler birbirinden üstün komutanlardır. Harp Okulundan alınan diploma, genç teğmenin, bölük komutanının eğitime hazır olduğunu gösterir. Genç teğmen, sanatın asıl ruhunu, katıldığı bölüğün askerleri önünde, bölüğün önderi yüzbaşından ve daha üstlerinden uygulamalı olarak işleri görürken öğrenecektir. Önce, bir takımın komutanı, sonra da bölüğe komutan olmak üzere hazırlanacaktır. İşte bu şekilde öğrenecek ve ardından öğretecektir.

Ordu uygulamalı eğitiminde, ancak bu şekilde makamını dolduracak bölük, tabur, alay... vb. komutanlarını yetiştirerek milletin evlatları bir sürü gibi değil, şanlı şerefli insanlar olarak ⁱşan ve şerefe yönlendirilebilirler. Eski bir hatıramı anlatmak istiyorum. İzmir’de bindiğim gemi, Girit üzerinden Katanya’ya gidiyordu. ⁱⁱGirit’te, ⁱⁱⁱoradaki Avrupa birliklerinden bir teğmen gemiye bindi. Biraz samimiyet kurduk.^{iv} Ertesi gün -tekrar Girit’e dönecek olan teğmenle- Katanya’da bir gazinoda buluşmuştuk. Bana, bulabildiği yeni bazı askerî kitapları gösterirken şunları söylemişti:

Yüzbaşım, yeni çıkan askerî kitapları takip etmekte, son zamanlarda beni biraz gevşek gördüğünden,^v bana âdeta gücendi. Güzel bir tesadüfle buradan aldığım kitapları okuduğumu görünce^{vi} şüphesiz memnun olacak ve artık gücenmeyecektir.

Bu teğmenin komutanı yüzbaşının, subaylarını nasıl yetiştiren bir bölük komutanı olduğu, onun gözlerinden açıkça okunabiliyordu.¹²

ⁱ düşman karşısında ⁱⁱ Vapura ⁱⁱⁱ binmiş ve

^{iv} Bu mülazım Katanya’dan tekrar Girit’e dönecekti.

^v ki

^{vi} bundan dolayı

– 2 –

Canını verme ve fedakârlık duygusu konusunda, talimnamelerin 'derin anlamlı maddeleri üzerine, yaralı bacağınla çıkıyorⁱ ve oradan bütün söyleyiş gücünle diyorsun ki;

Subaylık, canını feda etmeği mutlak göze almış olmak demektir. Bir subay, sanatı adına hayatına, varlığına hiç önem vermeyecektir. Subay, hayatın ve rahatın hiç düşünülmemesi gerektiğinde, rahatını ve hayatını feda etmeyi şeref bilecektir. Namusun icap ettirdiği budur.

Bu sözlerinin, zihinlerde ve vicdanlarda meydana getireceği derin yansımaların ahengini bozmaktan korkarak hiçbir söz söylemeksizin yalnız tam bir alçak gönülle dinlemiş olmakla yetineceğim.

Muharebede atılan her merminin isabet etmediğine dair verdiğin teminatına karşılık, “muharebede yağın mermi yağmuru, o yağmurdan ürkmeyenleri, ürkenlerden daha az ıslatır” diyeceğim. Gerçekten böyle olmasaydı, Trablusgarp Harbi'ne¹³ katılan bütün arkadaşlarımızın, mutlaka Trablusgarp'ta, Hums'ta, Bingazi'de, Derne'de,

ⁱ o

ⁱⁱ çıkarak

*Kur.Bnb.Mustafa Kemal
Trablusgarp Harbi'nde subay
arkadaşlarıyla*



Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	10

Tobruk'taⁱ İtalyan istihkâmlarının karşısında, bugün kemiklerinin dahi kalmaması icap ederdi. Oysa o kahraman arkadaşlar, Balkan muharebesinin son safhasında bile, muharebelere katılarak imkânlar çerçevesinde kalan seviyede, haysiyetin ve namusun sorumluluklarını yerine getirmişlerdir.

Kitabının 24'üncü sayfasında, üstü kapalı bir şekilde "Subay kimdir?" sorusuna, Piyade Talimnamesi maddelerinden birinde verilen "Subay, maiyetindekiler için gerekeni yapan bir örnektir." cevabı üzerinde duruyor ve "Subay, kendi ilmî gücünden komutası altındakileri yararlandırılabilmek için onların dayanma ve cesaretlerinin toplamından fazla dayanma gücünde ve cesaretle olmalıdır." diyorsun. Bu sözünü her subay çok dikkatle ve ciddiyetle okuyarak ne dediğini zihnine kazımalıdır. Bilinmeli ki bir milletin evlatlarının önüne geçip onları ateşe sevk etme hakkına ve yetkisine, yalnız senin söylediğin o dayanma gücünü ve cesaretini ruhunda hissedendenlerⁱⁱ sahiptir.

ⁱ ki

ⁱⁱ bulmuş

*Kur.Bnb.Mustafa Kemal
Trablusgarp Harbi'nde
makinalı tüfek bölüğüyle*



Genelkurmay	
ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi	
Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	11

– 3 –

ⁱ Zabit ve Kumandan'ın ikinci bölümü çok önemli. Subay, kalp kazanacak, güven kazanacak ve arkasına alacağı insanların manevi güçlerini takviye edecek... Bu bölümün başından sonuna kadar bir çok güzel sözü okuduktan sonra; “Askerlik, işleri çevirme değil, insanların sevk ve idaresi sanatıdır.” tanımına dönüpⁱⁱ “İnsanlar nasıl sevk edilirler?” diye kendime tekrar soruyordum.

Bu soruya karşılık, senin açıkladığın cevapları hatırlarken sanki bir düşünürün şu sözlerini de işitir gibi oluyorum: “İnsanlar, ancak emelleri, fikirleri somut hâle getirildiğinde sevk ve idare edilebilirler. Musa, Mısırlıların kamçıları altında inleyen Yahudilerin, gördükleri bu baskıdan, esaretten kurtulmalarından ibaret arzularının görüntüsü oldu. İsa, zamanındaki sonsuz felaketleri anlayıp topyekûn ıstırap döneminde alemde oluşmaya başlayan merhamet ihtiyacını din olarak ortaya koyup anlatma yolunu bildi. Napolyon, Avrupa'da dolaştırdığı milletin hususiyetlerinden askerî şan idealini somut bir hâle koydu. Toparlarsak

ⁱ Bölüm başında M. Nuri (Conker)'e hitaben yazdıkları satırlar için bk. s. 47.

ⁱⁱ Ordu nedir; görevi ne anlama gelmektedir? Ordu, vatanın kutsal toprağını savunmak için barış döneminde de hazırlanan ve eğitim gören bütün vatan evlatlarının...

insanlarıⁱ istediği şekilde kullanan güç, fikir ve bu fikirleri somutlaştırarak yaygınlaştıranlardır.

Fikrî güç, hiçbir itirazın bozamayacağı kesin ifadeyle kendi kendini kabul ettirmektir. Bu da fikrin yavaş yavaş duyguya dönüşüp iman hâline gelmesiyle mümkündür. Böyle bir durumda da onu sarsmaya, diğer kıyaslamaların, zihnî incelemenin hükmü yetmez. Şimdi, bizim sevk ve idare edeceğimiz insanların emelleri, fikirleri, içlerinde saklı özellikleri nelerdir?

Biz,ⁱⁱ komuta edeceğimizⁱⁱⁱ insanların hangi emellerini şahsımızda gösterip, somut hâle koyup onların kalplerini, itimatlarını kazanacak; onlara manevî kuvvetler yakalama ilham vasıtalarını belirleyeceğiz? Sadece, hayalindeki gayenin, idealin odaklandığı gözle görünmez noktalara, somut vasıtalarla mı hitap edeceğiz?!^{iv}

ⁱ dünyayı

ⁱⁱ subaylar

ⁱⁱⁱ ettiğimiz

^{iv} Hülagü, Timur ve Cengiz'den haberleri var mıdır? Yoksa bizim komutamızda, sevk ve idare ettiklerimizin bakışları, Pandeli Yorgidis'in Rumca olduğunu iddia ettiği "Anadolu" ufuklarında mı sürüyor?

Ey millet! Ey 600 yıllık çarşafa bürünmüş, beş bin yıllık açık alınlı Türk Kadını! O beş bin yıllık geleneği bugünkü subayların komutası altına verdiği evlatlarına beşiklerindeyken güzel sesinle söyledin mi? Bu söylediğin şarkılarla onlarda bir karakter yarattın mı?

Ey genç subay! Ey bugünün komutanları! Galiba, analarımızın sesleri bu sorularımıza cevap vermiyorlar. Anlaşıyor ki mahrem değil.

Ne olursa olsun, askerlerimizin ruhunu kazanmak bizim için bir görevdir. İlk önce onlarda bir ruh, bir emel, bir karakter yaratmak da Allah'tan, Peygamber'den sonra bize düşüyor. Şüphe yok ki bizim milletimizin karakteri de bütün karakterler gibi ilerlemeye, arzu edilen şekle değişebilme kabiliyetlidir, fakat kendi kendisi olmak şartıyla! Eğer bizim karakterimize, dışarıdan başka karakterlerdeki etkileyiciler tarafından bir şekil verilmek istenirse kalıcı ve belirgin hiçbir şekil, hiçbir sonuç elde edilemez.

Kur.Bnb.Mustafa Kemal Trablugarp'ta (sağda)



Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	8

– 4 –

Taarruz Ruhuⁱ

Ordunun görevi, vatani çiğnemek isteyen düşmana karşı ayağa kalkmaktır. Bu kalkış, elbette olduğu yerde durmak için değil, düşmana atılmak için olursa kalkışılmış olmaya değer. Zabit ve Kumandan'ın üçüncü bölümü bu mevzuda ne kadar gerçek esaslar içeriyor.ⁱⁱ

Başarı elde etmek için en güvenilir vasıtanın taarruz olduğunu anlamamakta ısrar olunmaz, fakat taarruz ordusunu teşkil edecek milletin, Japonların “Kugekiseişin”¹⁵ dedikleriⁱⁱⁱ taarruz ruhuna sahip olması lazımdır. İşte bu taarruz ruhu, 1904 yılında,^{iv} “Bin keder, bin elem fakat her şeye rağmen ileri! Başka bir şey düşünmeye lüzum yok. Cesedimi muharebe meydanında teşhir etmek. İşte bu Cenab-ı Hakk'ın emeli!” şarkısını söyleyerek Kazumaru gemisiyle harbe¹⁶ giden Albay Kozima'larda... Sasebu Limanı'ndan harbe yol alırken ailesine “Bu andan

ⁱ Fikr-i Taarruz

ⁱⁱ Harp taarruzdur. Ordu taarruz ordusu olmalıdır. Elimizdeki silah kendimizi düşmandan muhafaza için değil belki düşmanı bizden korunmaya mecbur etmek içindir.

ⁱⁱⁱ tabir ettikleri

^{iv} Kazumaru gemisiyle harbe giderken

itibaren benden haber beklemeyin! Vazifemden başka bir şeyle meşgul olamayacağımdan dolayı, sizden de haber istemem.” diye yazan Amiral Togo’larda¹⁷... Nanşan muharebesinde,¹⁸ oğlunun kalbinden vurulduğu haberini alınca ailesine: “Oğlumun¹⁹ külleri Tokyo’ya getirildiğinde hemen gömülmesin. Yakında ben de küçük oğlum²⁰ da hayattan ayrılacağımızdan, o vakit üçümüzü birden defnedersiniz.” emrini veren General Nogi’lerde²¹ ve bunları takip edenlerin hepsinde bütün coşkuyla mevcut olduğundan dolayıdır ki narin Japonlar, iri yapılı Ruslara meydan okumuş ve onları ezmişlerdir.

– 5 –

İnisiyatif

Nuri, “Taarruz Ruhı” bölümünden sonra, kitabın biteceğini sanıyordum. “İnisiyatif” başlığı önüme çıktı ve şunu söyledi: “Muharebede galibiyet ve zafer elde edilmesi, en küçük rütbeli dâhil bütün rütbelilerin, etraflıca düşünerek kendiliklerinden tedbir tasarlamaya alışmış olmalarına bağlıdır.”

Gerçekten, talimnamelerimiz, kanunlarımız gözden geçirildikçe askerlik sanatının temel kuralları, kanunları, yöntemleri okunur, ezberlenir; fakat bu bilgilerin insanı sanatkâr yaptığına veya yapacağına inanmak elbette ihtiyatsızlık olur. Hatta bu yöntem ve kuralların uygulama taraflarıyla da az çok meşgul olmak, bir ordunun kurtuluşu için dayanak olamaz.

Herhangi bir birliğin küçük bir manevrasını izleyelim. Bu birliğin erinden en üst rütbelisine kadar hepsi talimnamelerde, kanun kitaplarında açıklanan kuralları, yöntemlerini bildiklerini, manevranın da ilk tatbikatları olmadığını kabul edelim. Birlik komutanı, güzel bir yürüyüş emri veriyor. Uç komutanı teğmene kadar bütün ast komutanlar, yönetime uygun şekilde emirlerini veriyorlar ve kol harekete geçiyor.

Düşmanla temas sağlandığında da birlik komutanının açılma ve yayılma emri, rütbe sırasıyla tekrarlanarak en küçük unsura kadar yapacağı görev belirleniyor. Harekatı, son safhasına dek iyi idare edilmiş görüyoruz. Bu durumda, birlik muharebede görevini yapabilir ve vatana zafer getirir, hükmünü verebilir miyiz?

Hüküm verirken biraz temkinli davranmak gerekir. Bu birliğin muharebede karşılaşacağı durum ve şartlar, gördüğümüz gibi olmayacaktır. O hâlde, karşılaşma ihtimali bulunan ne kadar durum varsa hepsini tanımlayıp uygulayalım. Yapmaktan çekinmeyelim, fakat “harpte öyle bir durum ortaya çıkar ki söz konusu durum hakkında genel bir emir vermek bile mümkün olmaz.”

Talimnamelerimizin, böyle olağanüstü durumlar için yol göstermesini dikkate almazsak aslında içerdikleri kurallar, hükümler, harpte genelde karşılaşılan basit taktik durumları ancak kapsayabilirler. Oysa, komutanlar her hâl ve andaki duruma karşı tereddüt etmeden süratla gereken tedbirleri almak zorundadırlar. Olağanüstü ve ansızın ortaya çıkan durumlarda, ilk teması sağlayan, bir birliğin en üst rütbeli komutanı değildir. Büyük küçük her birlikteki her subay, astsubay, hatta er hareket tarzına ilişkin

üstünden hiçbir emir ve fikir alamayacağı durumla karşılaşabilir. İşte bu sebeple, gerek komutanların gerek askerlerin kendiliğinden düşünerek iş yapabilecek meziyette yetiştiklerine kanaat getirilmeden bir askerî birliğin, bir ordunun güvenilecek ve dayanılacak kuvvet olarak bilinmesi ihtiyatsızlıktır, felakettir.

Bu kuvveti meydana getirenler, genel hayatları, fikirleri, hareket serbestileri bastırılmamış güçlü, neşeli asker ve subaydan oluşursa böyle bir askerî birlikte düşünerek kendiliğinden iş görme yeteneği fazlasıyla ortaya çıkar. İtalyan Muharebesi'nde, Derne kuvvetlerine komuta ettiğimiz sürede her gün bu gerçeği ispat eden birçok örnek gördük. Derne kuvvetlerini oluşturan bedeviler, bu tip insanlardı. Başlarındaki subaylar da -her şeye rağmen- fikirlerini, hareket serbestilerini ezdirmemiş gençlerdi. İtalyanların, filan veya falan istikamette bir hareketleri, bir çıkışları haber alınır alınmaz, emir beklemeksizin her mücahit tüfeğini kaparak içtima yerine koşardı. Emir verilmesi gecikirse kendiliğinden düşman istikametine doğru giderdi. Bu tavrını da şu fikri hükme dayandırır: "Mademki düşmanın bir hareketi söz konusudur, o hâlde muharebe ihtimali

vardır. Muharebe için düşmanı ordugâhımızda beklemek olmaz. Onu uzaktan karşılamak daha güzeldir. Düşman azsa yetişebilenlerimiz durdurur veya uzaklaştırır; çoksa bütün mücahitler gelinceye dek ateş açarak hareketi yavaşlatır, gerekirse biraz geriye çekiliriz. İleri gitmek, beklemekten yeğdir. Hiçbir şey yapamazsak düşmanı görür, kuvvetini anlar, merakımızı gideririz.”

Bu mücahitlerin her biri, ileri ya da geri harekâtta; nereden, nasıl gitmek, nerede nasıl durup ateşe başlanacağını emir beklemeksizin kendiliğinden anlar ve uygularlardı. Yeter ki onlara genel istikamet ve fikirler isabetle gösterilsin.

Diğer yerlerde olduğu gibi, Derne’de de bir yıl boyunca İtalyanları mağlup ederek üç kilometrelik bir alandaki istihkâmlarda hapseden kuvvet, kendiliğinden harekette, Osmanlı kuvvetini oluşturanların İtalya ordusunu oluşturanlardan daha bilgili oldukları söylenebilir. Sayı, top, tüfek, mühimmat, teknik yönden üstünlük göz önüne alınırsa Orta Çağdan kalma bir örnek olan Derne’deki az kuvvetin, son asrın bütün gelişmelerinden yararlanan bir ordunun karşısında bir gün dahi durmaması gerektiği kabul edilmeliydi.

Görülüyor ki eldeki vasıta, Orta Çağ'dan kalma bir nitelik taşısa da onun parçaları, yapılacak görev için her adımda bir emre, uyarıya ihtiyaç göstermeden kendiliğinden hareket bilgisini almış durumdadır. Karşısındaki bu özellikten yoksun kaldıkça gelişmelerin en büyük yardımlarıyla mutlu olsa bile, muzaffer olamaz. Tarih diyor ki orduların, ağırlıklı olarak sağlam bünyeli, yetenekli askerlerden meydana geldiği devirlerde, yani eski askerlik usulünün geçerli olduğu zamanlarda, ordularda inisiyatif o derecede belirgindi ki üstler bu hususiyetin yokluğundan değil, aksine aşırılığından endişeye düşerlerdi.

Bir orduyu meydana getiren unsurlardan her birinin, bizzat her işi düşünüp kendiliğinden yapivermekteki derecesi aşırıya giderse ciddi bir endişeye değer. Çünkü, kendiliğinden görülen işler olumlu oldukça ne kadar takdire şayan ise amaca aykırı olduğunda da o kadar eleştiriye açıktır. Hâlbuki her hareketin amaca uygunluğu, her türlü durum ve şartlar dâhilinde, amacı açıkça görebilmeye bağlıdır. Bu hususta kolordulara, tümenlere komuta edenlerle bir taburda, bölükte olup avcı hattında gördükleri sınırlı olanların kavrayış hükümleri elbette farklıdır. Bundan

dolayıdır ki talimnamelerde kendiliğinden harekete bazı sınırlar çizilir ve denir ki: “astların bağımsız hareketleri keyfî davranış hâline gelmemelidir.” Harpte, büyük başarıların hareket noktasını oluşturan müstakil faaliyet, gerekli sınırlar çerçevesinde olmalıdır. Kendiliğinden hareket yeteneğiyle, komutanlarını memnun, düşmanları üzen bedevi mücahitler, bu hususta aşırılığa kapıldıkça sonuçları kötü olmuştur.

Her hareketin, iyi ve kötü tarafını değerlendirmek için bizzat düşünmeyi ve muhakemeyi; fikrî muhakemenin ancak ilgisi durumunda iş görmenin alışkanlık hâline getirilmesi genelde kötü olmayabilirse de orduda üst makama geçenlerin, henüz o makama geçmek için yaşı, tecrübesi ve rütbesi müsait olmayanlardan, genellikle daha geniş, etraflı ve derin kavrayışa sahip bulunduklarını kabul etmek gerektiğinden dolayı, astın üstün emrettiği hususların mahiyetini anlayamasa bile uygulamaya mecbur tutulması, ordunun temel disiplin ruhunun gereğindendir.

İnisiyatifin sınır tanımazlık derecesine vardırıldığı bir orduda, herkes bizzat kendisi olur. Amir ve ast yoktur. Dolayısıyla itaat ve disiplin dahi kurulamaz. Son asır ordularını teşkil eden askerlerin büyük kısmı, gönüllü olarak askerlik hizmeti yapanlardan ibaret

değildir. Bütün halk, askerî hizmetle yükümlüdür. Arzusu olan da olmayan da vatan hizmetini yerine getirmekle yükümlü tutulmuştur, tutulmalıdır da. Bu şekilde meydana gelmiş ordularda, eski zamanlardaki ordularda olduğu gibi üstler aşırı derecedeki inisiyatifi, normal hâline döndürmek, disiplin ve idare altına almak düşüncesinden kurtulmuşlardır. Bugünkü ordularda barış zamanında, uzun yıllar boyunca uygulanan şiddetli disiplin, birçoklarında kendiliğinden hareket yeteneğini boğuyor. Bu sebeple, bugünkü üstler, astlarında inisiyatif uyandırmak için onları uyarmak, bilhassa muharebede teşvik etmek, isteklendirmek mecburiyetindedirler.

Daha dün kadar, Osmanlı ordusunun komutanlarında, subaylarında, askerlerinde inisiyatife bedel tembellik fikri görülüyordu. Bilindiği üzere, bir orduyu meydana getiren herkes, her fert canlı bir makinenin parçalarıdır. Bu makineyi işleten, can veren, her parçasını harekete geçiren vasıta, buharla çalışan motorlar, o hareketi sağlayan, ordu makinesini teşkil eden canlı azaların zihinlerindeki kuvvet ve kanlarındaki ruhdur. Bu zihinlerde ve bu kanlarda lazım olan kuvvet ve akış hızı bulunmazsa makine durur ve başka hiçbir güç onu çalıştıramaz. Böyle bir makinenin yürütülmesi için her hangibir veya birkaç makinistin

sanatkâr maharetleri de yeterli olmaz. Uyuşuk zihinlerden, durgun kanlardan meydana gelen kitleler, taş, demir, odun yığınlarından daha boş ve çirkindir.

Taş ve ot yığınları balya hâline getirilerek hafif bir itmeyle kolaylıkla hareket ettirilebilirler. Büyük, küçük bütün balyalar hâlindeki tembel zihniyetli insan kitlelerinin sevk ve hareketi için lüzumlu olan hareketin, itici gücün ruhî ve fikrî varlığının bulunduğu yerden kaynayıp çıkması beklenir, çıkış noktası zihinde, yürekte aranır.

Görülüyor ki bir kitleye ordu demek için o kitlenin, belirli şekillerinden birinde, parçasında veya başında bir ya da birkaç hareket ettiricinin bulunması yeterli değildir. Ordudaki bütün emir verenlerin, orduya komuta edenleri çalışkan ve fedakâr birer yardımcı yapan inisiyatifin, bütün alışkanlıklarını kazandırmaları icap eder. Bunun için kullanılacak vasıtaları araştırma ihtiyacı, yönelinen amacın ehemmiyetiyle ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak inisiyatifin lüzum ve faydalarını talimnamelerimizin ilgili maddelerinde okuyor ve teorik üstünlükleri hakkında pek çok övgüler söylüyoruz. İtiraf edilmeli ki kendiliğinden hareket ve iş görmenin bütününü genellikle faydalı bir şekle

sokarak özel görev olarak bilinmesi için alınması gereken tertip hakkında Osmanlı ordusunda kafa yorulmamış ve bir karar verilmemişti. Oysa komutan, subay, asker yetiştirmekte takip edilecek esasların, uygulanacak eğitim yöntemlerinin, yapılacak talimlerin gayesine, kendiliğinden iş görme yeteneğinin belirginleştirilmesine yöneltilmesinde şüphe ve tereddüte yer yoktur.



*Kur.Bnb.Mustafa Kemal
Trablusgarp'ta*

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	12

– 6 –

Bizim Sireanik'te komutamızda olan kuvvetlerin bütününde, manevi güç, taarruz fikri ve inisiyatif niteliklerinin bulunduğundan söz etmiştim. Bu noktada, bütün çıplaklığıyla canlandırılması gereken tek gerçek, sıcakkanlı Afrika evlatlarında yukarıda saydığımız cengâver vasıfların eyleme dökülmesi, ⁱ birtakım ateşli ruhların Afrika semasında uçuşuyla başlar. ⁱⁱ

Aşağıdaki birkaç satırı Derne ordugâhına, Kasr-ı Harun, Rabat, Seyyid Abdullah sırtlarında hayatımızın bir yılını geçirdiğimiz arkadaşlarıma ithaf ediyorum.

Zabit ve Kumandan'ın çeşitli konularını, özellikle canını verme, taarruz ruhu ve kendiliğinden hareketin üstün niteliklerini okurken zihnimde somut örnekler arıyorum ve Derne kuvvetlerinin harp düzeni gözümün önünden geçiyor.

ⁱ ancak terk eyleyenin

ⁱⁱ Ondan önce yok muydu da ondan sonra mı oldu? Bu soruları dile getirmeye, cevaplarını araştırmaya yer yok. Kısaca hem vardı hem oldu diyerek Derne'de bir yıl boyunca komuta ettiğimiz ve hâlen mücadeleyi sürdürdüklerini işittiğimiz Bedevî mücahidlere Aynelmansur ordugâhında kurulan gerçek bağı saygıyla hatırladıktan sonra ve buradan da 30-40 yıl öncenin Osmanlı şehri, bugün ise Bulgar Çarı ... olan Sofya'dan onlara mânâsını ancak onların anlayabileceği bir selamımı gönderdikten sonra...



*Kur. Bnb. Mustafa Kemal
Trablusgarp Harbi'inde
Kızılay [Hilal-i Ahmer] Heyeti
ve arkadaşlarıyla birlikte.*

Oturanlar soldan sağa:

*Dr. İbrahim Tali (Öngören),
M. Kemal, Bingazi Komutanı
Enver, Milletvekili Yusuf
(Şetvan) ve Nuri Conker*

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	7

Doğu kolu, Bera'asa kolu, Dirsa kolu, Hasa kolu, Ubeydat kolu, Aile-i Mansur kolu, 1'inci Tabur, 2'nci Tabur, Topçu Taburu, mitralyöz bölükleri, Tümsekit'i ve Suse müfrezeleri...²² Bunların başlarında, Hacı Eminler, Aliler, Mümtazlar, İsmail Hakkılar, Halimler, Şevketler, Nurettinler, Rüşuhiler, Fehmiler, Ahmet Hamdiler, Hüseyinler, Safvetler, Reşidler, Eşrefler, Fuatlar ve arkadaşları...²³ Bingazi'deki bütün kuvvetlerin harp düzenine bakarsak yazdıklarımız, o kahramanları taşıyacak kadar geniş olamaz.

Notlarıma bakıyor,ⁱⁱ bu saydığım isimlerin imzalarının üstünde, çeşitli tarihlerde, çeşitli muharebe safhalarında okunmuş, askerlik ruhuna safa veren, bütün askerlerinⁱⁱⁱ yapabileceği örneklerle^{iv} dolu yüzlerce^v rapor, yazı buluyorum. Bazılarında birtakım cümleleri, o değerli asker arkadaşlarımin saygıyla ağırlanıp hatırlanmalarına vesile olmak üzere aynen yazıyorum:

Muhayyele tekkesi bedevileriyle dün gece ileri karakoldaydım. Bugün, güneş doğarken Seyyid Abdullah yönünden çıkmak isteyen bir düşman kuvvetine taarruz ettim. Çıkamadı. Bizden iki kişi yaralandı. Önemli bir şey yoktur.

ⁱ Müfrezesi

^{iv} olacak

ⁱⁱ not defterlerime

^v olan binlerce

ⁱⁱⁱ numûne-i

Düşman saat dörtte, batı tarafına bir tabur, doğuya da bir bölük çıkardı. Yanımdaki ileri karakol kuvvetiyle, hemen düşman taburuna taarruz etmek üzere yürüdüm. Düşman taburu gerileyerek istihkâmlarına çekilirken bölüğün de avcı siperlerine döndüğünü gördüm.

Saat 11'de, Kireçocağı sırtlarına ilerlemiş olan düşmanın üzerine şark bedevileri, muhafız ve 1'inci Taburdan yanımda bulunan kuvvetlerle taarruz ettim.

Düşmanın asıl siper hattından beş yüz metre ilerideki avcı siperlerine saldırıp asıl hatta kadar düşmanı takip ettim. Asıl siper hattının önündeki tel örgüleri, büyük kazıkları söküp attım. Gündüzki rüzgârdan dolayı gözetleme kulesi yıkılmış olduğundan, onu tahrip edemedik. Özel emir verilmişti. Yine de diğer gözetleme mevkilleriyle, topçu mevzilerinin, avcı siperlerinin bir kısmını tahrip ettim.

Düşman, bütün kuvvetiyle ilerliyor. Siz gelinceye dek, düşmanı durdurmak için taarruz ediyorum.

Düşman, dün akşam işgal ettiği sırtlarda, siper inşasıyla uğraşmaktadır. Topçusu yol üzerindedir. Batı istihkâmının önünde üç düşman taburu, Tümsekit'e doğru ilerlemektedir. Ben, Vadi-i bu Mesafir tarafındayım. Taarruz için emrinizi bekliyorum.

Mitralyözün ilerisinde dar geçit yolu üzerinden düşmanı kovaladık. Hacı Emin, Kasım ve Safvet Efendilerle beraber yeterli sayıda muhafızla beraberiz. Şimdi mitralyözü hareket ettirmek üzere yanlarına geldim. İlerliyorlar. Cemil Efendi'ye emirlerinizi tebliğ ettim. Tekrar görevimin başına dönüyorum. Birliklerimiz karıştı. Her kabileden insan var.

Emriniz üzerine, dokuz askerle, batı istihkâmının 800 metre karşısına geldim. Teğmen Osman da üç askerle Seyyid Abdullah istikametinden bize doğru geliyor. Yüzbaşı Hacı Emin'in Vadi-i bu Mesafir yönünden taarruz etmek üzere ilerlediğini görüyorum.

Askerî, Rusuhî, Nurettin, Ethem yaralandılar. Diğer arkadaşlardan henüz yaralanan yok. Düşmanı takibi sürdürüyorlar.

Toplardan birinin nişangâh yuvası bozulduğundan dolayı ateş etmek mümkün değil. Birisinin de hartuç süngüsü kırık. Elle dolduruluyor. (Zaten iki taneydiler.) Eğer mutlaka ihtiyaç varsa bununla ateşe devam edebilirim.

Şark kuvvetleriyle batı ileri karakol mevzisine geldim. Ne tarafa taarruz edeyim?

Vadi-i bu Mesafir'e ilerleyip boyun noktasını işgal ederek geri çekilme hattımızı kesmek isteyen

düşmanın üzerine, Teğmen Kasım komutasındaki 70 kişilik Aile-i Mansur ve Sellavi mücahitlerini de alıp taarruz ettim. Saat on buçukta, düşmanın iki taburuyla çarpıştık. Düşman ricat etmek zorunda kaldı.

100 kadar mücahit ve muhafız askeriyle düşmanın Eritre Taburuna taarruz ettim. Bin beş yüz metreye kadar yaklaştım. Siperlerden üzerimize ateş açıldı. Sağ kolumdan kurşunla yaralandım. Çok kan kaybediyorsam da askerin moralini bozmamak için muharebe hattından çekilmeyeceğim. Eğer ölürsem yanımda bulunan Remzi benim kuvvetimi de idare eder.

Nuri! Osmanlı milletinin, Osmanlı Hükûmetinin çok korunmaya ve savunulmaya ihtiyacından; gerileme döneminden beri kaybettiğimiz memleket topraklarından İslamiyetin, Osmanlının adının, izinin bile kalmadığından, daha dün elimizden alınan Makedonya'da İslam varlığından, bütün felaketlerin “Biz harp meydanında ölmeden” görülmemesi gerektiğinden ve namuslu atalarımızın yüksek niteliklerinden bahsediyorsun. “Asırlardan beri sürüp duran şu peş peşe gelen sıkıntıların bitmesi için günümüzdeki askerlere çalışmaların ve emellerin gayesini söylüyorsun. Stefanski Kilisesi'ndeki düşman generalinin atının ayağının altında inlemeye devam eden zavallı yeniçeriye kurtaramazsak Rumeli'de bugün zorla yurtlarından koparılan masumlara yardıma koşmak” için yaptığın çağrı beni ağlattı. Gözyaşlarım kurumadan “aynı felaketleri hiç olmazsa Meriç Nehri'nden bu tarafa geçirmemek” hususundaki öğütleri hiç bir zaman gözden uzak tutmamak gerektiğini, Bulgar Kralı Ferdinand'ın 14 Mayıs tarihli genelgesinin de onayladığını haber vereyim. Genelgede, bugün Meriç'in batısında konuşlu 38'inci Bulgar Piyade Alayına “Senin adın Edirne'dir!” diyor.¹⁴

Bununla Bulgarlara, Bulgar ordusuna “Edirne'yi unutmayın!” denilmek isteniyor. Bulgar milleti de

okuldaki çocuğunu “Edirne’yi biz aldık, Edirne bizimdir.” şarkılarıyla büyütüyor.

Ey, Osmanlı ordusunun subayları! Bulgar, Sırp, Yunan, Romen ordularının geceli gündüzlü mesailerinin amaçlarını gözünüzün önüne getiriniz.

Ey, Osmanlı ordusunun anası olan Osmanlı milleti! Bulgarları, Sırları, Rumları, Rumenleri ve bunların çocuklarını yetiştirmekte acele ediş maksatlarını gözünüzün önüne getiriniz.

Ey, Ordu! Ey Millet! Ne yapmak zorunda olduğunuzu, elinizi vicdanınıza koyarak aklınızı başınıza toplayarak düşününüz!

NOTLAR

- ¹ Mehmet Nuri CONKER; *Zabit ve Kumandan*, Der-saâdet [İstanbul], Tanin Matbaası, 1330 [1914].

Mehmet Nuri (CONKER), bu eserini 1914 yılında Erkânıharbiyye binbaşısı (Kurmaya Binbaşı) rütbesiyle görev yapmakta olduğu 1'inci Tümede kaleme almıştır.

- ² Mustafa Kemal (ATATÜRK), Mehmet Nuri (CONKER)'in kaleme aldığı eseri Erkânıharbiyye Kaim-makamı (Kurmaya Yarbay) rütbesiyle Sofya Askerî Ataşeliği görevi sırasında okumuş ve eser üzerindeki değerlendirmelerini ("hasb-ı hâl"ini) *Zabit ve Kumandan ile Hasb-i Hâl* adı altında 1918 yılında yayınlamıştır.

- ³ Mehmet Nuri (CONKER)'in 6 Aralık 1902 tarihinde teğmen rütbesiyle mezun olduğu Harb Okulundan eseri yazıp yayınladığı 1914 yılına kadar olan askerlik mesleği yaşamı ile ilgili daha fazla bilgi için bk.

Hülya TOKER - Nurcan ASLAN; *Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri*, Cilt 3, Ankara, Gnkur.Basımevi, 2009, s. 253-255.

- ⁴ Hasan Tahsin Paşa: 14 Ocak 1873 tarihinde Harp Okulunun jandarma sınıfına girmiştir. Osmanlı-Sırp, Osmanlı-Rus, Osmanlı-Yunan ve Balkan Savaşlarına katılmıştır. Yenice Muharebesi'nde ilgisizliği ve bilgisizliği yüzünden 8'inci ve Ustruma Kolordu Karma Kuvvetinin yenilgisine sebep olmuştur (1-2 Kasım 1912). Bu muharebeden sonra Selanik bölgesine çekilmiştir. Selanik Redif Tümeni Komutanı Muhittin Paşa'dan görevi devralarak Selanik Savunma Komutanı olmuştur. Vardar kıyısında da savunmayı göze alamayan Hasan Tahsin Paşa 40.000 kişiye yaklaşan bir kuvveti bütün kuvveti, bütün silah, araç ve gereçleriyle 9 Kasım 1912 tarihinde Yunanlara teslim etmiştir.

Balkan Savaşı'na Katılan Komutanların Yaşam Öyküleri; Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2004, s. 33-34.

- ⁵ Von der GOLTZ (1843-1916): Alman orgeneral. 1903-1913 yılları arasında 6'ncı Ordu Başmüfettişliği ve Türk ordusunu yeniden düzenlemek üzere Türkiye'ye gelen Alman subayların da komutanlığını yapmıştır. 1908-1910 yılları arasında da Türkiye'de birkaç tatbikatın yönlendirilmesi için görevlendirilmiştir. Bir süre işgal altındaki Belçika'da askerî genel valiliği de yapmış olan Goltz 1915'te 1'inci Ordu Komutanı olmuştur.

Deutsche Offiziere in der Türkei [Türkiye'de Alman Subaylar]; [S.l.: s.n., 195?] s. 12.

- ⁶ Edirne Manevraları: Edirne'de 23-25 Ekim 1910 tarihlerinde yapılan manevralara 1'inci ve 2'nci Ordular katılmıştır. Bu manevralara 1'inci ve 2'nci Mürettep Tümenler, 3'üncü ve 20'nci Karma Tümenler, Ereğli, Bursa, Afyonkarahisar Redif Taburlarıyla bir süvari tümeni iştirak etmişlerdir. İstanbul'daki yabancı ataşeler de ordu manevrası ve 27 Ekimdeki resmî geçit sırasında gözlemci olarak bulunmuşlardır.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Muhtelif Konular Koleksiyonu Kataloğu*, Kls: 240, Dos: 1697, F: 20-16, 24-1, 24-4.

- ⁷ Büyükkarıştıran: Kırklareli ilinin Lüleburgaz ilçesine bağlı bucak.
- ⁸ Sireanik Muharebesi: Bu muharebeye Türk ordusu katılmamıştır. Atatürk Sireanik'te bizzat Derne kuvvetlerine kumanda etmiştir. 5 Kasım 1911'de Türkiye'ye savaş ilan eden İtalya, Trablus ve Sireanik'i almıştır.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Osmanlı-İtalyan Harbi*, Kls: 12, Dos: 54, Fih: 1, Kls: 7, Dos: 33, F: 1-5, Kls: 35, Dos: 159, Fih: 3-37.

- ⁹ Selanik'te Kolordusu Komutanı Ömer Tahsin Paşa, Selanik'in düşüşünü, Manastır Garp Ordusu Kumandanlığına şöyle bildirmiştir:

Selanik düşmüştür. Yunan ordusunun Manastır'a doğru hareket ettiği anlaşılmıştır. Otuz beş bin kişilik bir kuvveti olduğu tahmin edilmektedir. 17 Kasım 1911.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Balkan Harbi*, Kls: 80, Dos: 31, F: 5(1-2).

14'üncü Süvari Alayından Yüzbaşı Hakkı, Selanik'in düşüşüyle ilgili olarak verdiği 16 Ocak 1913 tarihli raporda şunları anlatmaktadır:

Selanik'te Ustruma Kolordusuyla bizim kolordumuzdan başka Anadolu'dan celp edilmiş fakat yine para yokluğundan birliklere sevk edilememiş yaklaşık 15.000 kişilik bir kuvvet vardı. Karaburun civarında ve Uzunali'de bir iki redif taburuyla birlikte hiç kullanılmamış bir batarya seri ateşli top vardı. Her topun 1500 atımı vardı. Subay noksanından söz etmek doğru olamazdı. Çünkü o sıralarda Selanik'teki subay miktarı insanı şaşırtacak derecedeydi. Bununla birlikte bu kuvvetlerle çok başarılı bir müdafaa yapmak mümkündü. Bulgar ordusunun Selanik'e yaklaşması bu sonucu değiştiremezdi. Bundan başka ne pahasına olursa olsun muharebe etmeden teslim olunmamalıydı.

Selanik'te uzun müddet perakende ve silahsız bir hâlde bırakılan askerler tam bu sırada silahlandırılmıştır, fakat eski Gra tüfekleriyle. Yunan ordusu depolarımızdan hiç açılmamış tüfek sandıkları buluyor ve savaşıyordu. Askerlerimiz yayan ve çıplaktı. Depoları Yunanlara dolu olarak teslim ettik.

Selanik Komutanlığının faydalı hiçbir iş yapmadığı anlaşıldı. Örneğin, silah ve cephaneyi mahvetmek için birkaç mavnaya doldurup açıklarda denize dökmek mümkündü, fakat Selanik gümrüğü önünde denize atılmıştı. 150 vagon erzak da boşa gitti.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Balkan Harbi*, Kls: 129, Dos: 126, F: 1-30(31).

- ¹⁰ Mısır Olağanüstü Hâl Komutanı Rauf Paşa Mustafa Kemal'in Derne'ye gelişini telgrafla şöyle bildirmiştir:

Kurmay Binbaşı Mustafa Kemal, Yüzbaşı Nuri Bey ve arkadaşları 30 Ocak 1912'de Derne'ye geldiler. Kemal Bey, Derne karşısındaki kuvvetimizin Şark Gönüllü Komutanlığını üstlenmiştir. Nuri Bey de Umûm Bingazi Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı görevini yürütecektir.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Osmanlı-İtalyan Harbi*, Kls: 34, Dos: 157, F: 20.

Mısır Olağanüstü Hâl Komutanı Rauf Paşa Mustafa Kemal'in İstanbul'a dönüşünü 11 Aralık 1912 tarihli telgrafla şöyle bildirmiştir:

Derne Komutanı Mustafa Kemal Bey buraya ulaştı. İstanbul'a döneceğinden harircih talep etmiştir. Daha yüz kadar subay ve memurun da Derne'den hareket etmek üzere olduğu ifade edilmektedir.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Osmanlı-İtalyan Harbi*, Kls: 37, Dos: 167, F: 2.

¹¹ 8 Şubat 1913'te Bolayır Muharebesi'nde yaralanmıştır.

¹² Mustafa Kemal ATATÜRK bu fikrini Derne Kuvvetleri Komutanlığı yaptığı sırada şifahi olarak verdiği 13 Temmuz 1912 tarihli günlük emriyle uygulamaya koymuştur.

Gnkur.ATASE Başkanlığı; *Atatürk'ün Not Defterleri*, Cilt X, Ankara, Gnkur.Basımevi, 2009. s. 91-93.

¹³ Trablusgarp Savaşı (1911-1912): 29 Eylül 1911'de Trablusgarp ve Bingazi'yi ablukaya alan İtalyan donanması, 5 Ekimde Trablusgarp'ı işgal edilmiştir. 16 Ekimde Derne teslim oluşunu 20 Ekimde Bingazi'nin işgali izlemiştir. Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın planına göre Trablusgarp'a gönüllü gitmek isteyen subaylar gizlice yola çıkacaklar, Osmanlı Devleti resmen savaş ilan ettiğinde açıktan her türlü desteği yapacaklardır. Bu plan gereğince İtalyanlara karşı direnişin tüm kontrolü gönüllü genç Türk subaylarının eline geçmiştir. Türk komutanların yaptığı ilk düzenli taarruz 23 Ekim 1911'de yapılmıştır. Taarruza katılan birlikler, özellikle Mustafa Kemal'in çabasıyla, Tobruk ve Derne'de İtalyanları yenmişlerdir. Ancak, bütün çabalara rağmen İtalyanları Trablusgarp'tan söküp atmak mümkün olmamıştır. Balkan Harbi'nin patlak vermesi üzerine daha kritik bir duruma düşen Osmanlı Devleti, 15 Ekim 1912 günü imzaladığı Oushy

Antlaşması'yla Trablusgarp'ta bulunan Türk subay ve birliklerinin geri alınması, buranın İtalyanlara bırakılmasını kabul etmiştir.

İsrafil KURTCEPHE; "Trablusgarp'ın İtalyanlarca İşgali, Mustafa Kemal ve Arkadaşlarının Direnişe Katılmaları", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi*, Ankara, AÜ Basımevi, 1990, s. 361-375.

Türk Ansiklopedisi; C XXXI, Ankara, Millî Eğitim Basımevi, 1982, s. 362.

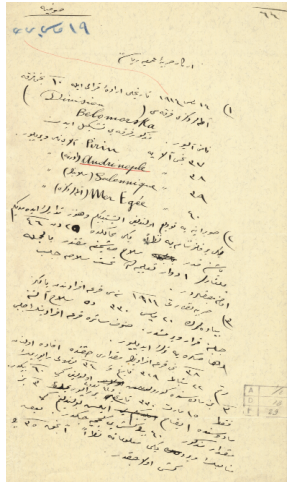
- 14 O sırada Sofya Askerî Ataşesi olarak Genelkurmay Başkanlığına gönderdiği 1 Haziran 1914 tarihli raporunda konuyla ilgili olarak şunları kaydetmiştir:

Kralın 14 Mayıs 1914 tarihli emri ile 10'uncu Tümen, Adalar Denizi Tümeni (Division Belomorska) adını alıyor. Bu tümeni oluşturan 37'nci Alaya Pirin Alayı, 38'inci Alaya Edirne, 39'uncu Alaya Selanik, 40'ıncı Alaya da Adalar Denizi Alayı adı veriliyor.

ATASE Arşivi; BDH, Kls: 1660, D: 18-29, F: 29.

ATATÜRK'ün Sofya Askerî Ataşeliği sırasında yazdığı diğer raporlar için bk.

Gnkur.ATASE Başkanlığı; *Sofya Askerî Ataşesi Mustafa Kemal'in Raporları (Kasım 1913 - Kasım 1914)*, Ankara, Gnkur.Basımevi, 2007.



- ¹⁵ 攻撃精神 [kougekiseişin]: taarruz ruhu
- ¹⁶ Rus-Japon Savaşı (9 Şubat 1904 - 5 Eylül 1905) Japonya'nın Rusya'yı Uzakdoğu'daki yayılmacı politikadan vazgeçmek zorunda bıraktığı çatışmadır. Kore ve Mançurya üzerindeki nüfuz çekişmesinden kaynaklanan savaşın önemli sonuçlarından biri de bir Asya devletinin modern çağda ilk kez bir Avrupa devletini yenilgiye uğratmasıdır.
- Sermet GÖKDENİZ; *Rus-Japon Harbi*, Ankara, Gnkur.Başkanlığı, 1944.
- ¹⁷ Amiral Togo Heihachiro (1848-1934): İngiltere'de yedi yıl süreyle deniz bilimleri üzerinde eğitim gördükten sonra Japonya İmparatorluk Donanmasına atanmış ve 1863-1913 yılları arasında görev yapmıştır. 21 Nisan 1913'te Donanma Komutanlığına atanan Amiral Togo 1884-1885 Fransız-Çin, 1894-1895 Çin-Japonya ve 1904-1905 Rus-Japon Harbi'ne katılmıştır.
- [http://www.wikipedia.org/wiki/T%C5%... 08.09.2009](http://www.wikipedia.org/wiki/T%C5%...)
- ¹⁸ Nanşan Muharebesi: Rus-Japon Savaşı'nın en kanlı kara savaşlarından birisidir. 25 Mayıs 1904 günü Liadong Yarımadası'nın en dar bölgesinde, Port Arthur yoluna hâkim 116 rakımlı Nanşan Tepesi önlerinde cereyan etmiştir.
- ¹⁹ Katsunori Maresuke (1877-1904): General Nogi Maresuke'nin büyük oğlu; 2'nci Japonya Ordusunda görev yapmakta olan Katsunori 25 Mayıs 1904 günü Nanşan Muharebesi'nde ölmüştür.
- [http://www.wikipedia.org/wiki/Nogi_... 08.09.2009;](http://www.wikipedia.org/wiki/Nogi_...)
- [http://www.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Nanshan... 08.09.2009](http://www.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Nanshan...)
- ²⁰ Yasunori Maresuke: General Nogi Maresuke'nin küçük oğlu; 1879 yılında doğmuştur.
- ²¹ General Nogi Maresuke (1849-1912): 1871-1908 yılları arasında Japonya İmparatorluk Ordusuna hizmet etmiştir. 1871 yılında Japonya İmparatorluk Ordusuna binbaşı rütbesiyle

katılmıştır. 1887 yılında Avrupa'daki askerî strateji ve taktik konularını araştırmak üzere Almanya'ya gönderilmiştir. 1894'te Birinci Çin-Japon Harbi'ne katılmış, 1895'te Tayvan harekâtını yönetmiştir.

- ²² Berasa Kol Komutanı Mehmet, Ubeydat Kol Komutanı Ali, Ubeydat Muhafız Bölüğü Komutanı Teğmen Ali Rıza, Aile-i Mansur Kol Komutanı Ahmet Mustafa ve Hasa Kol Komutanı Eşref Beylerdir. Bu kollardan Aile-i Mansur ve Hasa kolları 1'inci Tabura mensupturlar.

Gnkur.ATASE Başkanlığı; *Atatürk'ün Not Defterleri*, Cilt X, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 2009, s. 97, 99.

- ²³ Trablus'ta Osmanlı İtalyan muharebelerine katılan subaylardan bazıları şunlardır: Miralay Hüseyin Hüsnü, Miralay Şevket, Kaymakam Arif, Binbaşı Abbas, Binbaşı Ahmed Hamdi, Binbaşı Cemil, Binbaşı Hamdi, Binbaşı Nuri, Kolağası Ahmed Rasim, Mehmed Ali, Kolağası Refet, Yüzbaşı Hasan, Yüzbaşı Abdülmecid, Yüzbaşı Sabit, Mülazım-ı evvel Faik, Binbaşı Nuri, kolağası Muhtar, Yüzbaşı Ali, Mülazım-ı evvel Fuad, Mülazım-ı evvel Hüseyin Hüsnü, Mülazım-ı sani Mahmud.

Gnkur.ATASE Arşivi; *Osmanlı-İtalyan Harbi*, Kls: 12, Dos: 54, F: 1; Kls: 7, Dos: 33, F: 1-5; Kls: 35, Dos: 159, F: 3-37.

Burada adı geçen kahramanlardan...

Ahmet Fuat (BULCA) (1881-1962): 13 Mart 1899'da girdiği Harp Okulundan 9 Ocak 1902'de mezun oldu. Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşlarına katılmıştır. TBMM'nin II. Dönem seçimlerine katılmıştır. 15 Temmuz 1923'te yapılan seçimde Rize'den milletvekili seçilmiştir. 11 Ağustosta Meclise katılmıştır. III. ve IV. Dönemlerde Rize'den, V. Dönemde Çoruh'tan milletvekili seçilmiştir. Teyyare Cemiyeti (Hava Kurumu) başkanlığı yapmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C III, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s. 213-215.

Ahmet Şevket (GALATALI) (1881-1956): 1897'de Harp Okuluna girmiştir. 1904'te Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı olarak mezun olmuştur. Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarına katılmıştır. 17 Mart 1920'de İngilizler tarafından Malta'ya sürülmüştür. 31 Ekim 1920'de Malta'dan döndükten sonra 2 Ekim 1921'de Ankara'ya gitmek için başvurmuştur. 10 Ekim 1922 yılında emekli olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C III, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s. 125-127.

Ali (ÇETİNKAYA) (1877-1949): 13 Mart 1896'da girdiği Harp Okulundan 25 Aralık 1898'de teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşlarına katılmıştır. 12 Ocak 1920'de İstanbul'da toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisine Afyon mebusu olarak katılmıştır. Malta'daki sürgünden 1921 yılında döndükten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna Afyon Milletvekili olarak katılmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkasının kuruluşunda görev almıştır. 1923, 1927, 1931, 1935, 1939, 1943 yıllarında yapılan seçimlerde Afyon milletvekili olarak seçilmiştir. 7 Mart 1925'te Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanı, 16 Şubat 1934'te Bayındırlık Bakanı, 1939 yılında Kurulan Birinci Refik Saydam Hükûmetinde Nafia Vekili, 3 Nisan 1939'da da (Muhabere ve Münakalat Vekili) Ulaştırma Bakanı olarak atanmıştır. 20 Kasım 1940'ta sağlık nedeniyle istifa etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C II, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s.596-599.

Ali Fethi (OKYAR) (1880-7 Mayıs 1943): 1898 yılında girdiği Harp Okulundan 1900 yılında teğmen olarak mezun olmuş ve devam ettiği Harp Akademisinden 4 Ocak 1904 tarihinde kurmay yüzbaşı olarak mezun olmuştur. Osmanlı-İtalyan ve Balkan Savaşlarına katılmıştır. 10 Ekim 1918'de Sofya'ya elçi olarak tayin edilmiştir. Ekim 1918'de kurulan Ahmet İzzet Paşa kabinesinde İçişleri Bakanı olmuştur. 1919 Martında Ferit Paşa Hükûmeti tarafından

tutuklanmış ve Malta'ya sürülmüştür. 29 Temmuz 1921'de İstanbul'a gelerek Anadolu'ya geçmiş, 8 Ağustos 1921'de Ankara'ya gelerek Mustafa Kemal Paşa'ya katılmıştır. 10 Ekim 1921'de İçişleri Bakanlığı görevine getirilmiştir. 11 Ağustos 1923'te Meclis Başkanı seçilen Okyar, mebusluktan istifa ettiği 26 Mart 1925'e kadar başbakanlık da dâhil olmak üzere çeşitli bakanlık görevlerinde de bulunmuştur. 27 Mart 1925'te Paris Büyükelçiliğine atanan Okyar, 12 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurmuştur. 1934 yılında Londra Büyükelçiliğine tayin edilmiştir. 1939 yılında yeniden milletvekili seçilmiş ve bir süre Adalet Bakanlığı yapmıştır. 1942 yılında politikadan çekilmiştir.

Balkan Savaşı'na Katılan Komutanların Yaşam Öyküleri; Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay, 2004, s. 359-361.

Eşref Sencer (KUŞÇUBAŞI) (1873-1964): Harp Okulunun son sınıfındayken Jön Türklerle ilişkisi yüzünden II. Abdülhamit tarafından Hicaz'a sürgün edilmiştir. Sürgünden kaçmıştır. Fakat af çıkmasıyla birlikte isyanına son vermiştir. İsyan sırasında yanında bulunan arkadaşlarıyla beraber Teşkilatı Mahsusanın kurucusudur (1903). Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya Savaşlarına katılmıştır.

Meydan Larousse; C 7, İstanbul, Meydan Gazetecilik ve Neşriyat, 1973, s. 676.

Hüseyin Avni (ZÂİMLER) (1877-1930): 12 Eylül 1893'te girdiği Harp Okulundan 24 Kasım 1895'te teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Yunan, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşların katılmıştır. TBMM'ye I. Dönem yapılan seçimlerde Saruhan'dan milletvekili seçilmiştir. 26 Ocak 1921'de Meclise katılmıştır. II. ve III. Dönem Cebel-i Bereket'ten milletvekili seçilmiştir. Ölümüne kadar bu görevde kalmıştır. VI. Dönem seçimlerine katılarak Ağrı'dan milletvekili seçilmiştir. VII. ve VIII. Dönemlerde Kırklareli'nden milletvekili seçilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C II, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s. 5-6.

Mehmet Nurettin (SAKALLI) (1873-1932): 1 Haziran 1890 yılında girdiği Harp Okulundan 23 Mart 1893'te teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Osmanlı-Yunan, Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya ve İstiklal Savaşlarına katılmıştır. 20 Ocak 1919'da Aydın Valisi, 29 Ocak 1919'da İzmir Valisi ve Bölge Komutanı olarak atanmıştır. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden bir buçuk ay önce bu görevinden alınmıştır. 29 Ocak 1925'te emekli olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C I, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s. 289-291.

Rusuhi Bey (SAVAŞÇI) (1888-1959): Atatürk'ün başyaveri. İstanbul Kuleli Lisesi ve ardından 1910 yılında Harp Okulundan teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya, İstiklal Savaşlarına katılmıştır. İstiklal Savaşı sonrası Mustafa Kemal'in isteği üzerine başyaveri olmuştur (1922). 11 yıl bu görevi sürdürmüş ve 18 Aralık 1933 yılında emekli olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte duyulan ihtiyaç üzerine 25 Eylül 1941 yeniden göreve çağırılmış ve 31 Mart 1947 tarihinde tekrar emekliye ayrılmıştır.

İsmail Hakkı AKANSEL; *Atatürk ve Yaverleri*, İstanbul, Gnkur.Harp Akademileri Komutanlığı, 2006, s. 231-235.

Süleyman Askerî (1884-1915): 14 Mart 1900'de girdiği Harp Okulundan 6 Aralık 1902'de teğmen rütbesiyle mezun olmuştur. 5 Kasım 1905'te Harp Akademisinden mümtaz yüzbaşı olarak mezun olmuştur. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarına katılmıştır. 12-14 Nisan 1915'te Şuayyibe Muharebesi'nde muharebeyi kaybetmiş olmanın üzüntüsüyle intihar etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri; C III, Ankara, Gnkur.ATASE Bşk.lığı Yay., 2009, s. 264-265.

Zabit ve Kumandan

Kurmay Binbaşı Mehmet Nuri

Zabit ve Kumandan

Çeşitli sınıflardan üstsubay, subay ile askerî okullar öğrencilerinin ve bütün konuyla ilgili eleştirmen okurlara...

1913 yılı kış devresinde 1'inci Tümen üstsubay ve subaylarına verilen konferanslar bir araya getirilip genişletilerek yazılmıştır.

Kurmay Binbaşı Mehmet Nuri

SÖZ BAŞI

Bu kitap; subayın acemi erlerin eğitmesinden, atış kurallarından, eğitim öğretim programının düzenlenmesinden, bölüğün yetiştirilmesinden, taburun açılmasından, alay ve tümen manevrasından, harita okunmasından, taarruz ve savunma yöntemlerinden söz etmeyecektir. Bu kitap; bir subayın saymış olduğum ve benzeri görevleri harpte uygulamak ve yapmakla yükümlü, çeşitli rütbelerdeki komuta ve sorumluların, zaferi ve galibiyeti sağlayacak biçimde görevlerini yerine getirmeleri için taşımaları gerekli ve mutlak niteliklerden, bilimsel hasletlerden, askerî karakter ve meziyetlerden söz edecektir.

Bu kitapta; top ve tüfek seslerinin ufukları inlediği, gürültülerinin kulakları geçici sağır yaptığı, gözleri duman kapladığı, bunlardan bir ya da birkaçının isabetiyle her an olduğu yerde kalma ihtimalinin bulunduğu, ancak subayın en fazla görmeye, işitmeye, düşünmeye, göstermekle işittirmeye, düşündürmeye mecbur kaldığı anlarda, subay ruhunu moralini bozmamaya yarayacak noktaların, durumların araştırılmasıyla, sorgulanmasıyla uğraşılacaktır.

Sadece, kendi silahını çok iyi kullanmak göreviyle harbe girecek askerlerin dirençle ve cesaretle

vuruşabilecek hâlde yetiştirilmeleri için askere kazandırılacak moral dersler ele alınacaktır. Tehlikeli zamanlarda, astlar üzerinde tesirli ve adı anıldığı gibi olacak seviyede güçlü, sıkı etkin idarenin başarısının, barış zamanında edinilmesi tedbirlerinin yöntemlerinin gösterilmesi de bu kitabın sayfalarında yer alacaktır.

Bu kitap; subay ruhunun ve yüreğinin, subayın ayırt edici özelliklerinin, subay karakterinin, sanatsal bakış açısıyla subayın en önemli meziyetlerinin aynası olmaya çalışacaktır. Bu konuda ortaya konacak fikirler, değerlendirmeler, harp kitapları olan talimname ve tüzüklerdeki hükümlere, yazılara ve daha önce harplerde meydana gelen vakalara dayanacağından, kişisel ve keyfî kabul edilmenin üstünde tutulacağı inancı, iyi niyetle yaklaşılan bir arzunun hayata geçirilmesine, hiçbir zaman için hatasız olmayacağı düşünülen kalemin kâğıt üzerinde dolaşmasına cüret ve cesaret vermiştir. İrfan ve fikir sahiplerince eleştiriye layık görülürse en büyük takdire kavuşmuş olacaktır. Yardım Allah'tandır.

GİRİŞ

Önümüzde acılıklarını gözümüzle görüp kalbimizle hissettiğimiz, felaketle sona ermiş bir harp var. Öyle bir harp ki zarar verdiği memleket evlatlarına biz askerlerin de alacağımız ibret dersinin ve uyanmamızın seviyesinin zaman geçtikçe artması kaçınılmaz olduğu gibi, tarihi eskidikçe mesleğimiz adına bundan elde edeceğimiz kazançların da farklılaşacağı artacağı şüphesizdir. Harp tecrübelerinden beklenen gerçek kazançların tamamıyla ortaya çıkması, harp bilgi ve belgelerin sağlıklı bir şekilde toplanıp bir araya getirilmesine, harpte icra makamında olanların gizli görevlerinden çekilmelerine, ölmelerine bağlıdır. Bu da ancak zaman geçtikten sonra mümkün olur. Şu durumda harbin tarihi eskidikçe askerlerin yararlanması açısından harp tarihinin değerinin artması tabiidir.

Harp, askerlik sanatının öğrenilmesine temel oluşturan kaynakların en mükemmeli, en gerçeğidir. Barış zamanı, harbe hazırlanmak devridir ve askerler tarafından da harbin ateşsiz olarak devamından başka bir şey gibi kabul edilmemelidir. Bu devrede, çeşitli rütbelerdeki komutanlara, harp güç ve ustalığını kazandırmak üzere şunlar icra edilir: Harita üzerinde taktik meselelerin çözümü, bu amaçla süvari gezileri,

Sofya'da esir düŖen
PaŖa ve zabıtlarımız



صوفیه ده أسیر پاشاالر و ضابطلریمیز !

Ahmet Cevad; Kırmızı
Siyah Kitap, Cilt:1,
İstanbul, 1329 [1913],
s. 22.

harp oyunları, müfreze tatbikatları, kurmay gezileri ve son olarak büyük manevralar. Bunlara mahiyetleri ve gerçek harbe yaklaşmak amacını sırasıyla takip etseler de hiçbir harbin bilinen özgün sıkıntılarını, düşman ve ölüm tehlikesi taşımazlar. Dolayısıyla muhاریleri harpte yüz yüze getirmekte, harbin fiilen icrası kadar yarar sağlamazlar; çünkü nitelikleri itibariyle birer harp taklidinden öteye geçmezler.

Sefer Hizmetleri Kanunu - Giriş

Madde 37: Çok fazla tesirli ve önemli olan, üstünlük sağlanıncaya dek göz önüne alınması gereken düşmanın kararlılığı ve kuvveti, barış devresi talimnamelerinde yer almaz. Bunların hepsi varsayımdır. Bundan dolayı harpteki vakaların, harekâtın çoğunlukla barış zamanı eğitimlerinde görülmeyen çeşitli durum ve şekillerde meydana geleceği asla gözden uzak tutulmamalıdır. Harp, özellikle moral dayanıklılığını barış zamanıyla kıyaslanamayacak derecede ağır biçimde etkiler.

Biz, şimdi harp tatbikatının en ciddi ve gerçeğini yani kendisini icra etmiş bulunuyoruz. Bu harpte edinilen tecrübelerle dayanarak yukarıda fayda ve önemine biraz değinilen harp tarihlerini, talimnameleri, harp sanatıyla ilgili eserleri okuduğumuzda daha iyi

anlayacağız. Yapacağımız sanal tatbikatlarda, harp şartlarına fazlasıyla yaklaşma fırsatını bulacağız. Zamanımızda, fiilen harpte bulunmak yaşadığı sürece her askere nasip olmaz. Hele iki harp yaşamak fırsatı çok nadirdir. Hiç harp yaşamayan askerlerin, bu bakış açısıyla kazançları, yalnız çeşitli harplerin tarihlerini okumakla sınırlı kalır.

Bir olayı bizzat yaşayıp görmekle, onu bir kitaptan okumanın arasında dağlar kadar fark vardır. Bizzat harbe katılanla harbi tarih kitabından okuyan arasında da aynı fark mevcuttur. Ordumuzdaki subayların büyük kısmı harplerde bulunmuşlardır. Acısı yüreğimizi dağılayan son harbin, bize mesleki yönden faydalar sağladığını düşünebiliriz.

Almanya ordusunda harp kabiliyetinin devamı ve kaybedilmemesi için çıkacak yeni bir harpte, harp yaşamış subaylardan, komutanlardan mahrum kalmamanın çareleri düşünülüyor. Kırk yıldan fazladır harp görmeyen orduyu, harbe sokmak, zihinleri meşgul etmektedir. 1870 Harbi'nde bulunanlar artık yavaş yavaş ordudan ayrılıyorlar. Ordunun tamamen, hiç harp görmemişlerin elinde kalması, daha sonra çıkacak bir harpte, bizzat harp etmeyenlerin icracı olması sakıncası görünmektedir. Hiç unutmam, Akademideyken bir gün o sıralarda Osmanlı Devleti

emrinde çalışan Von Dtifert Paşa ile harp oyunu icra ediyorduk. Arkadaşlardan birisi, daha yeni muharebeden çıkmış bir bölüğü toplayıp başka tarafta başlayan muharebe sevk edip sokmak için emir vermek istedi. Von Dtifort Paşa bunun üzerine şunları söyledi:

Sabahtan beri yürüdükten sonra muharebeye giren bu bölük artık o söylediğiniz yere gidemez. Bu askerlerde dayanamayacakları katlanamayacakları bir hizmet beklemek olur. Ben, 1870 Fransız Harbi'ne er olarak katılmıştım. Böyle bir hareketin askerlerce yapılamayacağını bizzat yaşadım.

Onun harp tecrübesi hepimizden güçlü ve sağlam. O, bizzat er olarak harp etmiş. Bu şartlarda, bir harbe er olarak iştirakle subay olarak girmek arasında, sıkıntılar, eziyetler, harbin özel durumunu görmek bakımından büyük farklar vardır.

Harp dâhisi Napolyon'un, harplerdeki başarılarını etkileyen sebepler vardır. Bunlardan birisi de harplerini, birkaç harp yaşamış askerlerle yapmasıdır. Harp, en iyi şekilde harpte öğrenilir. Şu anda her subayın, harp güç ve yeteneğine göre durumu değişmiştir. Balkan Harbi'nden, askerlik sanatı adına kolayca farkına

varamayacağımız yararlı tecrübeler edindik. Şimdi ise kısaca askerlerimizin eğitim öğretimi, kendi komuta sanatımızın eğitim öğretimi, bunun geliştirilmesi için harcanacak gayretler daima harbin gerçek durumuna göre düşünülmeli, yönetilmelidir.

Sefer Hizmetleri Kanunu - Giriş

Madde 1: Birliklerin barış zamanındaki eğitim öğretimi, harpte kendilerinden istenen görevlere göre uygulanmalıdır.

Madde 26: Birliklerin barış zamanında, savaşla ilgili hizmetlerine ilişkin eğitim öğretimleri, harpte yerine getirecekleri görevlerin hepsini kapsamalıdır. Sınıfların muharebelerine dair temel kurallar, çeşitli sınıfların talimnamelerinde mevcuttur.

Madde 36: Yönerge ve talimnamelerde geçmeyen, harpte de uygulanması mümkün olmayan birtakım abartılı eğitim ve hareketler ortaya atılarak, askerin eğitim öğretimi zorlaştırılmamalıdır. Bu tür abartılı hareketleri daha seferberliğin ilk gününden uygulama imkânı bulunmaz.

Piyade Talimnamesi - Sonuç

Madde 477: Bir birlik harbin icaplarını tamamen icra edebilecek güçte olup barış zamanında öğrendiği hususların hiçbirini harpte terk etmezse eğer, o birliğin eğitim öğretimi doğru yapılmıştır.

Yukarıda, barış zamanının, harbin ateşsiz devamı olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemiştik. Kendimizi, biz daima harp hâlinde bilmeliyiz. Böyle kabul edersek harp ortaya çıktığında hazırlık dönemiyle asıl uygulama dönemi arasında çok fazla fark görmez, şaşırılmaz, kaybetmeyiz. Provası en son yapılan oyunlar, sahnede başarıyla oynanır. Bu daha çok eğitim dönemindeki çalışmayla, sonunda yapılan sıraya benzer. Harp, barış dönemindeki çalışmanın bir sınavıdır. Eğitim döneminde ne kadar çok tartışılır, kafa yorulursa sınavda başarı ihtimali o kadar yükselir. Barış döneminde harp sanatının aralıksız olarak özenle öğrenilmesi, harp sınavında başarı için şarttır.

Günümüzde harp silahların çoğalması, mükemmelleşmesi, orduların mevcutlarının artmasıyla birlikte önemi gittikçe harp sanatının eğitimi ve başarıyla uygulanması, sürekli çalışmaya ve çalıştırmaya bağlıdır. Böyle bir çalışmayla, daha çok maddi kuvvetlerin gelişmesiyle ilintili olan askerî bilgi, bilimsel yeterlikle artırılabilir, sağlamlştırılabilir. Bunların yerinde ve zamanı geldiğinde tam başarıyla uygulanması verim ve galibiyet elde edilebilmesi için yalnız teknik bilgiye sahip olmakla mümkün olmaz.



(Sağdan sola)

1. Tuğgeneral Mazhar
2. Binbaşı Hacı Osman
3. Tümgeneral Ziya
4. Albay Hasan
5. Tümgeneral Rıza (Âyan)
6. Tümgeneral İsmail
7. Mareşal Osman
8. Tümgeneral Hafız Tevfik
9. Yüzbaşı Mümtaz
10. Korgeneral Süleyman (Âyan)
11. Albay Ahmet
12. Sait Bey
13. Tümgeneral Bahri
14. Albay Halit
15. Teğmen Asım

1912-1913 Balkan Harbi yüksek kumanda heyetini yargılamak üzere
1913'te Mareşal Tatar Osman Paşa başkanlığında oluşturulmuş
Yüce Divan.

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
2	45

Harp sanatını öğrenip uygulayacak askerlerde öyle duygular ve meziyetler vardır ki bunların bilimsel gücümüzle aynı seviyede ilerletilmesi, güçlendirilmesi mecburidir. Harp ilminin felsefi yönünü ilgilendiren bu duygulardan, meziyetlerden mahrum askerlik âlimi, söz konusu özelliklerle canlandırılmayan bir askerlik bilimi; fedakârlık meydanlarında, harbin moral dayanıklılığı ağır yıkıma uğrattığı anlarda derhâl sıfırlanıp hiç olur. Bence, askerlik sanatını maddi olarak yaşamak için meslek edinecekler için, bilimden ve askerî eğitimden önce, hiç olmazsa askerî duygu ve meziyetlerle kendilerini donatmaları mutlak ihtiyaçtır.

Ordumuzun son Balkan Harbi'ndeki elim yenilgisi acı bir gerçektir. Hayal kırıklığı yaşandı. Komuta heyetinin gücünü, askerî kabiliyetini birliklerin eğitim öğretim bakımından mahiyetlerini bilenlerce, bunun böyle olacağı biliniyordu.

Şu kesin sonuç karşısında, yenilginin sebeplerini aramak hepimizin üzerine düşen borçtur. Aslında orduda ilmî yenilik ve askerlik sanatı tecrübesi pek azdı. Askerlik sanatının ayrıntılı ve çeşitli görevlerine yönelik değişik icraatlar arasında, moral güç ve askerliğin ulvi faziletlerine dair fikirlere eğilimlere hemen hiç değer verilmediğini, ordudaki eğitim öğretim şekli uygulaması ve takibi hakkında, uzun süredeki tecrübelerimle edindiğim geniş ve derin görüşlerime dayanarak iddia edebilirim.

Harpte bütün işleri kuru bir direnmenin, kahramanlığın göreceği fikri anlaşılmamalıdır. Esaslı bir araştırma ve çalışma sonucuna, ciddi bir bilimsel kavramaya dayanmayan cesaret ve fedakârlığın tek başına yetmesi zamanı çoktan geçmiştir. “Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu? Kesin kuralıyla Kur’an bunu çözmüştür. Biz hâlâ mertlik hasletleri, fedakârlık faziletinin ahlakıyla birleşmeyerek bilimsel bilginin bile başlı başına maksada ulaştırmayacağı iddiasındayız.

Bu iddialarımızdan dolayı kitabın konusunu, hemen hemen sırf bu meselenin ortaya konulmasına, yorumlanmasına ayırdık. En güzel örnek olarak İtalya Harbi’ni gösterebiliriz. İtalyan askerlerin, Avusturya ve Fransa sınırlarında da Trablus ve Bingazi’deki gibi savaşacaklarını sanmamalıyız.

İklim, arazinin özel durumun düşmanlarının hususi hâlinin kendilerini haklı göstereceğini de düşünmekle birlikte, on beş yirmi misli zayıf kuvvet, harp malzeme ve mühimmatı karşılaştırmayacak kadar aşağıda bir düşmanla çarpışan İtalyanların, muharebelerdeki ruh hâlleri, harp için bilimden, teknikten önde geldiğini iddia ettiğim cengâverlerin yüksek meziyetlerine sahip bulunmadıklarına örnektir. Oysa İtalyan ordusunun bilimsel ve teknik açıdan, muharebeye tam anlamıyla hazırlanmış ordulardan birisi olduğunu herkes biliyor.

İşte bu yüzden, bilimsel ve teknik kazanımları daha ziyade maddi güçleri geliştirdiğine hükmettim.

İtalyanlar, Afrika'nın kuzey kıyılarında sağlam istihkâmlar yapmışlardı. Bilimsel karşılaştırma yapılacak olursa nitelik ve durum itibariyle düşmanları pek geriydi. Üstün sayıdaki askeri kuvvetleri ve askerlik sanatı yönünden hiçbir iş göremediler. Bu durum askerlikle ilgili manevi meziyetlerin, ilmî ve teknik sermayeden önce tanıtılmasında beni haklı gösterecek bir delildir. Asıl olan fedakârlık duygusu ve kahramanlık hasletidir. Bunu da en parlak misal Pilevne'dir. Pilevne ordusu bilimsel ve askerlik sanatı yönünden bakıldığında hiç önemli konumda değildir. Kullanılması zor ve düşmanlarının dörtte biri kadar da kuvveti vardır. Rus Başkomutanının daha önce ihtiyaç duymadığı küçük Romanya ordusuna meşhur ezici kuvvetiyle aman diletir. Gazi Osman Paşa, saygın ve otoriter komutasını bütün Orduyu büyüleyerek yayıp Osmanlı sancağının hayattan, candan, rahattan, her türlü izzetten daha değerli ve sevgili tanıtmaya dayandırmıştır.

Yaptığımız tarihî mukayese ve tecrübeye göre harpte zaferin, askerlik sanatını kavraması ve meziyeti de anlaşılacak şartıyla, bütün olarak moral güçle elde edilebileceği ilkesini çıkarırsak meseleyi bire indirmiş

oluruz. Askerlik sanatının ayrıntılarını bize öğreten yönergelerimizin, zaferin esas dayanağı moral gücün belirgin niteliklerinin neler olduğunu araştıralım. Talimnamelerin silahın kullanılması; dönüşler, resmî törenler bölümleri arasında bulunmayan bu maddelerin, hiç okunmadığını ya da çok az okunduğunu itiraf etmeliyiz.

Yalan söylemeye gerek yok! Biz, Piyade Talimnamesi'nin ikinci muharebe kısmını, Harp Okulundaki üç yıllık eğitimin son aylarında birkaç derste, her öğrenci sırayla ikişer üçer madde okumak suretiyle görmüştük. Hemen hemen bütün eğitim öğretim zamanımız, birinci kısmın uygulanmasına ve yorumlanmasıyla geçmişti.

Birinci kısım daha ziyade esir ve belirli birliklerin harbe hazırlanmasıyla ilgiliydi. Subayın yetişmesi, asıl görevleri, harpte sahip olması gereken ruh, bilgiye dayalı güç ve meziyetleri ikinci kısımdaydı. Aynı şekilde subaya ruhsal ve bilimsel yol gösteren Sefer Hizmetleri Yönetmeliği'nin girişini hiç okumamıştık. Oradan aldığımız ilk ders “harp düzeni ve askerin kısımlara ayrılması” idi. Oysa bu girişin her bir maddesi başlı başına ders olabilecek genişlikte ve önemli kavramlarla doluydu.

1. Canını verme ve fedakârlık duygusu

Piyade Talimnamesi - Giriş

Madde 2: Harp sıkı bir disiplini, bütün maddi ve manevi kuvvetlerin kullanılmasını ve harcanmasını gerektirir. Özellikle muharebede zaferin elde edilmesi bütün subayların, askerlerin vatan ve millet uğrunda şevkle canlarını feda etmelerine, en küçük rütbeliye kadar hepsinin bizzat düşünerek duruma göre kendi kendine tedbir almaya alışmış olmalarına, erlerin de zafere ulaşma kararlılığına sahip, üstleri yaralandıklarında ya da şehit olduklarında bile bu kararlılığı bozmamak niteliğini taşımalarına bağlıdır.

Piyade Talimnamesi - İkinci Muharebe kısmı

Madde 266: Subay maiyetindeki er için gereğini yapan örnektir. İleri atılarak göstereceği örnek hareketle, askeri de beraberinde sürükler. Subay, birliğini sıkı disiplin altında tutarak büyük sıkıntılara, kayıplara rağmen zafere ulaşır.

Subay, askerlerinin sevinçlerine, kederlerine ve bütün sıkıntılarına iştirak eden bir sadık kılavuz olmalıdır. Askerin bütün güveni bu şekilde kazanılır.

Subay, harp vazifeleri için barış döneminde nefsinin terbiyeye, kendini yetiştirmeye hazırlanmalıdır.

Topbaşı eğitimi



Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	60

Süvari Talimnamesi - Giriş

Madde 11: Süvari sınıfında üstün, askerler üzerinde doğrudan otoritesi çok önemlidir. Bundan dolayı üst şahsen son derece ehemmiyetlidir. Asker, tecrübeli ve cesur üstünü tereddütsüz takip eder.

Süvari Talimnamesi - Üçüncü Muharebe kısmı

Madde 417: Süvari muharebesinde topluca yapılan şiddetli hücum zaferle sonuçlanır. Sıra içindeki her asker, düşmanı pervasızca çiğneyip çatışmanın hızıyla devirmek kararlığına sahip olmalıdır. Subaylar, ilk önce düşman sıralarına saldırmalıdır.

Topçu Talimnamesi - Birinci Kısım - Giriş

Madde 2: Harpte sıkı bir disiplin ve bütün gücün sarfı lazımdır. Muharebede düşünerek hareket eden, kendiliğinden iş görecektir şekilde yetiştirilmiş komutanlara, askerlere ihtiyaç vardır. Bunlar düşman ateşi altında bile soğukkanlı, salim kafayla top hizmetlerini yapabilmeli, hayatlarını aziz vatana adamalı, manevi hissiyle düşmanı yenmek hususundaki mutlak gayelerini, üstleri şehit olsa bile fiilen gösterebilmelidir.

Şimdi bu maddeler üzerinde duralım. Kılıç kuşanıp üniforma taşıyan biz subaylar, devletin masraf yaparak donattığı, anaların yirmi otuz yaşındaki evlatlarını

arkasına alarak namusumuzu, dinimizi, devletimizi korumak üzere muharebeye gidiyoruz. İşte bizler, her şeyden önce bu maddeleri defalarca okumalıyız ve harbin bizden istediği görevin şeklini, mahiyetini hakkıyla belirlemeliyiz. Bu maddeler üzerinde birazcık durmayla subaylığın, canını, nefsinin mutlak feda etmeyi göze almak olduğu anlaşılır. Biz askerlik sanatındaki görevlerimizi diğer meslek sahipleri gibi sadece zihnimizle değil, canımızla başımızla yapıyoruz. İcabında kanımızı akıtıyoruz. Subaylık, üstün ve fedakârca harp edebilmektir.

Bizim vazifemizde ölüm vardır. Vazifenin icrasında ölüm asla düşünölmeyecektir. Hiçbir sanat ve vazife sahibi bizim kadar tehlikeyle, zahmetle karşı karşıya değildir. Barış zamanındaki çalışmalarımız, kapalı ve sıcak yerlerden çok, dışarıda arazi ve hava şartlarında geçer. Bunların fiili tatbik yeni harpte, aynı ortamın artan olumsuz şartları ve düşman ateşi altında olacaktır. Yirmi iki yaşındaki genç bir teğmenin görevi uğruna dökeceği kanın, aylık 700 kuruş maaşının karşılığı olduğunu kabul edecek hiç kimse bulunamaz. Bu kan, maddi olarak ölçölemeyecek yüce bir duygunun, vatani ve milleti korumanın ve mesleki namus gayretinin şeref hissiyle dökölebilir. Bu da fedakârlık demektir.

Fedakârlıkla askerlik mesleği aynı anlamdadır. Dinimizi, Osmanlı Devleti'nin istiklalini korumakla görevli olmak yüceliğine ve şerefine sahibiz. Onun için askerleri bu millet arasında özel bir şekilde, giyimlerini sırmalı şeritlerle bezemiş, belirgin kılmışlardır. Üniformayı taşıyanlar, milletin nazarında ayrıcalıklı ve seçkin bir mevkidedirler. Bu da herkese nasip değildir. Yalnız, yüksek fedakârlık duygusuyla dolu olanlar, buna kavuştuklarından dolayı iftihar edebilirler.

Saygın bir nitelik olan “subaylık” unvanına sahip kişilerin hepsi, görevlerinin önemini ve büyüklüğünü hazmetmiş şahsiyet olmalıdırlar. Büyük ve önemli görevin birinci ilkesi, yukarıda geçtiği gibi, fedakâr ve cesur olmak, hayatını ve canını hiçe saymaktır.

Bir subay, sanatı adına hayatını, varlığını önemsemeyecektir. Kendisinin ve maiyetindekilerin rahatı için sanatının ve işinin gerektirdiği anlarda feda etmek şartıyla çalışacaktır. Bu gibi anlarda, hayatını ve rahatını hiç düşünmeden gözü kapalı atılacaktır. Namusun icabı budur. Görev bunu istiyor, din ve millet bunu emrediyor. Vatana ve millete olan borç, ancak bu şekilde yerine getirilmiş olur. Kuzey Afrika'daki harpte, İtalyan subaylar taarruzda askerin önünde, ricatta gerisindeydiler. Böylece askerlere örnek teşkil ediyorlardı. Çeşitli rütbedeki komutanlar da aynı şekilde bulunmaları gereken yerlerdeydiler.

Muharebede atılan her mermi, sallanan her süngü insana isabet etmez. Böyle olsaydı, muharebeden kimse sağ çıkmazdı. Barış döneminde şartlar elverdiğince yapılan atışların sonucunu biliyoruz. Bir de muharebede ölüm korkusuyla atılanları düşünürsek isabetin ne kadar düşeceği kolayca anlaşılır. Tüfek gibi insanı hedef almadan daha ziyade nokta isabeti gözetilerek atılan top mermilerinin maddi zararından çok, çıkardıkları gürültünün moral bozduğu unutulmamalıdır. Trablusgarp ve Bingazi harplerinde İtalyanlar, depolarını boşaltacak derecede top mermisi attıkları hâlde, bizden topla yaralı ve şehit enderdir. Bulgarların, Çatalca savunma hattımıza hücumları karşısında, Karadeniz’de hattın sağındaki Turgut Reis zırhlımızdan, Bulgar avcı hattı dövülmüş ve hiç hayır kalmadığı sanılırken aynı hattan aynı kuvvette ateş edilmişti.

Bir yıl süren kara muharebelerinde, İtalyanların denizden gemilerden attıkları toplar da gürültüden başka bir şey yapmamıştı. 8 Şubat 1913’te Bolayır Muharebesi’nde, arazinin icabı, avcı hattımızın yakınında hareket hâlindeki ihtiyat taburu askerlerinin, düşmanın top mermilerinden çok, yanımızdaki bataryanın top seslerinden ürküp sakınmak için iki kat olduklarını gördüm.

Bu askerler, Piyade Talimnamesi -Muharebe Kısımı- Madde 446'da (*Piyade kendi üzerinden topçunun ateş etmesine alışmalıdır.*) belirtildiği gibi alışmamış olabilirler. İşte, moralin sarsıntıya uğradığını gösteren böyle bir durumda, subay ortaya çıkmalıdır. Subay, o sırada kafası dik, göğsü ilerde bütün gayretiyle, korkmaya başlayan askerlerini hemen uyarır.

Patlayan bir iki düşman mermisinden, kendi toplarının sesinden sakınarak sağa sola doğru ürken askerin kalbi de şiddetle atmaya başlar. Avcı kolu çıkıp muharebeye girdiğinde, tüfeğini kullanacak kuvveti dahi kalmaz. Bu esnada subayın görevi çoktur ve önemlidir. Subay, kendi ruhunu bütün askerlerinin ruhuna bağlamalıdır. O anda birliğine, kışladakinden daha şiddetli, boğazı yırtılırcasına komut vererek "Silah omuza, selam dur!" hareketi yaptırdığında, Seferiye Nizamnamesi - Giriş - Madde 24:

Yanaşık düzende eğitim, askerin ikinci bir karakter olarak edinmesi gereken iç disiplin ve sıkı bağlılığın elde edilmesi için temel vasıta hükmündedir.

diye ifade edilen manevi bağı kuvvetlendirmiş olur. Yukarıda anlattığım olay sırasında, bizim topçunun atışları o taburun üzerinden geçmiyordu. İhtiyat takımıyla batarya âdeta bir hizadaydılar.

Talimname’de, topçunun düz arazide piyadenin en az üç yüz metre gerisinden atış yapabileceği yazılı. Bu mesafede topların gürültüsü şiddetli olur. Mermilerin baş üzerinden geçmesi de ayrıca önemlidir. Piyade Talimnamesi madde 446’nın alışılmamasını istediği durum budur.

Saniyede dört-beş yüz metre hızla giden kilolarca ağırlığındaki top mermisinin havayı yarması, asker kulaklarının alışmak zorunda olduğu bir gürültü çıkarır. Dinleyenler bilir. Bingazi’deki muharebelere katılanlar, bu sesin kulaklara aksinden, merminin yüksekliğini, alçaklığını, düşeceği anı aşağı yukarı kestirebilecek kadar alışkanlık kazanmışlardı. Bunun yararı da büyüktür.

Subay, kendi bilgisinden ve otoritesinden komutasındakileri yararlandırmak için, maiyetindekilerin dayanıklılıklarından, yiğitliklerinden daha çok dayanma gücüne, cesarete sahip olmalıdır. Bu şekilde, Piyade Talimnamesi’nin 266’ncı maddesi gereğince, maiyetindekilere örnek olabilir. Yalnız bu şartla Süvari Talimnamesi’nin yukarıda geçen 2’nci maddesinde belirtilen şekilde askerler üzerinde etkili olup onların tereddütsüz kendini takibini sağlayabilir.

Subay, o derecede metin, mert ve kahraman olursa aşağıdaki maddeleri başarıyla uygulayabilir.

Piyade Talimnamesi

Madde 448: ...bu maksada göre topçu, düşman topçusunun ateşini asla önemsemeyip hatta topların kaybindan bile çekinmeyip ateşini ilerleyen düşman piyadesini tevcih etmelidir. Süvari ise piyadenin düşmandan kurtulmasını sağlamak için fedakârlığının sonucu – düşmanı çok kısa bir zaman durdursa bile – kendini feda etmelidir.

Topçu Talimnamesi

Madde 401: ...eğer düşman taarruzunda başarılı olursa bu durumda bütün bataryalar ihtiyatlarla birlikte düşmanı mevziden tekrar uzaklaştırmak için, ateşlerini hücum eden piyadenin üzerine tevcih ederler. Piyade muharebesine katılamayan bataryalar, düşman topçusunun zapt edilen mevziye ilerlemesini önlerler. Kesin sonuç anında topçunun son ana kadar, sarsılmayacak bir metanet göstermesi şarttır. Hatta bu dayanma topların kaybını bile gerektirse, yine en yüce şan ve şereftir.

Bu maddelerden biri ricatın himayesi, diğeri de düşman taarruzunun son ana kadar kuvvetinin kırılması ve püskürtülmesiyle ilgilidir. Topların feda edilmesi sadece bu gibi durumlarda geçerlidir ki bu sayede şeref kazanılmış olur. Çünkü bu kayıp ve fedakârlığa karşılık, büyük çıkarlar temin edilmiştir. Ordunun geneli felaketten kurtarılabilir. Düşman

taarruzu başarısız kılınarak zaferin tarafımıza dönmesi ihtimali doğar. Hiç olmazsa düşmanın başarısı sınırlandırılır. Bu topların feda edilmesi topçuların zamanında yakalarını kurtarabilmeleri şartına bağlı değildir ve olamaz. Bu seviyede dayanıklılık ancak topların yararlı bir şekilde kullanılmasıyla verimli olabilir. Bunun şartı da topçuların, toplarından başından ayrılmamasıdır. Sahipsiz toplar, tek başına bir varlık gösteremezler. Bırakılan toplar, düşmanında sevinçle ganimet alacağı bedbaht birer silah olurlar. Son hadde kadar kararlılık gösterilip muharebe sürdürüldükten sonra... Şayet düşman mevziye girmişse “boğaz boğaza” durumu ortaya çıkar. Bu hâlde topçular, kayışları kesip hayvanlarına binip kaçamazlar. Toplarının başında kahramanca ölmek ve can vermedikçe topu düşmana teslim etmemek, her topçunun mesleki namusunun gereğidir. Bu ise topların, topçular üzerindeki meşru hakkıdır.

İtalya Harbi'nde, 23 Aralık 1911 sabahı Tobruk civarındaki Nazune Tepesi'ni zaptetmiştik. Tepede, bir İtalyan Yahudi mitralyöz erini, elleri tüfeğin kabzasında olduğu hâlde ölü bulmuştuk. Hücum edenler arasında merhum kabile reisi Şeyh Müberri, bu mitralyöz bölüğüne yüz metre mesafede şehit olmuştu. Bunu

bilmekle bahtiyar Musevi asker, görevini namusuyla ifa etmişti.

Osmanlılar asker doğmuş, büyümüş ve bugüne kadar yaşamıştır. Hayatının bundan sonraki devamı, refahı da askerlikle mümkündür. Halkı bilim ve sanattan, ticaretten, zenginlikten mahrum fakat yaratılış itibariyle çalışkandır. Güçlü ülkelerin iştahını kabartan konumuyla memleketimiz diğer ülkelerden daha çok korunmaya, askerî kuvvetinin dayanıklılığına ve caydırıcılığına muhtaçtır.

Gelişmiş ülkeler, faaliyet ve uygulama sahalarında hemen hemen birbirine denk vaziyette aynı istikamette yol almaktadırlar. Bu hâllerleriyle de birbirlerine karşı denk güçler oluşturmaktadırlar. Zaten bu ülkelerin halkları, hükümetleri yıkılırsa da hayati ihtiyaçlarını ve varlıklarının devamını sağlamak için olgunluğa, ülkü birliğine sahip olduklarından dolayı ortadan kaldırılamazlar. Türk milleti, İslam ümmeti böyle değildir. Daha yeni katıldığı hayatta kalma mücadelesinde ayakta kalabilmek için olağanüstü savunmaya, himayeye muhtaçtır.

Gerileme döneminden itibaren kaybettiğimiz topraklarda İslamiyetin ve Türklüğün ne adı ne de izi kalmıştır. Daha dün elimizden çıkan Makedonya'da

İslam varlığına ve hayatına vurulan darbeleri hiç kalp gözümüzden uzaklaştırmayalım. Devletimizin resmî dini İslamiyet, Hristiyanlığın can düşmanıdır. Şu anda Müslümanlar geri kalmış durumdadırlar ve bundan sonra ortaya çıkacak bir hezimet, devletin ve Türk milletinin yok olması, adı sanının silinmesi demektir. Konu dışı olarak düşünülmemesi gereken bu uyarılardaki amacımız, subayları, gölgesinde yaşayabileceğimiz kutsal vatanımızın korunması adına yeniden fedakârlığa davettir.

Subay, özellikle harpte görevini yaparken kendisinden fedakârlık, kahramanlık beklediğini daima göz önünde tutmalıdır. Kendini esirgerse binlerce, milyonlarca Müslümanın hayatını kaybedeceğini, şereflerinin aşağılanacağını, sefaletle düşeceğini, göç etmek zorunda kalacağını, mukaddesatının kirleneceğini düşünmelidir. Er ya da geç yok olmaya mahkûm ferdî hayat, bunlardan daha mı kıymetlidir ki esirgesin? Muharebe meydanlarında kendiliğimizden fedadan çekinmeyeceğimiz canımızın, hayatımızın daha sonra düşmanın hakaret ve alçakça ayakları altında çiğneneceğini düşünmeliyiz. Bu ferdî hayat arasında subayın aile hayatı da dahildir.

Subay şehit olduktan sonra, hükümetin ailesine hiç sahip çıkmayacağı varsayılsa bile, bütün bir halkın sefaleti yerine kendi ailesi sefil olsa ne çıkar? Eğer, subay ailesini sefaletten korumak gayesiyle kendini sakınacak olursa daha sonra kavuşacağı ailesinin sefaletini görmekten başka bir sonuç elde edemeyeceği açıktır. Subay, genelin çıkarlarını düşünen en büyük varlık olmalıdır. Camilerin kilise yapıldığı, Müslüman kızlarının, kız kardeşlerimizin düşman kucağında dolaştırıldığını, yetimlerin ihtiyarların düşman çizmesi altında can verdiğini, yüz binlerce göçmenin aç ve çıplak yağmur, kar altında yollarda perişan olduğunu görmek en çok bizi, subayı acı acı düşündürmelidir. Bunların olmaması için düşmana karşı duracak siper, bizim göğüslerimizdir.

Yukarıda saydıklarıma şahit olan subay, muharebelerde ölmediğine pişman olsa yeridir. Bu felaketler, hepimiz harp meydanında serilmeden görülmemeliydi. Silahımız ne kadar mükemmel olsa da ne kadar iyi eğitim görsek de yüksek fedakârlık duygusuyla donanmazsak bundan sonraki sonuç, öncekinden farklı olmayacaktır. Canla başla iş görüleceği vakit, can derdine düşerek barış zamanında öğrendiklerimizi de unutmaz, silah bile kullanamayız.

Hele mahiyetimizdekilere komuta etmekte hiç başarılı olamayız.

Bu durumda bütün varlığımız, sıfırdan başka bir şey alamaz. Muharebede görevin yapılmasını engelleyecek derede kendini aşırı koruma arzusunun korkuların başa getirmeye yaradığı tecrübeyle sabittir. Bir subayın haysiyetiyle fazlasıyla ilgili olan şey, kendi koruma arzusundaki aşırılıktır. Subay, muharebede yalnız kendisi değildir. Komutasındakilerin varlığına, önemlerine eş bir güçtür. Hatta daha büyük kısma, bazen genele yararlı olabilme ihtimaliyle, bunun da üstündedir. Kendisinin komuta mevkisinden düşmesi yalnız kendisi kadar değil, orduda çok büyük yara açar. Balkan Muharebesi'nde ileri yürüyüşleri bin bir sıkıntı ve gecikmeyle yapan askerin, ricat esnasında geçen zamanla kıyaslanamayacak derecede mesafeleri geçmesinin sebeplerini, tesirlerini subaylarımız önemle incelemeli ve analiz etmelidir.

Atalarımızın harp meydanlarında kazandıkları şanı, bıraktıkları namı; nam ve şanlılarıyla elde ettikleri zaferleri, fethettikleri toprakları düşünüp şöyle gözümüzün önüne getirelim:

İstanbul'dan kalkıp Balkanları Tuna'yı defalarca geçen, Hristiyan âleminin haçlı ordularını dağıtan,

zamanın en sağlam kalelerini büyüleyici güçlerine boyun eğriden, Viyana'yı* kuşatan, Macaristan ovalarını manej eğitim yerine çeviren kahramanlar ne fedakâr, ne cesur ve gayretli, ne yaradılıştan güçlü insanlardı... Her millete nasip olmayan zaferin, yalnız yüce duygularla kazanıldığını anlamakta geç kalmamalıyız.

Ne zamanki ahlâkımız bozuldu, fedakârlık ve mertlik duygularımız gevşedi, fetih düşüncemiz söndü, milletin kutsal şanını yükseltmek yerine şahsi çıkarlar temini vatanseverlik olarak kabul etme bayağılığına inmemiz üzerine mağlubiyetten mağlubiyete, felaketten felakete düştük. Her türlü sefalet, mahrumiyete mahkûm edildik.

Viyana'yı kuşatan, ileri karakollarını Almanya içlerine götüren Osmanlı sadrazamları ve

* Atalarımızın ilme ilgi ve bağlılıkları oldukça yeterliydi. Aksi takdirde yaşayamazlardı. Viyana'nın Osmanlılar tarafından kuşatılmasını gösteren bir harita şehrin muhteşem belediye müzesinde sergilenmektedir. Bu haritada Osmanlılar için detayların nedenli önemli ve etkin olduğu açıkça görülmektedir. Bu haritada kalenin güney tarafından hâlâ imparatorun kışlık ikametgâhı olan Hofburg Sarayı'nın kuşatmalar sırasında taarruz noktası olarak seçildiği ve iki burcunun da düştüğü görülmektedir.

Kuzeybatı bölgesine konuşlandırılmış olan Osmanlı topçusunun Viyana'yı dövmekte en uygun mevziye sahip olduğuda görülmektedir. Avusturyalılar bu bölgeye çok mükemmel bir park yapmışlardır. Bu parka "Türkenschanz Park" adını vermişlerdir. Parkın kapısının iki tarafındaki sütunlara da birer ay yıldız resmi yapmışlardır.

komutanlarının çadırları, silahları, birçok sancağı ve bayrağı bugün Viyana müzelerini süslemektedir. Viyana'nın tophane müzesinde, sadrazam ve komutanlara ait iki Türk çadırı en değerli yeri işgal etmektedir. Sadrazam Mustafa Paşa'nın kafatası şehrin belediye müzesinde saklanıyor. Viyana'daki yenilgimiz üzerine, şehrin Osmanlılardan kurtulduğunun hatırası olarak kentin ortasına yapılmış ünlü Stefanski Kilisesi'nin kapısından girildiğinde sol tarafta bir heykel göze çarpar. Heykel, Türklerin mağlubiyetinde olağanüstü fedakârlığıyla hizmeti olan General Von Lotringen'in at üzerindeki temsilidir. Heykeldeki köpüren atın ayakları yere serilmiş bir yeniçerinin çıplak göğsüne basmaktadır. Ben bu heykeli gördüğüm gün, kilisedeki Hristiyanların hâlâ Von Lotringen'e dua ettiklerini sandım.

Üzerinden yüzyıllar geçen kayıptan başka, yakın zamanda uğradığımız mağlubiyetten dolayı Rumeli'deki dindaşlarımızın çektikleri her türlü keder, sıkıntı hep bizim rehavetimizden, yeterli olmayışımızdan; harbin istediği seviyede muharebe meydanlarında zekâ ve güç gösteremeyişimizin tabii bir sonucu yüzündendir. Daha düne kadar vergileriyle karnımızı doyurduğumuz, hayatlarını ve namuslarını koruyacağımıza kefil mecbur olduğumuz Makedonya

Müslümanlarının bugün düşman elinde neler çektiklerini açıklamaya yer var mı? Bugün, Türkler, sadece nesil ve tarih itibarıyla kahraman atalarının evladı, torunu olmakla yetinmemelidirler. Övünçlerle süslenmiş mazinin gerçek varisleri olduğumuzu ispatlamalıyız ki bugünü ve geleceği kurtarabilelim.

Türk milleti eskiden daha fazla bugün himayeye muhtaçtır. Yaşamamız ve varlığımızın sürmesinin sağlanması için biz askerler sorumluyuz. Şimdiki askerler, eskilerden daha kararlı, fedakâr, olmalı bencil olmamalıdır. Asırlardır süren bu sıkıntılar, kahrılar ancak böyle olursak yerinde durabilir.

Stefanski Kilisesi'ndeki düşman generalinin köpürmüş atının ayağı altında hâlâ inleyen zavallı yeniçeriye kurtaramazsak da Rumeli'de zorla yurtlarından sürülen masumların imdadına yetişebiliriz. Kararlı olursak aynı felaketleri hiç olmazsa Meriç Nehri'nin bu yakasına getirmeyiz.

1877-78 Rus Muharebesi'nin yadigarı olarak Florya'da dikilen Rus Zafer Anıtı'na bir kere bakmakla yetinmeyelim. Neden dikildiğinin amacını araştıralım, sorgulayalım. Bu anıt, bizim için düşünme ve değerlendirme okulu gibi olmalıdır. Derinlemesine değerlendirirken Pomaklarla Makedonyalıların

çektikleri eziyetleri teferruatıyla işitip okur iken böyle bir durumun tekrarlanması hâlinde, hudutlar içindeki bizlerin yarın nasıl yaşayacağımızı görelim ve bu ülkede yaşamak için savaşmanın ne kadar önemli olduğunu kesin şekilde bilelim.

Subay haysiyeti, bu kadar acı mağlubiyetleri sindirmemelidir. Harpte yenilmek, ordunun kabul edemeyeceği bir leke olmalıdır. İntikam fikri hareketlerimizin rehberini teşkil etmelidir. Her zaman bu fikri besleyecek, uygulayabilecek biçimde çalışmalı ve çalıştırmalıyız. Cesaretsizliğimiz, ölmeden geri dönmemiz muharebeyi kaybetmek için bir kere daha sebep oluşturmamalıdır.

Dayanıklılık ve fedakârlık, muharebeyi kazanmada en büyük etkidir. Bizzat anlamak için Gazi Osman Paşa'nın Pilevne'deki fedakârlıkları, bütün komutanlara, subaylara bir eğitim yeri, alınacak bir örnek olmalıdır. Gazi Osman Paşa bir gün Pilevne'nin kenarındaki karargâhında otururken düşmana ait top mermi parçası önündeki kahve takımına isabet ederken umursamaz şekilde bakar. İşte bu hâli, onun maddi hayata ne ölçüde değer verdiğine açık delildir. Asker hayatının görevinin tehlikesi karşısında, bundan fazla önemi olmamalıdır.

1866 Almanya-Avusturya seferinde 2'nci Prusya ordusunda, 1'inci Kolordu 2'nci Piyade Tümeninin, 27 Hazirandaki taarruzunda, Noy Rogniç'e saldıran 4'üncü Tugay'ın komutanı, iki alay komutanı, çok sayıda binbaşı ölmüş, hayatta kalan 7'nci Alay 3'üncü tabur komutanına, tugay komutanlığı görevi üstlendirilmiş ve ölen üstlerin kaybıyla emir komuta aksatılmadan taarruza devam edilmiş ve muharebe kazanılmıştı.

Dikkat çekici nokta, Tugay Komutanlığının en kıdemli subay olan Binbaşıya bizzat Tümen komutanı tarafından orada verilmesidir. "Orada" dediğimiz yeri biraz anlatalım. Kendilerinden yukarıdaki bir sırtta düşmana hücum eden 7'nci Prusya Alayının 1'inci ve 2'nci taburları bu esnada düşman süvarisinin hücumuna maruz kalırlar. Cesaretlenen düşman da yeniden taarruza kalkar. Hücumda başarılı olunamayınca avcı hatlarındaki subayların hemen hepsi vurulur; asker başsız, perişan şekilde geriye dönmeye başlar. Sol kanatta muharebenin kötü gittiğini anlayan Tümen komutanı, bütün muharebe hattının gerisinden atını dörtnala sürer. Düşman tüfeklerinin nişan hattına mermi istikametine dik bir hat üzerinde hızla bu kanada gelir. Durumu kavrar ve hemen geriye dönen askerleri durdurur. Üzerlerine bir süvari bölüğü

sürerek ricatlarının bitirir. Düzeni tekrar sağlar ve tugay komutanlığını o sırada binbaşıya verir. Bunları yapınca düşman durdurulmuş, birlikler ikinci taarruzlarında zafere ulaşmışlardır. İşte Tümen komutanının aniden orada bitivermesi bütün olumsuzlukların önünü almış, sarsılan morali düzeltip sağlamlaştırmıştı.

Harbin şiddetli bunalımından şaşırان asker durdurulabilir ve yeniden taarruz ettirilebilir. Ancak yukarıda anlatıldığı gibi tümen komutanı tarafından emir verilirse böyle bir tümen komutanının durdurmak için gönderdiği süvari bölüğü verilen görevi yapabilir. Bu komutana bu hareketi yaptıran güç bilim ve teknikten ziyade akıl ve kahramanlıktır.

İtalyanlarla bir yıl boyunca Trablus ve Bingazi harekâtında çarpışan bir avuç asker ve mücahidin olağanüstü başarılarındaki etken sebeplerin başlıcalarından biri de komuta heyeti, subay ve askerlerin askerle aynı safta savaşmalarıdır.

1866 yılındaki muharebeye katılıp şan ve şerefleriyle hayatlarını ortaya koyan Alman alay komutanlarının, birlik subaylarının büyük boy resimleri alay binalarındaki özel salonları süslemektedir. Onları öldüren, yaralayan düşman kurşunları, mermi parçaları

da aynı salonlarda sergilenerek fedakârlık ve kahramanlık müzeleri oluşturulmaktadır. Bu görev kurbanlarının kanlarını akıttıkları muharebelerin yıl dönümlerinde, solanlar özel törenler açılıyor, anlar şükranla anılıyor, gelecek için örnek alınmak üzere hazırlanıyor.

Geçen günlerde askerî sanat ve tekniğin gelişmesi yolunda tayyarecilerimiz kahramanca hayatlarını kaybettiler. Sadık, Fethi ve Nuri'nin isimlerinin unutulmaması için dikilecek anıtın amacı bir değerbilirliğin yerine getirilmesidir. Ayrıca ülkemizde bunlara benzer yiğitlerin, gelecekte aynı cesaret ve fedakârlığa teşvik etmek gayesi de vardır.

Sadık, İtalyan Harbi'nde Derne'de topçu komutanlığı görevlerinde bulunmuştu. Burada sözünü ettiğimiz fedakârlık hareketlerinin bir örneğiydi. Bir insanın tehlikeyi hiçe sayıp sağlamlığın ve ciddiye almamanın en üst seviyesini göstererek örnek olmuştu. 26 Aralık 1911'de Derne'de önce İtalyanların huruç hareketiyle başlayıp çok miktarda ganimetin alındığı ve düşmanın büyük kaybıyla sona eren muharebede, Sadık, bizim iki toptan ibaret topçumuzun komutanıydı. Çok sayıdaki düşman bataryasına karşı, iki topunu olağanüstü bir metanet ve kararlılıkla idare ederek zafer elde edilmesinde

önemli hizmeti olmuştu. Yine 13 Şubat 1912 geces i Derne'ye karşı yapılan hücumda, İtalyan birliklerinin, mavzerlerinin yoğun ateş i altındayken ihtiyatta iki bölükten biri olan Muhafız Bölüğünde emrindeki Arap gençlerin başında ateş hattına ilerlerken gösterdiği kahramanlık hâlâ gözümün önünde duruyor.

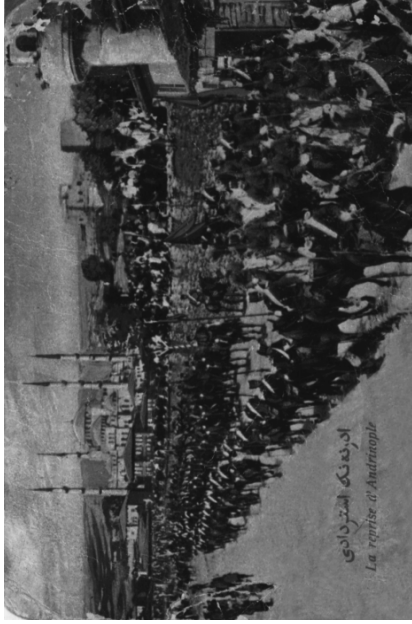
Yafa'da denize düş en Prens Celaleddin tayyaresinin gözetleyicisi Yüzbaşı İsmail Hakkı da Sadık'tan sonra, Derne'deki topçu komutanlığı yapmış tı. Düş en tayyareden sağ kurtulan Yüzbaşı İsmail Hakkı 3 Mart ve 16 Nisan 1912'deki Derne Muharebeleri'nde, Sadık'ı aratmayacak şekilde harikulade metanet ve kahramanlık göstermiş ti. Bu muharebelerde iki topumuza ateş eden çeş itli ç aptaki İtalyan toplarının sayısı yirmiden az değ ildi.

16 Nisan 1912 muharebesinde düş man toplarımızın mevzisini tam keş fedememiş ti. Aralarında onda bir oranı olan her iki taraf topçuları arasındaki muharebe, sabahtan akş ama kadar sürmüştü. Bizim atış ımıza, düş manın dört beş bataryası grup ateş iyle cevap veriyordu. 3 Marttaki muharebede mevzi biraz açıkta olduğundan, Yüzbaşı İsmail Hakkı iki şehit vererek yüzde yirmi kayba uğ ramış tı. Toplarından biri de hasar görmüştü.

Benzer bir tarihî olayı hatırlatarak tayyare fedailerimizle birlikte bütün askerlerin örnek almasını istiyorum: Kasım 1908’de ünlü asilerden İsa Bolatin, Meşrutiyet Hükûmetine ilk isyan ettiğinde üzerine bir taburla, iki top yollanmıştı. Sabah karanlığında Mitroviçe’den yola çıkan kolun sonu, sisli ve karlı bir gün doğarken bir buçuk saat mesafedeki Bolatin köyüne hakim bir tepenin yamacında Bolatinli çetesince pusuya düşürülmüştü. İlerideki bölükler hemen tepelere saldırıya geçmişlerdi fakat alacakaranlıktan ve tipiden yararlanan Arnavutlar, kolun büyük kısmını tesir altında tutuyorlardı. Tabii bu sırada hepimiz düz yolda kar içinde yatıyor, önümüzdeki düşmanın mevzisini tespite çalışıyorduk.

Birkaç piyade askerin kanı, karları ala boyamış, birkaç top katırı da devrilmişti. Askerdeki şaşkınlık görüntüsü çok üzücüydü. Yanımda, Topçu Komutanı Üsteğmen Manastırlı Faik vardı. (Şu anda 3’üncü Topçu Alay 7’nci Bölük Komutanı ve Yüzbaşı) Ondan, askerimizin moralini düzeltmek, Arnavutlarinkini de bozmak üzere yüksek nişangâhta ateşe başlamasını istedim. Hemen ayağa kalktı. Askerlerini de kaldırdı ve yol kenarındaki hendeğe düşen topu düzlüğe çıkardılar. Atışa hazırlanırken askerlerden biri vurulup şehit düştü. Diğer askerler topu bırakıp

9 Temmuz 1913, Türk
ordusunun Edirne'yi
kurtarışı



Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
2	52

gizlendiler. Üsteğmen Faik, subaylığa hiç halel getirmedi ve askerlere öyle şeyler söyledi ki hemen tekrar topa sarıldılar. Bu sefer de top çavuşu gözünden vurulup düştü. Ben, artık bunların yapacağı işten vazgeçmek üzereydim. Tek topçu subayı olarak fazlasıyla ihtiyacımız olan subayı da kaybetmekten korkuyordum. Üsteğmen Faik'in mertliği işi halletti. Askerlerine örnek subay tavrıyla, toplan ateşe başladı. Az sonra da ilerideki bölükler düşmanla kavraşmışlar ve pusudan kurtulmak mümkün olmuştur.

Kahramanca hareketlerini örnek verdiğimiz subayların üçü de tesadüfen topçuydular. 3 Mart 1912'de Derne'de İtalyanların iki taburu karşısında sakın bir şekilde harp edip bir adım ilerlemeyi çok pahalıya düşmana mal eden de -Derne'deki tek nizami kuvvet olan piyade bölüğü- Yüzbaşı Manastırlı Halim'in bölüğüydü. Yine 10 Ekim 1912'de düşmanın Derne'nin batısındaki Tümsekit'ten yaptığı taarruzda ileri sürdüğü üç piyade alayı, üç Eritre taburu toplam on iki tabura karşı koyan da kuvvetlerimiz de şunlardı: Teğmen Rusuhi ile Ethem komutasındaki piyadeler, Üsteğmen Cemil Hakkı ile Teğmen Nurettin komutasındaki dört makineli tüfek. Bu muharebede Üsteğmen Cemil Hakkı hariç, diğerleri yaralanmıştı. Ardından dört dağ topumuzla, çoğunluğu cephanesiz beş-altı yüz Arap

mücahidin de iştirakiyle, İtalyanları kazandıkları beş kilometrelik araziyi terk edip eski yerlerine dönmek zorunda bıraktık. Burada bir hayli ganimet ve esir alınmıştı. Üsteğmen Cemil Hakkı'nın iki makineli tüfeğiyle gösterdiği ender görülür cesaretle düşmanın burnuna kadar sokulması çok şaşırtmıştı.

Süvari sınıfımızın da böyle fedakârlık hikâyeleri vardır. 1912 Balkan Harbi'nin ilk devresi sonunda, birinci büyük mütarekenin ilk günlerinde Bulgarlar Yeniköy ve Şarköy'e saldırmışlardı. Kavak'ta yanımda bulunan Mürettep Süvari Alayına bağlı 5'inci Süvari Alayı 3'üncü Bölük Subaylarıyla, 27'inci Süvari Alayı 5'inci Bölük Üsteğmeni Fahri'nin keşif ve muharebe görevlerindeki cesaretleri, gayretleri her türlü takdire layıktır. Edirne'nin kurtarılmasında düşmanın izini bırakmamak üzere, süvarice amansız takipte kahramanca kan döken süvari Yüzbaşı Reşit, örnek olacak yiğitlikte fedakârlık göstermiştir. Görevinin ve mesleğinin gerçek aşığı süvari Yüzbaşı Reşit, Derne'de komutan başyaveriyken en zor keşif görevlerini üstlenirdi. Büyük bir dirayetle, cesaretle bunları yapmış, mesleğinin eri olduğunu ispatlamıştı.

Ordumuzun genelinde subaylar bu örneklerle benzemeliler ki kaybettiklerimizin yerine koyarak avunalım.

Komutanların muharebelerdeki hareket şekillerine dair Talimname maddelerine bakalım.

Piyade Talimnamesi - 2'nci Kısım

Madde 277: İleri yürüyüş esnasında düşmanla temas sağlanması muhtemelse komutan mümkün olduğunca ileride, kural olarak öncünün ileri kısmında bulunmalıdır... Kendisi belirli mevkide kalmayarak kademe kademe ilerlemelidir... böylece komutan bizzat gözlemleriyle düşmanın ve etraftaki diğer birliklerin durumuna, araziye dair bilgi edinir... Ne harita ne rapor ne de yazılar yardımıyla edinilen bilgi bunun yerine geçemez...

Bu maddede değinilen komutan, kural olarak en az tümen komutanı ise de bağımsız hareket eden herhangi bir müfrezenin komutanı, öncü komutanı gibi daha küçük rütbeliler de tabii aynı şekilde hareket ederler.

Talimname'de komutana tavsiye edilen öncünün ileri kısmı, uca kadar dayanabilir. Bu kısımlarda dolaşmak, komutan için tehlikelidir. Mesela, yanlarda keşif kolları arasındaki çatışmadan, muharebeye giren üç bölüğün muharebesinden, düşman eğer açılma ve yayılmada öne geçmişse düşman topçusunu ateşlerinden varlığı kıymetli olan komutana ve

maiyetindekilere bir iki isabet ihtimali uzak değildir. İşte kıymetli komutandan beklenen yarar, bu anda, bu şekilde görev yapmakla elde edilebileceğinden ve aksi durum değeri sıfıra indireceğinden dolayı tehlike akla bile getirilmeyecektir.

Tereddütsüz bir gerçek vardır ki komutanların varlıkları, ancak muharebe üzerinde ciddi kavrayış, otoriter bir nüfuzla hâkim olmaları için önemlidir, gereklidir. Şimdi, keşfe giden bir subayın düşman ateşiyle ilerleyemediği, keşif yapamadığı hâlde bunu bir özre, imkân bulamayışa bağlaması ne derece kabul edilebilir, düşünülmelidir.

Komutanlar hakkında Piyade Talimnamesi'nin 279'uncu maddesini, burada hatırlatmakta yarar var: *"İleride bulunan komutanlar etkili düşman ateşi altında, atlarından inerler ve etrafı görebilecek şekilde sütrelere istifade ederler."*

Demek ki tesadüfen patlayan bir iki şarapnel veya tek tük düşman mermisi karşısında, komutanların attan inmesi Talimname'de kabul edilmiyor. Sadece etkili düşman ateşi altında kalınırsa tavsiye ediyor. Erlere, avcı eğitim ve öğretiminde önemli kurallardan önce etki sonra örtünün düşünüleceğini öğretiyoruz. Bu maddeden anlaşıldığına göre yalnız etrafı görebilecek sütrelere yararlanabilen komutan veya subayın

askerî etkinin örtüden önce olduğunu öğrenebilecek, yerinde uygulayabilecektir.

Komutanların, maiyetleri üzerinde sahip olmaları gereken otorite ve etkinin, derecesini, önemini gösteren şu maddeye de bakmalıyız:

Piyade Talimnamesi

Madde 424: Aralıksız takip yapılabilmesi için komutanların hepsinin bütün kararlılıklarını sarf etmeleri gerekir. Zafere ulaşan asker bile muharebenin zahmetlerinden yorulmuş, güçsüz düşmüş olacağından dolayı, muharebe sonunda büyük küçük rütbeli herkeste istirahat ihtiyacı kendini gösterir. Komutanların kesin kararlılığı kendi yorgunluğuna galip gelir ve astlarını da birlikte ileri sürebilir.

Böyle bir anda komutan hemen icrası mümkün olmayan taleplerde bulunmalı, askerin uğrayacağı büyük sıkıntılardan çekinmemelidir. Muharebe esnasında kayıp vermeme düşüncesi muharebenin amacından vazgeçirmediği gibi, takipte gidemeyip yollarda dökülenlerin yüzünden verilen kayıp da takipten geri dönmek için bir sebep olması kabul edilemez.

Talimname'nin bu maddesinde asker için mesele düşünmek, yapılamayacak şeyler olduğunu kabul

etmek hatalı olur. Meselenin en zoru ölüm değil midir? Askerin haritasında da zaten yazılı. O zaman, askerin göğüs geremeyeceği bir engel kalmaz. Gönül ister ki komutanların kararlılığı, niyeti icabında askere yapılamayacak gibi görünen hususları yaptıracak kadar sert ve sağlam olsun. Bunun için de komutanların önce kendi yorgunluklarını yenmeleri şarttır. Komutan ile kastedilen takım komutanından ordu komutanına kadar bütün komutanlardır. Bir teğmen dahi gerektiğinde kendi takımına bu türlü olağanüstü icraatı emredebilir. Diğer komutanlarca verilen benzer emirlerin kolaylığı ve icra imkânı teğmene kadar sırasıyla bütün komutanların kararlılık ve sağlamlıkta askere örnek olmalarıyla elde edilecektir.

Konuya ilişkin Seferiye Kanunu'nun ilgili maddelerini görelim.

Seferiye Kanunu

Madde 37: En genç askerden yüksek rütbeli komutanlara kadar her askerden, her konuda bütün fikrî ve fiziki güçlerini kullanmaları istenmelidir. Yalnız bu durumda birlik, bir arada hareket ederek gücünü, yapabilme yeteneğini tam olarak ortaya koymayı başarabilir. Bu sayede tehlike anlarında cesaretini,

kararlılığını, dayanaklılığını koruyarak daha zayıf arkadaşlarını kendileriyle birlikte cesaretli hareketlere yapmaya yönelten kahramanlar yetişmiş olur.

Madde 24: Askerlerin büyük görevlerden, sıkıntılardan sonra gösterecekleri davranış, o birliği değerlendirilmesi için en güvenilir ölçüdür.

Askerler şunu bilmelidirler ki askerlikte yorulmak yoktur. Asker, yorulacak fakat yorgunluğunu göstermeyecek, daima sıkıntıların üstesinden gelmeye çalışacaktır. Bunun birinci şartı, askerin önünde on beş yirmi kilometre gittikten sonra sırtını eğmeden yürüyecek subayların bulunmasıdır.

Askeri, fiziki olarak yoran görevlerden sonra, çok fazla hâlsizlik göstermek gibi durumdan kurtarmak lazımdır. Bunun için de subayların, komutanların gözden kaçırmamaları gereken böyle durumlarda birliğe hemen bir geçit töreni emredilir. Olmazsa ciddiyetle herhangi bir istikamette birkaç kez marş marş komutu verilir. Asker de bu davranışlardan sonra nedenini anlar.

Tehlikeleri ve sıkıntıları dikkate almamak konulu bu bölüme son verirken Piyade Talimnamesi'ndeki yalnız ere ait şu iki maddeye de bakalım:

Piyade Talimnamesi

Madde 268: Asker, zahmetli yürüyüşlerden, mahrumiyetten sonra, muharebede yığıtlığını, gayretini, soğukkanlılığını, çabuk karar verme niteliklerini kaybetmemelidir. Canını verme -jimnastik ve süngü eğitimleriyle artırılan- tehlikeyi önemsememe niteliklerinin yanı sıra fiziki sıkıntılarla muharebenin basit kurallarıyla birlikte edineceği alışkanlık, muharebenin daha da şiddetli tesirlerine karşı koyacak hâle getirmelidir. Asker, düşmana arkasını çevirmek kadar tehlikeli bir şey olmayacağına inanmalıdır. Muharebenin şiddetli anlarında cesaretini ve sağlamlığını kaybettiğini hissedenler, subayına bakmalıdır. Subay kalmamışsa astsubayla diğer cesur askerlerin hareketlerini örnek almalıdır.

Madde 269: Her asker, mensup olduğu birlikten ayrılmamaya çalışmalıdır. Yaralı olmadıkları hâlde, muharebeden askerlerin gerisinde bir şey yapmadan duranlar, emir verilmeden muharebe meydanından yaralı taşıyanlar, bir bahaneyle muharebeden kaçanlar korkaklık cezasıyla mahkûm olurlar.

Askerce, zafer kazanmışçasına harp edebilmek için orduyu oluşturan subayların, askerlerin yukarıdaki iki maddede emredilen ve istenen nitelikler yönünden incelenmesi, sorgulanması faydalıdır. Üzülerek

belirtelim ki bizde vatan uğrunda canını feda etmeyi cana minnet bilmek, vatanın kurtuluşu adına bunu lüzumlu, şerefli bir görev kabul etmek henüz yeterince kök salmamıştır. Askerin büyük bir kısmının cehaleti, eğitimsizliğinin bundaki etkisi inkâr edilemez. Eğitimlilerin çoğunun da silahlı olarak düşmana savaşmaktan çok geride, tehlikesiz, rahat işleri istedikleri de üzüntüyle görülmüştür.

Millî ve fikrî eğitimimizde vatan için fedakârlık, vatan aşkı, sevgisi ve bu uğurda her şeyin unutulması mecburiyeti gibi yüksek duygular emellerimizin gayesi seviyesine gelemediği anlaşıyor. Okumayanlar bilmeyenler okuyup bilmediklerinden dolayı vatan sevgisinden habersiz, bilenler de vatanın ihtiyaçlarına göre çalışmaktan kaçınıp rahata düşkün olurlarsa bu vatani kimler yaşatacak? Bu vatanda yaşamak ve sahip olmak hakkı hangi yüzle iddia edilecek? Bunlar etraflıca düşünülmelidir.

Şehbal dergisinin 90'ıncı sayısında öz geçmişi ve çalışmaları yazılan Sofya Güzel Sanatlar Okulu Müdürü Ressam Mitof'un makalesini genç aydınlarımız elbette okumuşlardır. Mitof, fırçasıyla geceli gündüzlü Bulgarlığın millî uyanışının başlaması, doğması için çalışırken 1859 Sırp-Bulgar Harbi çıkınca hemen fırçayı bırakıp silaha sarılmıştı. Bir de cesaret

madalyasıyla ödüllendirilmişti. Son harpte ihtiyarlığından dolayı harbe katılamamıştı ancak Paris’te Güzel Sanatlar ve Mühendislik Mekteplerinde okuyan iki oğlunu göndermişti.

Balkan Harbi’nde, Selanik’e yürüyen Bulgar kuvvetlerinin süvari subaylarının içinde Bulgaristan’ın Paris elçisi ihtiyat subayı olarak görev yapmıştı. Bu harpte ordunun önünde herkesten önce millî namusa adına ait oynatıp kılıç sallayan, tüfek atan, kan akıtan Bulgar aydınlarının sayısı, ülkemizdeki aydınlardan aynı görevi yapanların sayısı ile kıyaslamak, incelemek ve araştırmak önemli bir mesele olsa gerek.

Talimname; harekât kuralları, harp kanunudur. Bir bahaneyle muharebeden kaçanları korkaklık cezasıyla mahkûm ediyor. Yani, Talimname’ye göre korkaklık bir cezadır. Ve öyledir de. Bir erkeğe, özellikle askere “Korkaklık” sıfatını vermek, onun için âdeta “medeniyetten” dışlanmak demektir. Bu adam vatansız demektir. Onun vatani yoktur. Evladı olduğunu söylediği vatani, düşman tarafından çiğnendiği gün o, annesine yardıma koşmamıştır. Koşmuşsa da canla başla çalışmamıştır. Mecburi vazifesini yapmamıştır.

Metanetini yitiren askerlerin subaylarına bakmaları Talimname’de tavsiye ediliyor. Bu durumda subayın

metanetini kaybetmesi, hiçbir şekilde kabul edilemez. Hatta bu metanet o kadar korunacaktır ki yalnız subaya yetmeyecek, ihtiyacı olan erlere da yayılacaktır.

Muharebede geride bir iş yapmadan duran, muharebeden bir bahane ile kaçan askerler korkaklık cezasıyla mahkûm olursa tam harp çıkacağı zaman sağlığının bozukluğunu öne sürüp rapor almak, bir başka görevi istemek, yaptığı işi uzatıp muharebeye geç kalmak hangi cezayla mahkûm olunacaktır, bilemem.

Askerde yiğitlik, çalışma aşkı, soğukkanlılık, çabuk karar vermek ve metanet kaybolduğunda subaya bakmak niteliklerini elde etmek ve çoğaltmak için de aşağıda ikinci bölümü değerlendirelim.



*Harp Okulu öğrencileri
Resmî Geçitte*

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	19

2. Subayların, erlerin gönüllerini kazanması, güvenlerini elde etmesi ve morallerini güçlendirmesi

Erler, askerlik yaptıkları sürece, subayların öz evlatları gibidirler. Bir insan evladının adam olabilmesi için eğitime, sağlığına, tavırlarına, yaptıklarına dikkat eder; her zaman uğraşır. Subaylar da erlerin sağlığına, görevini, sanatını iyice öğrenmesine, ahlâkının düzgünlüğüne, kısaca her şeyine özenle gayret edip gözden kaçırmayacaktır. Birinci bölümde açıklandığı şekilde, harp sırasında ölümle pençeleşirken askere hükmedip otorite kurmak, sıkıntılı anlarda ere, hayata mal olan şanlı, başarılı görevler yaptırabilmek için subay varlığı ve karakterini er nazarında gayet büyük tanınmalıdır. Erin, bu karakter ve varlığı tanıdığı andan itibaren büyüklüğünü, her türlü şefkatini, cömertliğini görmesi; onu tapılacak derecede dost ve güvenilir bilmesi öncelikli şarttır. Aksi hâlde hiçbir şey yapılamaz.

Seferiye Kanunu

Madde 3: Askerin yerine getireceği görevlerin layıkıyla yararlı olması, ancak üstün istek ve niyetine göre idaresiyle mümkün olabilir. Bu da ancak askerî disiplinle sağlanır. Askerî disiplin, ordunun temeli ve her bir başarının birinci şartıdır. Her ne olursa olsun,

otoriteyle disiplin kurulmalı ve sürdürülmelidir. Barış döneminde uzun müddet mesai harcanarak birliklerde kurulmayıp sadece görünürde sağlanan irtibattan, harbin tehlikeli anlarında beklenmeyen olayların tesiriyle verim alınamaz.

Önce şunu söyleyelim. Ordunun temeli ve her bir başarının birinci şartı olan askerî disiplin yani astları emrin muhtevasına göre çalıştırmak için bulunması şart olan güveni sağlamak maksadıyla bu bölümde bir kısmı anlatılacak olan yöntemler ve nedenler bölümünün başında yazıldığı gibi yalnız erlerle subay arasında geçerli olmayıp bütün üstler ve astlar arasında uyulması gereklidir. Askerliğin şanı, üstün isteği ve amacı dâhilinde icra mecburiyetidir. Askerlikte reddetme, itiraz, görüş belirtme, fikirlerini ilave etme, hatta yasa maddelerine dayanarak icradan kaçınma hakkı astlara verilmemiştir. Üstünden emir alan her astın ilk ve tek cevabı “Başüstüne efendim!”den başka bir şey olmaz. Haksız ve kanunsuz görünen hususlar hakkında bile, ast ancak icra ettikten sonra şikâyet yetkisine sahip olur.

Şu hâlde askerlikte her emrin icrası mecburidir. Bazı zaman despotça görünen ve mutlak itaat denen bu hâl, askerlik için tam bir düzen, başarının temeli ve dayanağıdır. Sebebi açıktır. Askerlik, işleri yürütme

değil, insanları sevk ve idare sanatıdır. Birçok kişinin, bir kişinin emriyle hareketi ancak bu disiplinle mümkündür. Her kafadan bir itiraz sesinin çıkarılmasına küçücük izin verilmesi hâlinde, binbaşının bin kişiyi bir noktada toplayıp herhangi bir hedefe sevki, ucunda canını feda etmek gibi zorluklar bulunan görevleri yaptırması hayal olurdu.

Çeşitli rütbelerdeki subaylar şunu bilmelidirler: Askerlikte, kendi yetki sınırları dâhilindeki icraatta bile üstün isteğine uymak mecburidir. Zaruridir. Buradan, üstün şahsi isteğine hizmet etmek anlamını çıkarmak büyük hata, haksız yorumdur. Üstün istek ve amacı askerî ilerlemeyi, harpte başarıyı sağlamak esasını içeren genel maksada dayanır. Bu da askerî kanunlardan, askerlik sanat ve tekniğinden anlaşılmıştır. Astları üzerinde bu derece geniş yetki ve kararla amir olacak üstler emirleri; gerçekçi, adil, insafli, hâl ve zamanın icabına uygun vermekle yükümlüdürler. Bunun tetkik ve kontrolü, o üstün üstüne ait bir görevdir. Buradan da her üstün taşıması gereken övgüye değer niteliklerin, bilgi gücünün derecesi kolayca anlaşılabilir. Askerlik, komutanlık sanatıdır. Emir komuta edebilmek için bir üst astlarının önce eğitici ve aynı zamanda da öğretmeni olmak zorundadır. Terbiye, ahlak, tecrübe, ilim ve irfan

bakımından astlarına üstün olan bir üst onlara komutanlık yapabilir.

Seferiye Kanunu'nun askerî disiplin maddesinden sonraki 4'üncü maddesi gereğince;

Subay askeri görevlerin her kısmında askerlerin eğitici ve amiridir. Bunun için bilgi, tecrübe, ahlaki ciddiyet, dayanıklılık tarafıyla askerlerden üstün olmalıdır. Üstler, maiyetlerindeki subayların kahramanlık duygularını harekete geçirmek, artırmak için çalışmalıdırlar.

konusu subayla asker arasında lüzumu, yapılması gereği emredilince, sıralı bütün komutanlara olan ilgisi dahi layıkıyla kabul edilmiş olur.

Disiplinin esaslarına ilişkin bu kadar izah yeterli. Şimdi karşılıklı emniyet konusundaki değerlendirmelerimizi sürdürelim.

Üst ile astın, subayla erin ruhları arasında gayet sıkı bir bağ ve yakınlık kurulmalıdır. Üstler astlarına her durumda merhametli bir yardımcı olarak ellerinden tutana dayanak olmalıdırlar.

Seferiye Kanunu

Madde 6: Askerlere her hususta sürekli iyilikle ilgilenmek, itina göstermek, subayın güzel, şerefli, seçkin bir görevidir. Komuta eden bütün subaylar,

astlarının görevlerine olan sevgi ve arzularını sürdürmelerini sağlamakla yükümlüdürler. Görev arzusu, başarının elde edilmesi için en güçlü garantidir.

Subaylar, bu maddede kendilerin önüne konan seçkin vazifeyi nasıl yapacaklardır? Askerlik, bizde, öteden beri sert, biktırıcı ve soğuk bilinmiştir. Buna sebep olan bazı şartlar, etkiler de yok değildi. Bu kötü geleneksel anlayışla, göreve karşı çekingen ve soğuk hislerle dolu şekilde askere gelen yani erlere, daha ilk adım attıklarında anlayış ve his olarak askerliğe ısındırmaya yönelik yumuşak davranış gösterilmelidir.

İlk günden itibaren askerliği tanıtmak, yüreğinde askerliğe karşı sevgi düşmana karşı da kin ve düşmanca hislerin yerleşmesi için şunların üzerinde durulmalıdır. Askerlik, dinin ve milletin emirleri yerine getirmektir. Vatanın, memleketin bütün kadın, çocuk, ihtiyarlarının namuslarını, canlarını korumaktır. Eline alacağı silahla, kendi cesaretiyle yiğitliğiyle düşmanın kötülüğünden memleketi kurtarmaktır. Bu görev şerefli, uğurlu bir iştir. Gece gündüz bizi mahvetmek için çalışan düşmanların hakkından gelmek için silah kullanmayı iyi öğrenmelidir. Muharebede düşmanla karşılaşınca bir an önce boğazına sarılmak için şimdiden bunları bilmelidir. Düşmana karşı yüreğinde büyük bir intikam hırsı beslemelidir.

Asker; bizi çevreleyen düşmanların isimlerini, ilk günlerde öğrenmelidir. Askerliği süresince de her zaman bu isimleri duymalı, tekrar etmelidir. Alaya gelen acemi er; kışlaya gelir gelmez camları kırık, karanlık, eşyasız koğuşa konulmamalıdır. İlk anda görülen, öğrenilen çok tesirlidir. Acemi erlerin geldiği gün bayram olmalıdır. Alayın bütün subayları üniformalarını giymiş olarak hazır bulunmalıdırlar. Özel törenle alay sancağı çıkarılıp bütün acemi erleri etrafına sıralanırlar sancağın altında yeşil örtülü bir masanın üzerine Kur'an-ı Kerim konulur, acemi askerler el basıp sancağı öperek din, millet ve vatan uğrunda icabında canlarını vereceklerine dair yemin ettirilirler.

Alay ve tabur insanları bu törende hazır bulunurlar. Resmî tören bir kınayla sona erer. Ardından eski ve yeni bütün askerler, sancağı tanıyarak yücelterek saygı göstererek askerliğe başlar. Törenin başlangıcında sancağın anlamı, üzerindeki yıldız, hilal, ayetler, millî ve askerî renkler kapsamlı olarak açıklanır. Asker, bu sırada alayın numarasını, varsa ismini ezberler. Alayın eski askerlerinin sancağın şerefini namusunu korumak üzere şu şu muharebelerde düşmana nasıl saldırdıkları, şehit oldukları anlatılır. Yeşil örtülü masa üzerindeki Kur'an-ı Kerim'in askerlere bunun emrettiği söylenir. Mahiyeti, büyüklüğünü ifade eden sözler söylenir.

Almanya’da acemi askerlere, eski muharebelerde canlarını feda eden alaya mensup askerlerin isimlerinin yazıldığı avluya dikilmiş sütun gösterilip hikâyeleri de anlatılmaktadır. Böylece her alayın bir tarihi ortaya çıkmaktadır.

Piyade Talimnamesi’nin 470’inci maddesinde “geçmiş, talim ve terbiyesinin değişmemesi, subaylarının yek vücut olması...” hükmü gereğince alay, üstleri ve mensupları birbirleriyle kaynaşmış, dost ve saygın bir aile demektir. Harp cerideleri tutulduğu gibi, alayın kuruluşundan itibaren geçirdiği değişiklikler, muharebeleri, hareketi vs. kaydedilmek, alayda görev yapan eski yeni bütün üstsubayların, subayların öz geçmişleriyle resimleri yer almak suretiyle genel tarihçesi yazılmalıdır. Alay hayatı, sergisi oluşturulmalı, sürdürülmelidir. Bu hayat ne kadar canlandırılır, ne kadar saygın gösterilirse mensupları arasındaki bağlılık, dayanışma da o oranda artar.

Ülkemizde sancağın önemi, kutsallığı az bilinir ve ihmal edilir. Sancağa hürmet ve sevgi her ferдин boynuna borçtur. Herkes, küçüklüğünde sancağı tanımalı, saygı göstermeli, kutsal kabul etmelidir. Bazı alaylar sancaklarıyla şehrin içinden geçerken bazıları pek umursamaz ve etkilenmemiş görünmektedirler. Sancağın anlamı, layık olduğu biçimde herkesçe

bilinmelidir. Herkes sancak önünden geçerken saygıyla, yücelterek selamlamalıdır. Bir gün, herkes birliğin kutsal simgesi olan sancağın cesaret kanadının altında toplanacaktır.

Düşmanın Çatalca kapılarına dayandığı zamanlarda, İstanbul'da hayatın hiç harp yokmuşçasına yaşanması, birçok gencin bu sırada ellerindeki bastonları sallayarak dolaşması, cüppelerini havalandırması gibi gevşek, vurdumduymaz tavırları Müslümanlarda bir daha görülmemelidir. Vatani savunma kaygısını herkes ruhunda taşımalıdır. Saldırıları uzaklaştırmak için herkes vaktinde hazırlanmalıdır.

Bu şekilde ilk askerî dersini alan askerlerle subayların sürekli temasta bulunarak, onlar için bir şekil ve rüyadan ibaret olan bu dersin etrafılıca zihnine yerleşmesi için konuşur, güç sarf eder. Askerlerimizin bilgisi azdır, yalındırlar. Bu da subaylarımızın onlarla daha fazla konuşmaları ihtiyacını doğurur.

Seferiye Kanunu

Madde 21: Uygulamalı eğitim, öğretim, teorik öğretimle birlikte icra edilmeli, teorik öğretime de büyük önem verilmelidir. Teorik konuların askerlere öğretimi daima onların bilgi ve anlayışlarına uygun, onların bilgilerini

genişletmelerine, arzu ve şevklerini artırmalarına dönük olmalıdır. Teorilerin öğretilimi esnasında üstler astlarını daha yakından tanır, onun güvenini kazanır, bu şekilde karakterini ve duygularını etkileme imkanı bulur.

Bir asker ne kadar anlamakta zorluk çekse de sonuçta insandır. Akıllı ve şuuru yerinde oldukça ona bir şey belletmek, bir fikir uyandırmak için yapılacak sürekli çalışma, mutlaka bir netice verir. Ben, böyle çok gördüm ve temas kurup uğraştım. Kesin tecrübelerime dayanarak şunu söyleyebilirim. Maksadı anlatmanın imkânsızlığından bahsetmek, işin küçümsenmesinden, sürekli yapılmamasından, yorulmayı göze almamaktan başka bir şey değildir.

Asker, subayından ne kadar çok söz duyar, öğüt dinler, ders alırsa o kadar subayını tanır. Tanıdıkça da gönül bağı artar. Subay da askerin fikrî gücünü, diğer kabiliyetlerini öğrenmiş olur. Gerektiğinde ona görev verir. Askeri tanımak öncelikle bölük komutanlarının, teğmenlerin görevidir. Yüzbaşı, teğmen kendi askerlerinin üzerine titremelidirler.

Uzun süredir ailesinden mektup alamayan veya ailesinden birisini kaybetmenin üzüntüsünü yaşayan, herhangi bir sıkıntıya uğrayan askerlerin muhtemel durumları subayın gözünden kaçmamalıdır. Bu gibi durumlarda hemen sebepleri sorulup anlaşılmalı, çare

bulmaya çalışmalıdır. Asker eğer çok uzun zamandır memleketine gitmemişse böyle bir durum ortaya çıktığında kendisine bırakmadan üç beş gün önce terhis edilmelidir.

Gözü kanlanmış, benzi sararmış, içi sıkılmış askerlerle hemen şefkatle konuşmalı, sebepleri aranmalıdır. Subay, askerlerini her sabah bu şekilde bir kere muayeneye mecburdur. Hastalığını saklayan veya bilemeyen askerler olabilir. Bu gibiler derhâl hastaneye gönderilir. Böyle hâller, diğerlerine ders olur. Hastanelere gönderilen askerler orada unutulmamalıdır. Her hafta bir onbaşı veya çavuş, bir iki er hastaneye gider, yüzbaşı adına hatırlarını sorup selamlarını götürmelidir. Ara sıra, hastanede kalmaları uzayan erleri, subaylardan biri veya bizzat yüzbaşı ziyarete gitmelidir. Giderken bir iki meyve veya bir paket tütün götürülürse askerin gönlü dağlar mertebesinde alınır. Subaya olan bağlılığı fazlasıyla artar.

Subay, askerin yemeğine, yatağına, arkadaşlarıyla ilişkisine, çok fazla parası geliyorsa nasıl harcadığına, dışarıda kimlerle temas kurduğuna, memleketteki işine, nasıl geçindiğine, aile fertlerine, çamaşırına, temizliğine, saçına tırnağına kısaca her şeyine, her hâline bakacak gerekli görülenlere öğüt verecek, yol gösterecek, doğruya yöneltecektir.

Subayın, askere olan davranışı, onun şeref ve haysiyetini uyandıracak tarzda olmalıdır. Bu yöntemin en ince noktalarına uymak şartıyla devam edilip ısrarlı olunursa en hissizler üzerinde dahi etki meydana getirir. Aşağılamadan, hakaretten mutlaka kaçınılmalıdır. Azarlama da ara sıra olmalıdır ki tesiri kaybolmasın. Askerler hor ve hakir görülmemelidir. Önce insandır. Sonra da bu millete kan vergisini ödemek için eğitim ve öğretimimize emanet edilmiş bir vatandaşdır. Onun da şerefi büyüktür. Belki bunların içinde gelecekte doktor, mühendis, öğretmen, vali, iş adamı, bakan olacaklar vardır.

Amirlerin otorite ve komutasının askerlerin üzerinde nasıl kurulacağını açıklayan, Seferiye Kanunu'nun bir diğer maddesini değerlendirerek bu bölümü noktalayalım.

Seferiye Kanunu

Madde 5: Subayların davranış ve hareketlerinin asker üzerinde pek büyük bir tesir ve önemi vardır. Çünkü, safın ilerisindeki subayın soğukkanlılığı, metaneti askeri etkileyeceğinden dolayı, onlar da bu görüntüye uyarlar. Yalnız emir vermek, doğru emir vermek bile yeterli değildir. Emrin veriliş biçiminin, kararlılığın astların üzerinde büyük otoritesi vardır. Subayın davranış hareketi, sergileyeceği örnekle, tehlike anında ve ihtiyaç

duyulduğunda, askerî disiplinin en temel dayanağı olan güven ve inancı kuvvetlendirip artırarak askeri cesaretini ortaya koymaya sevk eder.

Bilindiği gibi gevşek verilen komutların karşılığı da gevşek olur. Sert ve keskin komutlar da keskin ve seri hareketler icra ettirir. Emirler de böyledir.

Emri veren subayın ağzından çıkan sözler, kendisini o işin mutlaka yapılması kararlılığında olduğunu, emri alanlarda hissettirmelidir. Yavaş ve kesik ifadelerle, sıradan konuşulur gibi verilen emirler astlarda, yapılsa da olur yapılmasa da gibi bir anlam uyandırabilir. Astların dikkatini de çekmez.

Tabii bunlar yeterli değil. Emrin veriliş tarzında askerî ciddiyet bulunmalıdır. Emri veren subay, emrini dik bir duruşla vermelidir.

Eller cepte, bacak bacak üstünde, kahve içerken elinde bir şeyle oynayarak şapkasız, ceketinin önü açık, -emri bir birliğe veriyorsa- birliğe tam yanaşıp yalnız birkaç asker işitecek kadar baştan savma kabilinden verilen emirler, çoğunlukla verilmiş olmaktan başka bir sonuç ortaya koymazlar. Emir veren subay, bir kere otoriter duruş ve tavıyla emri vermeden önce birliğin veya astlarının dikkatini çekmeli, hepsinin gözlerini kendi üstüne çevirtmeli,

onları emir almaya hazır bir hâle getirmeli, ondan sonra söze başlamalıdır. Nitekim, komutlarda da bu husus her zaman göz önüne alınmalıdır.

Bazı askerler burnunu, terini silerken bazıları donatımlarını düzeltirken verilecek komut yapılamaz. Çünkü birlik henüz o komutu yapmaya hazır değildir. Dikkati çekilmemiştir. Subay, birliğine avucu içindeymiş gibi sahip olmalı, hükmetmelidir. Ağır hava şartlarında, muharebede tehlikeli anlarda subayın davranışlarında, duruşundaki ciddiyet, metanet ve soğukkanlılıkla uygun olacaktır. Bu sırada subay daha faal, daha ciddi, daha sert olmalıdır ki yaşanan olağanüstü durumun astlarda oluşturacağı olumsuz tesir ortadan kalksın, birlik elden çıkmasın. Böylece bu maddede belirtildiği gibi örnek olmak subay için çok lüzumlu, güven ve inanç sağlamak bakımından çok etkilidir.

Bununla ilgili olarak Piyade Talimnamesi'nin 266'ncı maddesi dikkatle okunmalıdır.

...subay askerlerinin sevincine, kederine, bütün mahrumiyetlerine iştirak eden sadık bir rehberi olmalıdır. Askerin tam güveni bu şekilde kazanılır. Bu kutsal harp görevleri için subay, daha barış döneminde nefisini terbiye ederek kendini geliştirmeli ve hazırlamalıdır.

Mesela, askerlerin sadece ekmekten ibaret olan gıdası geç kalmış veya gelmemiş olabilir. Onların karınlarını doyurmaktan önce, onlara taşıttığımız katıkları ekmeğimizi gözlerinin önünde yemeye koyulursak etraftan bulmak üzere yemek ısmarlamaya kalkışırsak yorgun argın bir köye veya ordugâha varıldığında önce kendimizin istirahatı için hazırlanmaya başlarsak şiddetli bir yağmura tutunulduğunda onları açıkta bırakıp kendimizi civardaki bir korunağa atar, bir sığınak aramaya koşarsak soğuktan kaputumuzun yakasını kaldırıp kulağımızı, burnumuzu sarıp ellerimiz cebimizde karşılarında büzüşüp tahammül gösteremeyecek olursak barışta ve seferde benzer durumlarla karşılaştığımızda şahsımıza öncelik verirsek bilmeliyiz ki askerlerimizin kalplerini kazanamayız. Kendimizi sevdiremeyiz. Gizlice dinlediğimizde, hakkımızda neler söylediklerini duyabiliriz. Aramızdaki bağ gösterişten, hızla kopmaktan kurtulamaz.

Kalp kazanmak, kalbe girmek kolay değildir. Talimnamelerde iki üç satırla ifade edilen bu manevi hususların kazanılmasına, uygulamasına çok çaba göstermeli, önem verilmelidir. Başka şekilde, insanlar sevk ve idare edilemez. Zor ve tehlikeli vazifelere sokulamaz. Hemen elden çıkar. Biz, yapacağımızı ne kadar iyi bilsek de yaptırarak kimse bulamayız.

3. Taarruz Fikri

Harp demek, taarruz demektir. Harbin bir bilim ve sanat olarak bilinmesi yalnız taarruzla mümkün olmuştur. Harpten verim ve sonuç almak da ancak taarruzi hareketle olabilir. Taarruz eden veya hiç olmazsa bu fikirde olup fırsat çıktığında yapmaya girişen daima kazanır. Savunma olumlu değildir. Savunmanın en büyük faydası olsa olsa kaybetmemek olur ki bu da geçicidir. Harpte amaç; düşmanı mahvetmek, yok etmektir. Bunun yolu da yalnız taarruzdur.

Taarruz, düşmana boyun eğdirir. Hareket serbestisi her zaman elde bulunur. Muhariplerin morallerini, sevk ve gayretlerini üst seviyede tutar. Sonuç olarak düşmanı ezmek veya aman diletmek suretiyle harbi nihayete erdirir.

Savunma düşmanın iradesine, arzusuna boyun eğmek zorundadır. Sonuç almamaya mahkûmdur. Hareket serbestisinden yoksundur. Askere, her zaman korku ve ümitsizlik aşılır. En büyük faydası, ne kar ne de zarar etmektir. Çoğunlukla düşmanın galip gelmesine yarar.

Taarruz, muharipliktir. Harp kabiliyetine sahip olmaktır. Asıl askerliktir.



Tüfek taliminde bir birlik

Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivi	
ATATÜRK Arşivi Fotoğraf Koleksiyonu	
Albüm Nu.:	Fotoğraf Nu.:
1	35

Savunma, hareketsizliktir. Acizliktir, yavaş olmaktır. Manevra gücünün olmamasıdır.

Taarruz eden, zaten savunmayı sağlamıştır. Savunan, taarruz edenin amansız darbesinden yakayı güç kurtarır. Çoğunlukla da bununla yetinir. Taarruz eden başarı olmasa da zararı sadece başarısızlıktır. Ordu, taarruz ordusu olmalıdır. Savunmayı, harp şekillerinden çıkarmalıdır. Sadece bir harp usulü tanımalıdır. Taarruz, taarruz ordusunun bazen savunma mecburiyetinde kalması, müstesna ve sayılı zamanlara mahsus olmalıdır. Taarruzunu etkili biçimde gerçekleştirmesine dayanmalıdır.

Ordunun her türlü mesaisi, hazırlığı, gayesi, icraat hedefi taarruza yöneltilmelidir. Böyle ordular nadiren taarruza mecbur olurlar. Aynı zamanda taarruza da uğramazlar ve silahlanarak barışı sağlarlar. *“Hazır ol cenge eğer ister isen sulh ü salah”* sözünün fiili uygulaması böyle olur. Taarruz fikri olmayan, hazırlıklarını buna göre düzenlememiş ordular; taarruz edemeyeceklerinden dolayı, düşmanlarının taarruzlarına maruz kalarak ülkelerini tehlikeye atarlar.

Altı yüz küsur yıllık tarihimizin yükseliş ve ilerleme dönemi, taarruz fikrimizin eskiliğinin öne çıkmasından doğmuştur. İslamiyetin birçok yerde boşlukta huşu bir

ses bırakıp çekilmesi, taarruz fikrinden uzaklaşmamızın kötü bir sonucudur. Yaşamak için taarruz fikri; ruhumuzun, düşünen varlığımızın, mesaimizin en ilk niteliği, en vazgeçilmez gıdası, en mühim dayanağı olmalıdır. Harbin verimlerini toplamakla bahtiyar olan taarruz hareketinin icrası tabii ki zordur. Esaslı, ciddi bir bilgi, sürekli ve düzenli bir çalışma ister.

Ordumuzun, son Balkan Harbi'ndeki harekâtına bakalım. Sadece, İşkodra, Yanya kaleleriyle Çatalca ordusunun ve Edirne'yi savunanların, bizi teselli eden hareketlerini görüyoruz. Muharebeler buralarda, mutlak savunma şeklinde cereyan etmişken yalnız manevra ve harekât güç ve kabiliyetiyle kazanılabilecek Kırklareli, Lüleburgaz, Kumanova... meydan muharebelerinde açık sahrada hareket eden ordumuzun büyük kısımları hiçbir iş görememişlerdir. Geçen Rus Harbi'nde de yalnız Pilevne'deki savunma ordumuz ünlü savunma harekâtıyla yüzümüzü güldürmüş, diğer tarafta asıl ordu, amacını, hedefini bilmemiş, pusulasız gemi gibi hareketsiz, atıl kalmıştır.

Bu son harplerdeki örnekler, ordumuzun eski taarruz güç ve ihtişamını kazanabilmesi için nasıl bir davranış, ne şekilde çalışma yöntemi takibini kolayca ortaya çıkarmaktadır. Konuyla ilgili olarak talimnamelerin şu maddeleri rehber olmalıdır:

Piyade Talimnamesi

Madde 265: Piyade sınıfının bünyesindeki taarruz eğitimi, sürekli olarak desteklenmelidir. Her neye mal olursu olsun, düşmana saldırmak fikri bütün davranış ve hareketlerine hâkim olmalıdır. Bu husus, manevi faziletlerle bağlı olduğundan, moralin oturtulması ve yükseltilmesi, teorik eğitiminin asli görevlerinden biridir.

Talim ve terbiyesi mükemmel olan, gerçeğe uygun şekilde sevk ve idare edilen kararlı piyade askeri, zor durumlarda bile, hatta sayıca üstün bir düşmana karşı, başarılı olacağına inanmalıdır.

Süvari Talimnamesi

Madde 12: Süvari, görevini daima taarruzi olarak yapmaya gayret göstermelidir. Sadece kılıcıyla iş göremeyeceği zaman, tüfeğini kullanmalıdır. Hiçbir bölük, taarruza uğrayıncaya kadar beklemeyip aksine önce kendisi düşmana hücum etmelidir.

1870 Alman-Fransız seferinde, Fransızlar ordularını seferber etmeden barış mevcutlarıyla hududa koşmuşlardı. Almanlar ise böyle sonu meçhul, acele hareket etmediler. Hududun çok gerisinde seferber olmuşlardı. İlk günlerde Fransızların büyük kuvvetlerinin karşısına çıkan küçük Alman müfrezelerinin, Fransızlara karşı aldıkları vaziyete, gördükleri büyük işlere burada örnek olarak değinelim.

Fransız 2'nci Frossar Kolordusunun karşısında, hududu oluşturan Saar Nehri üzerindeki Zarbrücken kasabasında, Almanların 1 piyade taburu, 3 süvari bölüğü kuvvetinde hudut müfrezesi vardı. Fransızlar büyük kuvvetinin karşısında yalnız kalan bu Alman müfrezesinin, harbin ilk günlerinde üzücü bir felakette karşı karşıya kalıp bütün orduyu olumsuz etkileyecek bir durumun ortaya çıkmasını önlemek üzere, müfrezenin yalnız süvari kuvvetinin yerinde bırakılarak 7 kilometre kadar geriye çekilmesi emri Berlin'den verilmişti. Bu sırada 8'inci Kolordudan 3 piyade taburu, 3 süvari bölüğü ve 2 batarya Zarbrücken'e 6-7 kilometre yaklaşmışlardı. Müfreze komutanı ise, müfrezesinin eski yerinde bırakılmasını istedi. Bu istek ast rütbeli komutanların kendiliğinden iş görmelerini destekleme düşüncesiyle kabul edildi. Müfreze Zarbrücken'de kaldı.

Fransızlar 2 Ağustos 1870 günü, müfrezenin üzerine 2'nci Frossar Kolordularını sağdan, soldan birtakım müfrezelerle takviye ederek büyük bir kuvvetle yürüdüler. Müfreze, bu kuvvetlere karşı koymaktan çekinmedi. Muharebe başladı. Bir saatten fazla sürdü. Müfreze, Almanların dolaylı olarak "varsayılan düşmana karşı tatbikat" dedikleri bu muharebeden galip ayrıldı. Her iki taraftan 80'er kayıp vardı.

Talimname’de de yukarıda geçen 265’inci maddede her ne pahasına olursa olsun, düşmana taarruz etmek fikrinin bütün davranışlara, hareketlere hâkim olması emrediliyor. Bunun ortaya çıkması manevi faziletlerle bağlıdır. Söz konusu faziletlerin kazandırılması, artırılması, barış dönemindeki eğitimin asıl görevlerinden biri olarak yazılıdır. Şimdiye dek takip edilen mesai programlarının buna göre ne kadar yanlış, amaca hizmetten uzak olduğunu; hangi bakış açısıyla nasıl düzenleyip uygulamamız gerektiğini artık anlamak, dakika kaybetmeden uygun hareket etmemiz şarttır.

Burada, birinci bölümde anlatılanları hatırlamak yerinde olacaktır.

Ne pahasına olursa olsun düşmana saldırmak, zor durumda bile sayıca üstün düşmana karşı yürümek, taarruza uğrayıncaya kadar bekleyip düşmana hücumda ön almak ...

Bunların öncelikle asker ruhunun geniş ölçüde fedakârlık ve cesaret hisleriyle donatılması ve eğitilmiş olması lüzumu inkâr etmek mümkün değildir. Askerin eğitici ve komutanı olan subayların bunun için, yüksek nitelikleri kendilerine haslet ve rehber edinmelerinin, askerlerine kazandırmalarının önemini tekrar hatırlatmak gerçeğin ta kendisidir.

Bilelim ve askerimize bildirelim ki elimizdeki silah düşmandan korunmak için değil, belki de düşmanı bizden korunmaya zorlamak içindir. Sadece kendimizi korumak şartıyla iş görürsek elde etmek belki mümkün olur. Askerden istenilen görev; ordudan beklenen, askerin kendisini koruması değil vatanın ve milletin varlığını korumaktır.

Ordu düşmanın kötülüğünü önlemek, kısıtlamak için değil, aksine düşmanı zora sokup hasar vermek için harp edecektir. Bundan dolayı, düşmanın harekâtına meydan vermemek, aman diletmek için, daima taarruz etmek suretiyle, hem saldırı bertaraf edilir, hem de bir daha saldıramayacak hâle getirilir ki asıl amaç ikincisidir.

Taarruz kudret ve kabiliyetimizi kazanmak ve artırmak istediğimiz sırada, Talimname'nin aşağıdaki maddelerini okumak yararlı olacaktır.

Piyade Talimnamesi

Madde 326: Eğitim ve öğretimi mükemmel piyade askeri sûtresiz arazide bile ancak ortalama mesafeden ateşe başlamalıdır.

Madde 327: Sürekli olarak ilerleme eğilimi ve arzusu ve yanındaki birliklerin önünde olma gayreti taarruz birliklerini karakteristik özelliği olmalıdır.

Madde 345: Avcı hattı kesin neticenin yaklaştığını hissettiğinde hücumla kalmaktan sakınmamalı, kararını işaretle geriye bildirmelidir. Gerideki birlikler ise hemen harekete geçip kayıplara aldirmeden en kısa yoldan yetişmelidirler.

Madde 347: Ateş hattının henüz geride kalan kısımları, mümkün olan hızla en yakın mesafeye kadar düşmana yaklaşmaya çalışırlar. Gerideki takviye birliklerinin hepsi ileriye doğru atılırlar.

Madde 348: Avcı hattı hücumla kalkacağı zaman, borazanlar ve trampetler devamlı hücum borusu çalmaya başlayarak bütün kısımlar kararlı bir şekilde düşmanın üzerine atılırlar. Düşman mevzisine girmeden önce yedeklerinin yetişmesine fırsat vermeyecek tarzda hızla hareket etmeleri şeref ve namuslarının icabıdır. Düşmanın önünde yakın mesafede süngüyle “Allah Allah” zafer nidalarıyla düşmanın mevzisine girilir.

Savunma yapanlar, kendilerine taarruz edenlere uzak mesafelerden ateş açacaklardır. Savunmanın amacı; taarruz edeni mümkün olduğu kadar uzakta tutmak, yaklaştırmamak, yormak, vakit kaybettirmek suretiyle zaman kazanmak, düşmanın taarruzunu neticesiz bırakmaktır. Taarruz edenler etkisiz uzak mesafe atışları önemseyerek savunanların istediği gibi

durup sonra muharebeye başlarsa yukarıdaki 326'ncı maddeye aykırı davranmış olurlar. Boş yere cephane tüketilip vakit kaybedilecek asker yorgun düşürülecektir. Dolayısıyla Talimname'de ancak ortalama mesafelerden ateş başlaması, eğitimi mükemmel piyade askerlerden bekleniyor. Eğer bu nitelikte askerin ruhu 327'nci maddedeki gibi sürekli ilerleme arzusuyla etraftaki birliklerden öne geçme gayreti desteklenmezse 348'inci maddede belirtildiği şekilde avcıların düşman mevzilerine girmeden evvel yedeklerinin yetişmesine fırsat vermeyecek tarzda hızla hareket etmeleri şeref ve namuslarının icabı olduğu yüksek eğitimini piyade askeri almış değilse acaba ortalama mesafelere kadar, ateşsiz olarak taarruz edebilir mi? 345'inci maddede olduğu gibi, gerideki birlikler hemen harekete geçip kayıplara aldirmeden en kısa yoldan yetişebilir mi? Yine aynı yerde yazıldığı üzere avcı hattı kesin neticenin yaklaştığını hissedince hücumla kalkmaktan sakınmayabilir mi?

Elbette hayır! Bu durumda, askerin eğitim öğretimi mükemmel değilmiş. Harbin şahı olan taarruz fiilini, bu maddelerde belirtildiği şekilde uygulamak için yine burada tavsiye edilen tam anlamıyla yetişebilecek surette eğitim-öğretim görmeye mecburmuş. Şimdiye

dek eğitim-öğretime harcadığımız mesainin, gayretlerin neticeleri, son muharebelerde ortaya çıkmıştır. Ayrıntılarına burada lüzum görmüyorum. Yalnız, geçmişteki mesainin amaca ulaşmaktan ne kadar uzak bir isabetsizlikle geçtiğini söylemekle yetineceğim. Bu mesainin, askerimize, makine gibi bazı hareketlerin öğretilip tekrarın ettirilmesinden ibaret olduğunu itiraf etmeliyiz. Böyle bir mesainin sonucu da tabi ki böyle olur. Oysa 322, 345 ve 348'inci maddelere uygun asker yetiştirebilmek için önce askeri ruhen eğitip takviye etmekle başlanması talimden ziyade terbiyeye öncelik verilmesinin gereği bu maddelerin değerlendirilmesinden kolayca anlaşılmaktadır.

Bu bölümü bitirirken şunları söylemeden geçemeyeceğim. Her muharebe başlangıcından itibaren mutlaka taarruzla icra edilmelidir. Bazen elde bulunan ve rastlanılan bir mevzinin gücünden, çetinliğinden istifade edilmek maksadıyla veya yeterli kuvvetin henüz toplanmamış olması mecburiyetiyle çarpışmadan önce savunma yapılabilir. Bu durumda sonucun yine taarruzla taçlandırılması akıldan ve gözden uzak tutulmamalıdır.

Gaye ve asıl hedef taarruz olmalıdır. Geçici savunma kesin olmamalı, mutlaka taarruz edecek şekilde bulunulmalıdır. Düşmana darbe indirmek, ona

taarruzdan başka vasıtaıyla mümkün olmaz. Bu da askerin zimmetli ihtiyacı, harbin asıl rehberidir. Bazen böyle müsait mevzilerin hâkimiyet gücünü kendi kuvvetine katarak yerinde duran savunmacılar, sağlam mevzileri de düşmanın kuvvetini kırmaya yarayacak muharebeden sonra, üstünlüğü artırmak; kuvvetçe düşmanın altında ise üstünlük sağlamakla elde edeceği taarruz kabiliyet ve fırsatından hemen yararlanmaya kalkmalıdır. Bu da harbi zaten taarruzi icra etmek demektir.

Özet olarak taarruz fikri, hiçbir zaman subayın ve komutanın plan ve icra haritasının dışında kalmamalıdır.

4. Kendiliğinden İş Görmek, Sorumluluğu Üstlenmek

Bir subayın en büyük meziyeti, bilgi ve uygulama niteliği, kendi kendine iş görmeye hevesli, tutkun olmasıdır. Kendiliğinden iş görme, hareket yeteneği... İnisiyatif denilen bu özellik, subay ve komutanın farklılığının en büyük ayırt edici işareti ve övüncüdür. Ordunun kurtuluşu, sevinci komuta heyetinin, bu yüksek meziyete fazlasıyla sahip olmasıyla mümkündür. Ordu, görevini yerine getirirken mutlaka emir beklemeyen üstlere, subaylara, idarecilere çok büyük oranda muhtaçtır. Çeşitli rütbelerdeki komutanlar, amaca ulaşma hususunda ne kadar kendiliklerinden işe girişmek, karar ve düşünceleriyle iş yapmak gücüne, yeteneğine sahip olurlarsa ordunun hareketliliği faaliyeti o nispette üstün olur.

Ordunun zaferi elde etmesi, galip gelmesi için en küçükten en büyüğe bütün komutanlarının şahsi teşebbüsleriyle uygulamaya geçmeye alışmış olmaları, ilk ve öncelikli şarttır. Komuta heyetinin müşterek maksadının sağlanmasını, aynı bakış açısından incelenmesi, yorumlaması, sezmesi için belirli şekilde güçlü ve bilgili olmalarının önemli payı vardır. Kişisel kararlar harekete geçmek, sorumluluktan yani sonuç endişesinden tamamen kurtulmak başlı başına var ve

hür olmakla benzerlerinden ayrılır. Böyle bilinmesi gereken askerî haslet özel olarak elde edilecek, öğrenilecek derecede öneme, hususiyete sahiptir.

Uygulamasında cesarete, serbestliğe sahip olmayan bir komutan, bir subay askerî sanatında ne kadar derin bilgili olsa da bu hususiyetinden yararlanabileceği, ordusuna faydalı olabileceği bütün fırsatları kaçıır, hiçbir şey elde edemez. Kendiliğinden iş görme, bütün ilim ve irfana, askerlik sanatının tecrübelerine üstün ve hâkimdir.

1870 yılında Fransız ordusu esaretle sonuçlanan müthiş bir yenilgiye uğramıştı. Başkent Paris'i işgal edip Fransızları mahkum duruma düşüren görkemli Alman zaferi, Alman askerî eğitim öğretiminin eriştiği teknik seviyeden çok mutlak surette en yüksek ve en öndeki şeref mevkisinde bulunan hür ve hareket serbestisi olmaya dayanmıştır.

Alman ast komutanları, düşmanı mağlup etmek müşterek hedefinde, başkomutanlarına o kadar geniş ölçüde el birliği, fikir birliği göstermişlerdi. Birçok yerde üstlerin emrini almadan durumun gerektirdiği teşebbüse kendiliklerinden karar verip hareket etmiş, amirlerine yardımcı olmuşlardı. Çoğu zaman bunların hatalarını bile kapatarak kendileri için müsait olmayan şartlardaki muharebelerde ordularının galip gelmesine, zafere ulaşmasına gerçek etkileyici olmuşlardır.

Geniş bir arazide hareket eden orduya, onun kısımlarının içinde bulundukları yere, zamana, karşılarındaki düşmana göre başkomutanlıktan uygun emirler vermek, orduların harekâtlarının olumlu olmasını bu emirlerin uygulanmasından beklemek, eğer düşünülecek olursa mümkün değildir.

Orduların ve harp yöntemlerinin bugünkü mevcut hâline göre zafere ulaşmak, yine bu yüksek niteliğe yani ortak genel hedef çerçevesinde kendi başına hareket icrasına bağlıdır. Çeşitli talimnameleri, Seferiye Kanunu'nun bir konuyla ilgili maddelerini teğmenden mareşale kadar bütün komutanların gereken önemi vererek değerlendirmeleri, araştırmaları, kavramlarına uygun şekilde hareket edebilme yeteneğini, barış döneminde edinip meleke hâline getirme zorunluluğunu bilmeleri askerî sanatlarının ilk şartıdır.

Piyade Talimnamesi

Madde 304: Bir komutanın, sorumluluğu üstlenmekten çekinmemek sıfatına sahip olması, gereken en üstün niteliklerdir.

Madde 251: Eğitim ve öğretimin genelinde gerek komutanların gerekse tek başına avcılarının kendiliklerinden iş görmeleri hususunda sonuç alacak şekilde çaba gösterilmelidir.

Madde 2: Harp, sıkı bir disiplinin olmasını, bütün maddi ve manevi kuvvetlerin kullanılmasını gerektirir. Özellikle muharebede zafere ulaşmak için bütün subaylar, askerler vatan ve millet uğruna şevkle canlarını feda etmelidirler. Bütün rütbeliler, bizzat düşünerek durumun şartlarına göre kendiliğinden tedbir almaya alışmış olmalıdırlar. Askerler de zaferin mutlaka kazanılacağı inancında olarak, üstlerinin yaralanması ve şehit düşmesi hâlinde dahi bu inançtan vazgeçmemek niteliğini taşımalıdırlar.

Seferiye Kanunu

Madde 4: ... Her bir subay her durumda -hatta en olağanüstü hâllerde bile- sorumluluk almaktan çekinmeyerek maddi ve manevi bütün gücünü harcamakla yükümlüdür.

Süvari Talimnamesi

Madde 47: Kendiliğinden iş görme, en büyük komutanlık niteliğidir. Kuvvetlerin toplu bulundurulması da en mutlak zafer vasıtasıdır.

Madde 409: Muharebeden önce, muharebe sırasında bütün vasıtalarla başvurulur. Düşmanın durumu hakkında bilgi toplamaya, hareketi tertibi ve sairesinden devamlı haberdar olmaya çalışılmalıdır. Duruma göre yaya keşif kolları çıkarılması da gözden

uzak tutulmamalıdır. Düşman hakkında elde edilen yeterli bilgi, karar almayı kolaylaştıracağı gibi, maksada uygun tedbirler alırken de temel oluşturur.

Düşman hakkındaki eksik bilgi hiçbir vakit kendiliğinden iş görmeyi bırakmaya yol açmamalıdır.

Topçu Talimnamesi

Madde 275: Komutanlığın en yüksek niteliği sorumluluk aşkıdır.

Çeşitli sınıfların talimnamelerinin, muharebe kısımlarının, Seferiye Kanunu'nun yukarıda geçen önemli maddelerini okurken bizim şu ana dek bu maddelerin hükümlerine ne ölçüde uyduğumuzu bir düşünelim.... Bir harbi iyi idare edip sürdürmek için harp kanunlarının komutanlardan önemle yerine getirmelerini istediği bu yüksek nitelikler ordumuzda henüz bilinmemektedir. Bu niteliklere sahip hemen hiç komutan ve subay yetişmediğini iddia edersem bunda insafsızlıkla suçlanmayacağımı sanıyorum. Yurdumuzda altı yıl öncesine kadar geçerli olan yönetim bilhassa ardında kişisel yetki hissini, gücünü ortadan kaldırmıştı. Hiç kimsede şahsi kararına göre kendi başına hareket etme bırakmamıştı. En küçük, en önemsiz şeye kadar her şeyi dönemin politikasına göre şart olan yukarıdan sormak gibi sakat bir yöntemi

oturtmuştu. Bütün bunların zorlayıcı etkisinin de kabul etmek gerekir.

Bilgi ve idare gücüyle kaynaşabilen kendiliğinden iş görme, görev ve sorumluluk aşkının, o dönemin cahil, aciz askeri ricalinde bulunmayacağı da pek tabiidir. O günlerin sorumlulukları da olması gerekenin dışındakilere harcanıyordu. Mesleğinin gerçek görevlerini yapamadığından veya kötü ifa ettiğinden dolayı sorumlu tutulmuş hemen hiçbir kimse bulunamazdı. Şimdi görev hakkıyla yapılmaya, sorumluluk alınmaya, tetkik edilmeye heyecanla çalışmanın sürdüğü, bütün rütbelilerin yetkilerini serbestçe kullanmaya başladığı bir döneme girmiş bulunuyoruz. Ordumuzun iyileşmesi aleyhine çok büyük engel teşkil edip zarar veren yetki sınırlamasından kurtulmak için bir mesele kalmamıştır. Yeter ki en büyük eksikliğimizin, ilerlememizin önündeki engelin bu olduğunu bilelim, anlayalım.

Geçmişe ait zararlı alışkanlıklardan olacak, kendi başımıza yapacağımız birçok işi hâlen üstlerden yazıyla bilgi isteyip hareket şekline dair üstlerin emir yazmasına ihtiyacımız olduğunu itiraf etmeliyiz. Bu davranışımızın harpte ne büyük zararlar verdiğini, başarısızlıklara sebep olduğunu, olacağını düşünmeliyiz. Bunları dikkate alırsak artık beceriksizlik,

acizliğe mahkûmiyetten kurtulmanın zamanının çoktan gelmiş olduğuna kolayca hükmedebiliriz. Her rütbeliye kendi yetki sınırları çerçevesinde icra serbestliği verilmiştir.

Piyade Talimnamesi

Madde 454: Bölüğe varıncaya kadar her birliğin verilen görev ve sınırlanan çerçeve dâhilinde kalmak şartıyla yetkisi büyüktür.

Bir ordunun harpteki hareket kabiliyeti, barış zamanında görevini icra tarzına ve mesaisinin sonucuna göre tayin edilir. Barış zamanı, harp zamanının aynasıdır. Bu yüzden, barış dönemini, harbin ateşsiz olarak devamı şeklinde tanımlamıştık. Yukarıdaki 454'üncü maddenin içeriğinin sadece harp hususlarına ait olduğu düşünülmemelidir. Harbi yapacak olanlar, barışta harp için çalışanlardır. Harpten önce nasıl çalışılırsa neler biriktirilirse harpte ortaya konacak şeyler, bu gayretlerin veriminden başka bir şey değildir. Bu hâlde, her görevi, her işlemi harp durumuna göre, harpte icra zorunda olacağımız şekle benzeterek yapmalıyız.

Harpte çoğu kez her konu hakkında üstten emir almak mümkün olmayacaktır. Harpte, başlangıçta emirler çoğunlukla şifahi olarak verilecektir. Bu yüzden,

barış zamanında, her şeyi üstten sormayalım. Herhangi bir şeyi yapmak için, daima üstten emir gelmesini beklemeyelim. Birçok şey vardır ki yapılması bizim rütbemizin sınırları, yetkisi dâhilindedir. Yapacağımız işlerin çoğunluğunu da bunlar teşkil eder. Üstten izin alınmasını icap ettiren şeyler pak azdır. Daha da azaltılması bizim elimizdedir.

Kendiliğinden harekete ne kadar gönüllü ve bu özelliğimizle ne kadar övünürsek yetkilerimizin çerçevesini o kadar genişletebilir.

Yapılacak işin her şeyden önce ve mutlaka kendi kararımızla emrimizle hayata geçirilmesini sağlamaya çalışmalıyız. Değerlendirme yapıp üste müracaat zorunluluğu kesinlikle ortaya çıkmadıkça kararımızdan, icramızdan dönmemeliyiz. Böylece hem harp için gayet lüzumlu bir hasleti kazanmış hem işlerimizi hızla görmüş, üstlerimizi de boş yere meşgul etmemiş oluruz.

Bizde yerleşen boş inanışlardan birisi de şifahi emirlere güvenmemek, itibar etmemektir. Emrin mutlaka yazılı olması şart değildir. Emirlerin harpte yazılmasının sebebi, daha çok emirleri uygulayacakların doğru anlamalarını sağlamak, harp ceridelerine geçirilmek üzere içeriğinin kaydedilmesini temin içindir. Bizde ise bu gerçek başka türlü anlaşılmaktadır. Emirlerin

uygulanmasından doğabilecek sakıncalardan korumak, söz konusu sakıncaların emri verene ait olduğunu somut şekilde belgelemek üzere, elde bir delil olsun diye düşünülüyor. Oysa böyle düşünmekle, yerine getirilen emrin sonucu zararlı olduğu takdirde, verdiği emri inkâr edeceği, değiştireceği endişesiyle üstlerin hakkında güvensizlik beslendiği anlaşılır.

Üstlere karşı böyle düşünmek kesinlikle doğru değildir. Şifahi emir alındığında doğru anlaşılıp anlaşılmadığını görmek için, emirler alınır alınmaz emire karşı tekrar edilmelidir. Ordumuzda, emir tekrar etmek hususu yavaş yavaş sadece erlerden istenmeye başlanmıştır. Hâlbuki bunu, bir tümgeneral bir korgenerale karşı yapmalı ve alışkanlık hâline gelmelidir. Amir de her durumda verdiği emrin tekrarını istemelidir.

Bu uygulamadan, emri alanın, emri anlama kabiliyetinin olduğunu düşüncesine varmak yanlıştır. Amaç doğru, sağlıklı icrayı temindir. Bu durumda da hiç kimsenin onuruna dokunmaz. Emri verenle alan ne kadar büyük rütbeli olursa olsun, emri verenin yanlış verebilmesi veya emri alanın yanlış anlayabilmesi her zaman imkânsız olmadığından, bu tekrar sayesinde emir verilmesi ve alınmasında şüpheyi, tereddüde yer kalmaz.

Uzun emirler, unutulmamaları için kısaca yazılabilirler. Hiçbir zaman da amirin imzasıyla mührüyle bitmesi şartı yoktur. Amirler de bu hususta astlarına güven vermelidirler. Mesela, şifahi emirle yapılmış ve sonucunda sorumluluk doğurmuş herhangi bir görev hakkında, verdiği emirden bilgisinin olmadığını söylemeye veya değiştirmeye yeltenmek şöyle dursun, o netice astın emri değiştirmiş olmasından kaynaklansa bile, üste yakışan, sorumluluğu kendi üzerine alıp astını rahatlatmalıdır. Böylelikle astlar, sorumluluk isteyen görevlere girmek niteliğini kazanma fırsatını, gücünü bulurlar.

Üstlerinin sorumluluğu üstlendiği, hatta kendi sorumluluklarını bile kısmen kendi üzerine aldığını gören astlar, bu cesareti örnek alırlar. Üstlerine daha büyük bir saygıyla, itaatle bağlanır. Böyle üstler, astlarını etkilerler. Zaten herhangi bir sorumluluğun üstesinden gelmek astlardan çok üstler için kolaydır.

Sorumluluk, öyle bir hâldir ki kendisinden kaçındıkça yaklaşır. İnsan, onun üzerine yürüdükçe de kendinden uzaklaştığını görür. Sorumlu olmamak endişesiyle herhangi bir iş görmekten kaçınan, bu tereddütle düşünce düşünce hiçbir iş yapamayıp kendini başarısızlığa terk edip fırsatları harcayan kişi, yağmurdan kaçanın doluya tutulması gibi büyük bir sorumluluğa kendini teslim eder.

Seferiye Kanunu

Madde 38: Harpte kararlılıkla hareket, öncelikli şarttır. En küçük erden en büyük komutana kadar her asker, kayıtsızlığın ve ihmalin tedbir alınırken yapılacak yanlışlığa göre daha çok sorumluluk doğuracağına hiçbir zaman aklından çıkarmamalıdır.

Süvari Talimnamesi

Madde 399: Başkomutanın niyetine amacına uygun olarak hareket edebilmek için, süvari komutanına kendi askerini kullanmasında hareket serbestisi verilmelidir. Süvari komutanı hiçbir zaman emir beklemeden sorumluluğu üstlenmeye hazır şekilde, müdahale için fırsattan yararlanmalıdır.

Şüpheli durumlarda “en cesaretli teşebbüs çoğunlukla en iyi teşebbüstür” temel kuralı hareketin rehberi kabul edilmelidir. Hareketsizlik, fırsatı harcamak, tedbirlerde icraattaki hatadan daha büyük bir yanlış olduğuna bütün komutanların inanmaları, maiyetlerine de inandırmaları lazımdır.

Piyade Talimnamesi

Madde 304: İhmalin, müsamahaların, vasıtaların seçiminde hataya kapılmaktan daha büyük suç olacağını bütün komutanların her zaman düşünmesi, ast komutanların zihnine yerleştirmesi gerekir.

Bu maddelerin değerlendirilmesinden şu kesinlikle anlaşılır: Hiçbir şey yapmamaktansa hatalı bir iş yapmak daha kârlı ve daha makbuldür. Atıl ve hareketsiz durmak mutlak surette zararlıdır ve sorumluluk ister. Sonucu bilinmese de herhangi bir icraya girişmenin başarıyla bitmesi büyük ihtimaldir. Böyle faal davranıldıkça meleke kazanılır, maharette ileri gidilir ve hataya düşme ihtimali de gittikçe azalır. Her neye mal olursa olsun, çok düşünmeyip mutlaka hızlı karar verip icraya savaşmak lazımdır.

1866 Prusya-Avusturya seferinde, 27 Haziranda Avusturyalılara taarruz eden 2'nci Prusya Tümeni 7'nci Alayı başarısız olmuş, 1'inci ve 2'nci Taburları perişan hâlde geriye çekilirken, düşman yeniden taarruza başlamış, bu durumu gören ihtiyattaki 3'üncü Tabur komutanı hiçbir emir almadan ve almayı beklemeden taburunun üç bölüğünü birden hemen harp hattına sevk edip düşmanı durdurmuş, geriye çekilen diğer taburların yeniden taarruza geçmelerini sağlamış, tümenin sol kanadının hezimetini önlemiştir.

Piyade Talimnamesi

Madde 350: Hücumda başarı sağlanıp düşman uzaklaştırılırsa zapt edilen mevziye, kullanılabilecekten fazla asker yığmak hatadır.

Gerideki kısımlar, başka şekilde kullanılmak için zamanında durdurulmalıdır. Bu konuda, adı geçen kısımların komutanları, ekseriya kendi başlarına iş görmeye mecbur olurlar.

Hücumda başarı sağlanmasında, gerideki kısım komutanlarının Talimname'deki gibi hareket bağımsızlığı, başarı elde edilemediğinde daha sıkı bir şekilde lazımdır. Bu önemli görevin ifasında istenilen niteliklere sahip olan Alman tabur komutanı binbaşı, tam zamanında işe koyulmakla, tümenin sol kanadını hezimetten kurtarıyor. Eğer binbaşı, bu hareketi için mutlaka üstlerinden emir bekleseydi veya ihtiyatta diye muharebenin genel gidişi hakkında bir görüşü olmasaydı yaptığı hareketin zamanının geldiğini takdir etmeseydi kısa sürede kendi taburu da geriye çekilen diğer taburlara katılmak zorunda bulunacaktı. Bu suretle kendisi de emirle hareket eden, yetkilerinin sınırını fark edemeyen, kısır bir varlık olup kalırdı.

Binbaşı; bir başkomutan kadar, muharebenin seyrini, durumunu takipten geri durmamış, kendisine ne zaman, nasıl bir fırsat çıktığında işe karışacak zamanı tayin için fiziki olduğu gibi fikren de devamlı hazır bulunduğunu, bu hareketiyle ispatlamıştır.

Balkan Harbi'nin ikinci döneminin başlarında, ihtiyattaki bazı tabur komutanlarının hâllerini, Alman binbaşının hareketiyle karşılaştırdınca oradaki farkın, Almanların zaferiyle bizim yenilgimiz kadar veya bunlar arasındaki fark kadar olduğu apaçık görülür.

Bizim tabur komutanları, ihtiyattaki takımların başında sıradan bir tabur personeli gibi, hiçbir takibe ve düşünmeye mecburiyetleri yokmuşçasına, neticeye ve kendilerine gelecek emre hazır, kaderlerine razı bir hâlde bekliyorlardı. Cephane taşıyanlar, geri dönenler vesaire devamlı gidip geliyorlardı. Bunlardan harbin seyrine dair bilgi alınabilirdi. Dürbünle izlenebileceği gibi bazı noktalara gözcü subay yerleştirilerek muharebe hakkında anı anına bilgi almak zorundaydılar.

Alman binbaşı, emrin gelmesini bekleseydi emir alamazdı. Kendisine emir verecek alay ve tugay komutanları vurulmuşlardı. Vurulmasalardı da kim bilir nerede olacaktı. Büyük ihtimalle harp sahasına, tabur komutanından daha yakın bulunmayacaklardı. O hâlde bu taburun hareketinin lüzumuna dair haberin önce geriye, sonra buradan tekrar tabura emri alana kadar ne kadar zaman geçeceği ne büyük fırsatın heba olacağı üzerinde düşünölmelidir.

Piyade Talimnamesi

Madde 455: Geriden emir gelinceye kadar durum kolayca değişebilir. Tam zamanında icraatta bulunmak, çoğunlukla kendiliğinden bir karar alınmasıyla mümkündür. Bununla beraber, muharebe görevlerini başkomutanın fikrine göre ifa etmelerinin gerekeceğini ast birlikler hatırdan çıkarmamalıdır.

Zamanımızdaki harpler, mademki geniş bir cephede, dağınık tertip ve düzende icra ediliyor o hâlde, bu geniş harp bölgesinin her noktasına üstlerin nüfuz etmesi imkânsızdır. Herkes kendi görüş ve icraatı çerçevesinde görmeye, gördüğüne göre de kendi başına çekinmeden hareket etmek zorundadır. Bu da el birliğini, hareket ortaklığını meydana getirir. Zafer böyle kazanılır, fırsatlar harcanmamış olur.

Bu bağımsız icraat sırasında, yanlış hareketler ortaya çıkabilir. Bundan doğacak zararın hareketsizliğin yanında, hiç seviyesinde olduğunu, icap edecek sorumluluğun atıl ve hareketsiz kalmaya oranla pek az olduğunu yukarıda geçen maddeler açıkça ispat ediyor. Bir komutan, bir subay emirsiz ve bağımsız hareket yüzünden sorgulanırsa övünmelidir. Bağımsız harekette hata yapılmış olabilir. Sorumluluk doğurması da olağandır.

Astları kendiliklerinden hareket edebilmeye alıştırmak için her yaptığını hoş görmek de doğru olamaz. Astlar, sorumluluk endişesi taşıyacaklar ki yanlış hareketten kaçınması mümkün olabilsin. Zaten sorumluluk kaygısı bulunmazsa böyle hareketin bir şerefi, fazileti kalmaz. Astların hareketlerindeki serbestliğin şekli, icra sınırları aşağıda açıklanacaktır.

Şimdiki harpler, değil subaylardan ve komutanlardan, hatta erlerden dahi hareket serbestisi istiyor. Konuyla ilgili olarak şu ana kadar geçen maddelerde değinilmektedir.

Seferiye Kanunu

Madde 25: Askerlerin kendiliklerinden düşünüp hareket etmeye alıştırılmaları fazlasıyla önem taşır. Kendiliğinden hareket kabiliyet ve göreve sadakat sayesinde askerler, amirlerinin kontrolü dışında olduklarında bile, görevlerini en iyi şekilde yerine getirirler.

Muharipler arasında erden bu kadar şahsi tedbir istenirse teğmenden mareşale kadar sıralı bütün subayların düşünmeye, sonuç olarak verilecek karara göre kendi kendine harekete ne derece mecbur oldukları açığa çıkar. Düşünülecek şey, düşmanı yenmek için nasıl hareket etmeği tespitten başka bir

şey değildir. Genel harekâtta astların hareketlerinde bağımsız ve serbest olmaları zaruri ise de üstlerin emirleri de tamamen göz ardı edilemeyeceğinden dolayı, söz konusu serbestliğin üstlerin emirleriyle birleştirilmesi durumu çok önemli bir meseledir.

Kuşkusuz astların kendiliklerinden hareket etmede şahsi kararlarının bir sınırı olmalıdır. Bunu belirlemek gerekir. Önce emirler hakkındaki maddeleri görelim.

Seferiye Kanunu

Madde 49: Emirlerin, astın amaca ulaşmak için kendiliğinden hareket edebilmek üzere bilmesi gereken maddelerin hepsini kapsaması, bunun dışında bir şey içermemesi genel kuraldır.

Piyade Talimnamesi

Madde 275: Büyük komutanlar, kendilerince emredilmesi gereken hususlardan fazla şeyleri emretmemelidirler. Ayrıntılara müdahaleden kaçınıp icraat için seçilip alınacak tedbirler konusunu ast komutanlara bırakmalıdır.

Aynı konuyu kapsayıp bir diğerini açıklayan iki maddeden şu anlaşılıyor. Hareket tarzı hakkında üstten emir almış olmak bile astı serbest hareketten istediği gibi icra vasıtalarını seçmekten alıkoyamaz. Üst astına kendisinin yapacağı bütün işlerin nasıl

yürütüleceğini ayrıntılarıyla söylemeyecektir. İcra tarzının seçimi, hareket istikametinin belirlenmesi hususunda astın tercihi saklı kalacaktır.

Büyük komutanların emirleri hakkında yazılan şu maddeler, daha ast komutanlarınkiler hakkında da aynıdır. Sadece genişliği azdır. Mesela:

Piyade Talimnamesi

Madde 456: Muharebede bütün birliklerin aynı yöntemleri kullanmalarına hiçbir değer, önem verilmemelidir. Her komutan sorumluluğu üstlenerek münasip, elverişli yöntemi bizzat seçmelidir.

Denmesi, bölük komutanının bile tabur komutanından emir aldıktan sonra tertibat alınması hususunda durumun icabına göre serbest bulunması demektir.

Gerek üstünden emir alan gerekse durum icabı kendiliğinden harekete geçen astların hareketlerinin üstün arzusuna uygun düşmesi, o harekâtın genel durumu ihlal etmemesi konusuna değinmek gerekiyor. İçinde bulunulan duruma, genel maksada dair ast komutanların yeterli bilgileri olması lazımdır. Bunun ihtiyaç derecesi üst makamlardan bildirilirse de asla yol gösterecek asıl esas, pek az olan üst bilgisine dayanarak genel durumu kavramada, astların kendi

yetenekleri, muhakeme güçleridir. Emir alan veya almayan her birlik komutanı kendine düşen veya düşebilecek görevleri tespit ve incelemek için sürekli fikir yürütmeye, bunu yapabilmek üzere de gerekli bilgiyi toplamak zorundadır ki zamanı geldiğinde, önceden düşünüp ihtimal verdiği icra şeklini aynen veya değiştirerek tatbikte başarılı olabilsin.

İşte şu yorumlar esnasında ve sonuç itibariyle girişeceği icraat sırasında astın en çok düşüneceği şey, kendi hareketinin genel hareketi sekteye uğratacak bir sonuca varmaması, bundan yarar yerine zarar doğmamasıdır. Bu noktada doğru karar vermesi, astı sorumluluktan kurtaracağı gibi, orduya da faydası olur, kendi de şeref kazanır. Şu maddeler, bizim sınırları belirlememizde dayanak teşkil ederler.

Piyade Talimnamesi

Madde 276: Ast komutanların bağımsız hareketleri, keyfî davranış hâline bürünmemelidir. Lüzumlu sınırlar çerçevesinde her komutanın bağımsız faaliyeti, harpte büyük başarıların temelidir.

Madde 304: ... Lakin bu meziyet, geneli dikkate almayıp keyfî kararlar vermek, alınan emirlere tamamen uygun hareket etmemek, itaat yerine bilgiçlik taslamak şeklinde düşünülmemelidir.

Üstlerin, vasıta yokluğundan veya icra yerinde bulunamamaktan dolayı, durumu yeterince fark edemediğine dair astlarda kanaat oluşursa korkusuzca muharebeye girmekten korkmaz yahut herhangi bir emrin icrasından önce durum değişmişse böyle hâllerde verilen emirleri ya hiç uygulamamak ya da gerekli değişiklik yaparak uygulamak, üste de bu hususu bildirmek astın görevlerindendir.

Emrin icra edilmemesindeki sorumluluk, tamamen asta aittir. Sorumluluktan çekinmemek niteliğine sahip bir komutan, muharebenin neticesini şüpheli gördüğü yerde dahi birliğini tereddüt etmeden muharebeye sokmaktan çekinmez.

Topçu Talimnamesi

Madde 275: ... Lakin bu meziyet, geneli dikkate almadan keyfî kararlar vermek yahut verilen emirlere yeterli özenle uygun hareket etmemek ve bilgiçliği itaatin yerine koymak olarak anlaşılırsa yanlış olur. Bununla beraber, ast görevi veren üstün, durumu tam olarak anlayamadığına veya verilen emrin icrası, durumun değişmesi yüzünden mümkün olmayacağına inanırsa, bu durumda emirler icra etmemek, bunu da üstlere bildirmek astın görevidir. Emri takip etmemekten, uygulanmamaktan meydana gelecek sorumluluk

tamamen asta aittir. Sorumluluk üstlenmeyi seven bir komutan, birliğini muharebenin sonucunun şüpheli olduğu yerde de....

Görülüyor ki ast, aldığı emri körü körüne, noktası noktasına yapmak zorunda değildir. Astlara verilen yetki çok büyüktür. Ast; her görevde üstün her emrini olduğu gibi, başka hiçbir şey düşünmeden icra edecek olursa başarının temelini teşkil eden kendiliğinden iş görme ortadan kalkar ve genel maksada hizmet fikri de ihmal edilmiş olur. Ast, üstün verdiği emirden, onun amacının ne olduğunu, emir aynen icra edilirse amaca ulaşıp ulaşılamayacağını düşünecektir. Ast, bir kaldıraç kullanılarak hareket ettirilen makine değildir. Kendisi düşünmeli fakat bilgiçlik taslamamalıdır.

Talimname, asta bazı hâllerde, üstün emrinin icra edilmemesi veya değiştirilerek icrası yetkisini bile veriyor, hatta görevleri arasında kabul ediyor. Astan, bu noktadaki değiştirerek yaptığı icranın sonucunun iyi veya kötü olmasından sorumluluğu bakımından, o da bu icraatı ihtiyatla ve çekinerek yapmalıdır. Buradaki hareket sınırı kesinlikle tespit edilip çizilemez. İçinde bulunulan durum, bunu ortaya koyacaktır ki o da sonsuz derecede çeşitlidir. Yalnız her komutan ve subay bu önemli noktaları bilmelidir.

Hatasız bir hareket, kabul edilen ve güzel bir kaynaşma, çok sayıda görev ifasıyla ve tecrübeyle elde edilecektir. Üstlerin, bu noktada tesirleri çok fazladır.

Her emri harfiyen yapmak mantıksızlığını tutanlar, ortaya çıkan örnekleri tartışarak inceleyerek fikirlerini düzeltme yoluna gidilmelidir. Şahsi fikrini her şeyde öne çıkaranların aşırı davranışları da ılımlı seviyeye getirilmelidir. Bunun için barış zamanında birçok fırsat ortaya çıkacaktır.

Kendiliğinden iş görmeyi ileri götürenlerin önünü, birdenbire kesmek hiç doğru değildir. Astlarla üstler arasında bu mesele, her zaman için bir sınav teşkil etmelidir. Bu maddeler üzerinde çok çalışmak lazımdır.

Söz konusu maddelerin değerlendirilmesinden sonra akla gelen diğer bir husus, durumun değişmesinden dolayı verilen emrin icra edilememesidir. İşte bu hâl, astların emir beklemekten hareketlerini icra etmelerini zorunlu kılar. Emir verildiği anda, durum henüz değişmemişti. Yapılacak görev, emirde istenenden ibaretti. Emrin alınmasına kadar geçen sürede meydana gelen değişiklikten dolayı, icra edilememesi mecburiyetinin doğuşu fırsatı harcamaktan, başarıyı elde edememekten başka bir şey olamaz. Eğer ast, emrin yazıldığı saatteki hâli

biliyor durum daha değişmeden üstün vereceği emri iyice anlayıp hemen icraya koşarsa emrin daha sonra sonuçsuz kalması tehlikesi ortadan kalkar. Ast, burada hata yapmış olsa dahi bekleyip sonunda icrası mümkün olmayacak emir almaktan, sonuç itibariyle hiçbir şey yapamamaktan daha iyidir.

Bu bölümün esas maksadı, her komutanda işte bu kendiliğinden iş görme hasletinin mecburen elde edilmesi meselesidir.